دیوان غوزوق

باستدعاے عفو و مغفرت و عجز آیا رب | میسر اپنجا ہوا در دامن شفیع روز محشر کا

٢٩

درِ درگاہِ احمد کی سوا اس عبد مومن کو
نکر محتاج یارب دو جہان مین غیر کے در کا

جب ہوا اپنا پیمبر پیدا | دہوم تھی جشن تھا گھر گھر پیدا
ہوا مختون و مکحل عینین | جسمِ اطہر سے مطہر پیدا
عالمِ قدس مین تھا شور یہی | شانِ حق کا ہوا مظہر پیدا
ہر طرف سے یہی آتی تھی ندا | ہوا کونین کا سرور پیدا
تھا کہان جا نہ وحدت مین جو نور | ہوا کثرت مین وہ آکر پیدا
ہوئے ارزان جو ہر معنی کہ ہوا | بحرِ قدرت کا شناور پیدا
آدم و نوح و خلیل و اسمعیل | تھا یہی سب کی زبان پر پیدا
اسکا ثانی کہین امکان مین نہین | کوئی اسکا نہین ہمسر پیدا

عاصیو تمکو مبارک ہووے
لو ہوا شافع محشر پیدا

تشنہ کاموں کے لئے حق نے کیا
دہر مین ساقی کوثر پیدا

نور سے اوسکے ہوئی ہین تحقیق
مہر و اختر مہ انور پیدا

اسکے سایہ سے ہوئی ہین بیشک
باغ مین سرو صنوبر پیدا

ملک و جن و بشر سب مین عیان
اوسکا پرتو ہی سراسر پیدا

اوسکے فیضان سے ہوتا ہی مدام
بر مین زر بحر مین گوہر پیدا

٣٠

اوسکی مداحی سی کیا کیا موزون
طبع مین ہوتی ہین جوہر پیدا

٩

جبکہ خود عاشق وہی خلاق اکبر آپکا
کون ہی کونین مین ہمتا و ہمسر آپکا

فرش سی تا عرش گل ایجاد و تکوین مدام
ورد نام پاک ہی سب کی زبان پر آپکا

ہی ازل سی دلہ و شیدا و مفتون یکجہان
میری مولا میری آقا میر سر در پر انکا

اپنے اپنے زہد و تقوے کا بھروسا سبکو ہے
ہے سہارا بس مجھے اے بندہ پرور آپکا

یک نگاہِ لطف فرماؤ خدا کیواسطے
جان بلب ہے آپکی فرقت مین مضطر آپکا

سر تصدق کر دون اقدامِ مبارک پر وہین
خواب مین بھی دیکھلون گر روئے انور آپکا

ہے وظیفہ اسمِ والا کا مجھے شام و سحر
بھولتا ہے گر نہین ہون ذکر دم بھر آپکا

ہے لسان اقدس وصاف آپکی اسواسطے
ہو رہا ہے رات دن وصف گھر گھر آپکا

۱۳۱

یا محمد ہوں با ستدعای عفو و مغفرت
ہاتھ مین ہو زور کے دامن روزِ محشر آپکا

۱۱

جسنے دیکھا روئے زیبا آپکا
ہو گیا مفتون و شیدا آپکا

صفحۂ ہستی سے لے تا لامکان
ہر کہین ہوتا ہے چرچا آپکا

آنکھ اوٹھا دیکھتا ہون جس طرف
وہان نظر آتا ہے جلوا آپکا

رب ارنی بولتے موسی نہ پھر
دیکھ لیتے گر تجلا آپکا

وہان تھی یوسف پر زلیخا مبتلا
یان ہی عاشق حقتعا آپکا

سب حسینانِ جہان محبوب ہین
حسن ہی نامِ خدا کیا آپکا

طور تک پہنچے کلیم اور رہ گیا
لامکان تک بول بالا آپکا

رتبہ کونین ہی پست آپسے
مرتبہ ہی سب سے اعلا آپکا

تھا یدِ بیضا اگر موسیٰ کے پاس
ہی ید اللہ دستِ والا آپکا

قبر مین اور حشر مین ہی مجکو بس
آسرا ای میرے آقا آپکا

٣٢

بندۂ موزون ہی دلسی مبتلا
آپ کا ای میرے مولا آپکا

٥

نورِ خدا ہی بالیقین حسن و جمال آپکا
قالِ خدا ہی بیگمان قال و مقال آپکا

اہلِ زمین و آسمان جیسے ملک و انس و جان
دیکھکے سب ہین نغمہ خوان جاہ و جلال آپکا

احمدِ پاک نام ہی عرشِ برین مقام ہی
کون و مکان مین عام ہی بذل و نوال آپکا

خاتمِ مرسلین ہو رحمتِ عالمین ہو
شافعِ مذنبین ہو ہی یہ کمال آپکا

۳۳

ای شہ جملہ انبیا مظہر نور کبریا
موزون ہی بندہ بینوا در ہمہ حال آپکا

۹

مطلعِ انوارِ حق ہی روی تابان آپکا
مخزنِ اسرار ہی جیب و گریبان آپکا

ذات عالی رحمۃ للعالمین ہی اسلئے
عروۃ الوثقی ہی کل عالم کو دامان آپکا

آپکی شانِ مقدس میں جو دیکھا شانِ حق
رکھہ لیا ہی سب نی اپنی سر پہ فرمان آپکا

کھینچتا رہتا ہو لوحِ دل پہ تصویر آپکی
سر میں سودا بڑھ رہا ہی میری ہر آن آپکا

یا محمد آپکا مظہر ہی کل کون و مکان
حسن ہر جا ہی ہر یک شی میں نمایان آپکا

وان سائی طور تک موسی کی تھی یان عرش تک
برق سا چھپتا ہی دم میں رخش رخشان آپکا

فرش سی تا عرش ہر جا وصف کرتی ہین مدام
جن و انسان و ملایک حور و غلمان آپکا

آپکی توصیف کب ہو بندہ ناچیز سی
حضرت باری ہی قرآن میں ثنا خوان آپکا

۳۴

جلد اے رشکِ مسیحا لو خبر موزون کی
ہے وہ از بس جان بلب محتاجِ درمان آپکا

۷

مین بھی ہون مشتاقِ دیدار آپکا
حق سے ہر دم ہون طلبگار آپکا

دو جہان کے بند سے آزاد ہے
دامِ الفت مین گرفتار آپکا

یک نگاہِ لطف کا ہے منتظر
بسملِ ابروے خمدار آپکا

جلد اے رشکِ مسیحا لو خبر
سسکیان لیتا ہے بیمار آپکا

تھی زلیخا مشتری یوسف کی گر
حقتعالے ہے خریدار آپکا

عرش سے تا فرش کُل کون و مکان
تابعِ فرمان ہے سرکار آپکا

۳۵

جلد دکھلا دے خدا موزون کو
آپ کا روے پُر انوار آپکا

۷

وردِ زبان ہے شام و سحر نام آپکا
ہون مین غلامِ بے درم و دام آپکا

فیضان سے ہے آپکی ہر شخص مستفید
کون و مکان میں عام ہے انعام آپکا

عالم تمام تابعِ فرمان ہے آپکے
نافذ ہے ہر زمانہ میں احکام آپکا

ہے آپکی ہی ذات سے سب انتظامِ دین
اعلانِ پنجگانہ ہے اعلام آپکا

عرشِ بریں نے چومی ہیں نعلین آپکے
اعزاز آپکا ہے یہ اکرام آپ کا

ہم عاصیونکو آپکی ہی ذات سے امید
بخشائشِ گناہ ہے بس کام آپکا

۳۶	آقا بھی میرے آپ ہو مولا بھی آپ ہو موزون ہے بندہ بے درم و دام آپکا	۵

لب پر ہے وظیفہ یہی ہر بار ہمارا
ہے احمدِ مختار ہی مختار ہمارا

دنیا میں ہمیں فکر نہ عقبیٰ میں خطر ہے
کونین کا سردار ہے سردار ہمارا

یک پرتوِ الطافِ محمدؐ جو ہو ہمپر
عالم ہو سبھی یار و مددگار ہمارا

ہم بندۂ احمد ہیں یہ محشر میں کہینگے
ہو ویگا قلمبند جب اظہار ہمارا

۳۷	ای مظہر رب آپ یہ کہدیجئی رب سے ہی بندہ موزون گنہگار ہمارا	۹

کب تک مین محمد سے رہون دور خدایا	بیتاب ہی اب یہہ دلِ مہجور خدایا
مرتا ہون محمد کی جدائی سے کہ ہون مین	مدت سے اسی رنج مین رنجور خدایا
آنکھون مین اوسیکا ہی شب و روز تصور	دکھلا دی مجھی وہ رخِ پرنور خدایا
مجروح میرا قلب ہی فرقت مین نبی کی	سینے مین میری ہو گیا ناصور خدایا
فرقت سے میری سینے مین سوراخ ہین لاکھون	سینہ ہی کہ ہی خانہ زنبور خدایا
ہر لحظہ زبان پر ہی میری ذکر نبی کا	مقبول ہی ہر دم وہی مذکور خدایا
یثرب کے سوا ہند مین دم بھر نہ رہون مین	تقدیر سے مجبور ہون مجبور خدایا
محشر مین وہان نہ بیر لوای شہِ یثرب	کر فضل سے اپنی ہمین محشور خدایا

	موزون کو خوش ہی درِ احمد کی گدائی	

۳۸	اعزاز دکن کا نہیں منظور خدایا	۷

تم ہو بدر الدّجیٰ یا رسول خدا
تم ہو شمس الضحیٰ یا رسولِ خدا

فخرِ آدم ہو تم فخرِ عالم ہو تم
تم ہو خیر الوریٰ یا رسولِ خدا

شاہِ یثرب ہو تم مظہر رب ہو تم
تم ہو نورِ خدا یا رسولِ خدا

ہند چھڑوائیے ہمکو بلوائیے
ہے یہی التجا یا رسولِ خدا

حق سے فرمائیے ہمکو بخشائیے
آپ روزِ جزا یا رسولِ خدا

آپکی شان میں صاف فرمائیں ہیں
وصف ہے جابجا یا رسولِ خدا

۳۹	یہہ جو موزون ہے مثل مجنون ہے آپکا مبتلا یا رسولِ خدا	۷

ردیف بے

روز و شب مضطرب و گریہ کنانم یارب
تا درِ روضۂ احمد برسانم یارب

تا بکی عمرِ عزیزم گذرانم در هند
تشنهٔ شربت دیدارِ محمّد هستم
هر دم از یثرب و بطحی خبری جویانم
هیچ تاثیر نبخشید فغان و آهم
غرض اصلی و مقصود دلم قربت اوست

چند مهجور از آن روضه بمانم یارب
زان سبب چشم تر و خشک دهانم یارب
مضطر و مضطرب و خسته از آنم یارب
اثری بخش درین آه و فغانم یارب
قسمتم ساز که خواهانِ همانم یارب

۴۰

تا نبینند رخ پرنورِ رسالت منورن
ماند آشفته و مضطر دل و جانم یارب

۱۰

خیال روی جانانست امشب
گدا اگر بادشه گردد عجب نیست
بحلِّ عقدهٔ واللّیل طبعم
بگریه خون شده لعل از لب او

دلم رشکِ گلستانست امشب
که هر موری سلیمانست امشب
چو زلفِ یار پیچانست امشب
لبش بر لعل خندانست امشب

ملاحت یافت خال از عارضِ او
دل کافر مسلمانست امشب

بیک پاسخ لبش صد عقده بکشود
دلا ہر مشکل آسانست امشب

نثار انجم کند گردون ز اخلاص
که یارم فاتحه خوانست امشب

نمی بینی که از یک التفاتش
جہانم زیر فرمانست امشب

جنونم تازه سودا ریخت در سر
که دستم تا گریبانست امشب

۱۴ | زبهر یکنظر جان داد مومن
نگر دیدارش ارزانست امشب | ۹

ایکه شرمنده ز رویت مهتاب
برفگن از رخ پر نور نقاب

بتمنای تو از آتش شوق
جگر و سینهٔ عشاق کباب

هر کس اندر طلبِ قربت تو
مضطر و مضطرب و چشم پر آب

پی وصف تو کتبها یکحرف
بهر تعریف تو هر نکته کتاب

نائل وصل بود رنجِ فراق
واعظا توبه کنم زین توعیظ
سوی میخانه روی گر زاهد
عاصیان لائقِ انعام بوند

موج بر آب و گهر در تهِ آب
که دغل در دل و در دست کتاب
روزِ رندانِ قدح خوار متاب
که درینجاست خطا عینِ صواب

۴۲

بهرِ دیدارِ تو هر دم مژه ون
ریزد از دیدهٔ دل خون ناب

۵

پیش رویت کی بود یارا تابِ آفتاب
رویتش مضطر کند ما را ز بهرِ رویتت
کبر چون در سر بلندی شد شود آخر سیاه
تا نه از افراط صولت دم یکتائی زند

سوی مغرب میشود زیر و ذهابِ آفتاب
هست بر ما صبح و شام اینک عذابِ آفتاب
حل شود این عقده گر خوانی کتابِ آفتاب
زان وجودِ ماهتاب آمد جوابِ آفتاب

چونکه بر ذراتِ عالم تافت آن شمس الضحی

٤٣	گشت ای موزون همانندم فتح باب آفتاب	١١

تا شود بادی مقابل نیست تاب آفتاب — پیش رویش آبروی آبگینه آب

چشم باید تا که تاب دید روی او — حال موسی میتوانی دید در ام الکتاب

هست انوار احد در صورت احمد عیان — زانکه از خورشید باشد جلوهای ماهتاب

گر وصالش با حیات دایمی خواهی دلا — هستی خود را بذات فنا کن چون حباب

من بفرط شوق او دارم ز جذب ضبط آه — چشم گریان سینه بریان طبع زان دل کباب

واعظا دل پاک کن ابله فریبی تا بکجا — تا بود در دل دغل سودی نمی‌بخشد کتاب

رحمت حق از برای ما گنهکاران بعید — زاهدا روی خود از سوی گنهکاران متاب

شومی بقسمم خود دانم که هر دم پیش یار — هست بهر دیگران انعام و بهر ما عتاب

همرهان من همه گشتند ازین دام بلا — من همی افتاده ام اینجا بصد رنج و عذاب

از شه دوستان طلب فرما بپیش خود مرا — تا که پیش تو رسم با صد هزاران اضطراب

تا کجا رندی جوانی رفت و پیری در رسید
روز روشن گشت ای موزون و تو هستی بخواب

۴۴ ردیف تے ٧

تو جانِ جهانی جهان بے تو نیست
بعالم همه این و آن بے تو نیست

وجودِ همه بر وجودت گواه
تو ئی بر نشان این نشان بے تو نیست

با مکان کنی جلوه ها از وجوب
تجلای کون و مکان بے تو نیست

چو سرّ انا سرّه بر کشود
عیان شد که در هر نهان بے تو نیست

گل و بلبل و سرو و قمری کجاست
که هر گلبن و بوستان بے تو نیست

چو هستی علی کلِّ شئٍ محیط
همانا که سرّ و عیان بے تو نیست

۴۵

نه تنها ثنای تو موزون کند
که بر هر زبان داستان بے تو نیست

٧

پیشِ انوارِ رخش شمس و قمر چیزی نیست
پیشِ دندان و لبش لعل و گهرها چیزی نیست

یافت هر کس که مذاق از سخنِ شیرینش
پیشِ او ذائقهٔ شهد و شکر چیزی نیست

نیک بنگر که درین کارگهِ کون و مکان
جز درِ احمدِ مختار دگر چیزی نیست

در رهِ عشق صفائیست صفای مقبول
که درینجا طلبِ فضل و هنر چیزی نیست

عاشق آنست که از خویش رهاند خود را
که باو مهلکهٔ نفع و ضرر چیزی نیست

چونکه بر داشت بسر بارِ امانت زینرو
وسعتِ ارض و سما پیشِ بشر چیزی نیست

۴۶ — ۵

بخدا غیر تمنای لقایش موزون
بمن اکنون هوسِ دولت و زر چیزی نیست

بکاء و ناله و فریاد و آه و زاریهاست
بشوقِ دیدِ تو هی چه بیقراریهاست

زبهرِ قربِ تو برقِ اضطرارِ دل دایم
بسانِ ابر ز هر دیده اشکباریهاست

عیون ز مژهٔ عشاق فرشِ راهِ تواند
ز حجره پا برون نه که انتظاریهاست

فروغِ حسن و خوبِ تو کی نہان ماند — اگرچہ صورتِ امکان بپردۂ آیہاست

۴۷

چسان رسم بحضورش سپید رو مؤذن
کہ ہر ہمہ عملِ من سیاہکاریہاست

۹

در جہان جز عکسِ انوارِ جمالِ یار نیست — بر زبانِ جملہ غیر از وصفِ او گفتار نیست

خواہش رندیست نی از زہد و تقوی مطلبی — عاشقان را احتیاجِ سبحہ و زنار نیست

اہلِ باطن جملہ مستغنی ز اہلِ ظاہر اند — قلبِ صافی را بگوش و چشمِ ظاہر کار نیست

نسخۂ اکسیرِ عشقِ اوست ای بوالہوس — مسِ طلا کردن بجز دگشتہ اش دشوار نیست

در کمالِ اہلِ ظاہر نقص میباشد مدام — سرو را با قامتِ خوش قدِ رفتار نیست

از پیِ اخفای سوزِ شمعِ جان فانوسِ تن — پردہا گو سازد اما مانعِ اظہار نیست

من کہ احرامِ حریمِ اقدسِ تو بستہ ام — در بر و بر سر ازانم خرقہ و دستار نیست

در مشامِ جان شمیمِ موی عنبر بوی اوست — حاجتم ہرگز بطیبِ نافۂ تاتار نیست

۴۸	بندهٔ بیدام ای موزون من از روزِ ازل مالک و مختارِ من جز احمد مختار نیست	۵

سرورِ عالم شہِ ابرار سالارِ منست
آنکہ باشد تابعِ فرمانِ او کون و مکان
حدّت از شدّت بشوق قربتش دارم ہمے
من نہ خود محوِ تماشائے جمالش بودہ ام

فخرِ آدم احمدِ مختار مختارِ منست
مژدہ باد ای دل چنین سرکار سرکارِ منست
در دو عالم خوشتر این آزار آزارِ منست
فکرِ عالم ہر ہمہ مصروف در کارِ منست

۴۹	چون منم موزون ثنا گوی شہ کون و مکان قابلِ صد مرحبا گفتار گفتارِ منست	۷

دل در طلبت چہ بیقرار است
خون گشت جگر باشتیاقت
گل گل بشگفت داغ شوقت

جانم بغمت پُر اضطرار است
ہم سینہ چو لالہ داغدار است
این سینۂ ما چہ پر بہار است

چون برق بشوقِ تو طپید جان
زمود بقبر چون نیائی
باصاف دلان دلا مزن دم

چشمم چو سحاب اشکبار است
گفتم کہ بدستت اختیار است
تا آنکہ درونِ تو غبار است

۵۰

موزون تو مخور غمِ جدائی
دستت چو بکار و دل بیار است

۹

انبیا را از خدا افضل و کمالِ دیگر است
گو کلیم اللہ با حق گفتگو کردہ مگر
نوح حفظ ابن و احمد عفوِ امت بخواست
حکم فاخلع بر کلیم اللہ نازل شد بطور
من حساب گر یم جمالش را جمالِ یوسفی
واصلان فی ذات احمد را بذاتِ کبریا

احمدِ مختار را جاہ و جلالِ دیگر است
مصطفیٰ را با خدا قال و مقالِ دیگر است
آن سوالِ دیگر است و این سوالِ دیگر است
مصطفیٰ را پیش حق قرب و مجالِ دیگر است
کان جمالِ دیگر است و این جمالِ دیگر است
ہر زمان ہر لحظہ ہر ساعت وصالِ دیگر است

اہلِ ظاہر مصطفیٰ خوانند ذاتش را مگر
اہلِ باطن را درینجا قیل و قالِ دیگراست

ہیچ میدانی تو رمزِ ما رمیتَ اذ رمیتَ چیست
نیک بنگر تا بہ بس این پدہ حالِ دیگراست

۵۱

تا بہ چشم موزون کلامی اندرین مبحث مکن
زانکہ پاکان را درین معنی خیالِ دیگرست

۷

مرسلان را از خدا عزّ و وقارِ دیگراست
لیک ختم المرسلین را افتخارِ دیگراست

بہرِ صالح ناقہ و بہرِ محمدؐ شد براق
آن سوارِ دیگر و این شہسوارِ دیگراست

گو مسیحا قم باذن اللہ میگفتی مگر
رحمۃ للعالمین را اختیارِ دیگراست

شد خلیل اللہ ابراہیم و ہم موسیٰ کلیم
کارِ حق با احمدِ مختار کارِ دیگرست

خود پرستان را خمار از بادہ حاصل میشود
بیخودان جامِ احمد را خمارِ دیگرست

موی او و اللیل و روی انور او والضحیٰ
پیش عشاقان او لیل و نہارِ دیگراست

گو کہ بسیارست موزون باغ و بستانِ سخن

۵۲	گلشنِ نعتِ پیمبر را بهارِ دیگرست	۹

یا محمدؐ منم افتاده بتیهٔ ظلمات
نظرم ساز که تا یابم ازین ورطه نجات

خادمانِ تو دم خضر و مسیحا دارند
چون نبخشد نظرِ تو اثرِ آبحیات

یا محمدؐ بمنِ بیسر و پا بهرِ خدا
بهرهٔ بخش ز خوانِ کرم و انعامات

دستگیرم چو توئی هیچکسم باکی نیست
چه بسکرات چه قبر و چه بروزِ عرصات

اینک از ماست بر تو هزاران التسلیم
از خدا باد بروح تو هزاران صلوات

عمر بگذشت و کامم نبر آمد یعنی
بار دیگر بمدینه نرسیدم هیهات

تا درِ روضهٔ احمد برسانم یارب
استجب دعوتی و انت مجیب الدعوات

کی شود تا که بران عتبهٔ ذی رتبهٔ او
سر بسجده بسپارم بخورم جامِ ممات

۵۳	عاصی و آثم و محزون و حزین سوز و غم از گدایانِ توام ای شهِ عالی درجات	۹

بر رخِ پر نورِ تو جانا نقاب از بهرِ چیست
روز روشن در زیرِ سحاب این آفتاب از بهرِ چیست

جان بلب در اشتیاقِ رؤیتِ رویت منیم
بیحجابا رخ بنما حجاب از بهرِ چیست

هر همه سیراب از انعامِ عامت بوده اند
خاص از بهرِ من این جرعهٔ عتاب از بهرِ چیست

چشم گریان سینه بریان دارم و آگه نیم
کین بکاء و احتراق و اضطراب از بهرِ چیست

باطنِ تو پر دغل ظاهر کتابی در بغل
چون دو رنگی سر زد او وعظ و کتاب از بهرِ چیست

باده نوشی خاص از بهرِ حصولِ بیخودیست
گر خودی از خود شود زایل شراب از بهرِ چیست

دارِ دنیا جای بیهوشی نباشد هوشدار
اندرینجا غفلت ای خانه خراب از بهرِ چیست

نیک و بد در اختیارم نیست ای ملا اگر
جرم چون محسوب میگردد عذاب از بهرِ چیست

۵۴ — ۶

شد تلف عهدِ شباب و موسمِ پیری رسید
خیز ای مؤذن سحر گردید خواب از بهرِ چیست

هر دم بشوقِ آن رخِ زیبا توان گریست
چون ابرِ نوبهار بهر جا توان گریست

تسکین نمیشود ز صدای جرس مرا
چون قیس در تمنی لیلا توان گریست

در فرقتش بیادِ دو گیسوی عنبرین
از سوزِ دل چو شمع بشبها توان گریست

بهر وصالِ آمده تا بان تمام شب
با صد نیاز در شبِ یلدا توان گریست

پیشش بآرزوی وصال از کمالِ شوق
چون تشنه کام بر لبِ دریا توان گریست

۵۵

موزون رضای یار چو در گریه ام بود
هر آن و هر زمان تمنّا توان گریست

۵

دلا ز آیهٔ لا تقنطوا همین پیداست
که تکیه بر کرم و فضلِ حق بجا بسبت

کشود چون حرم و دیر را نظر کردم
همینکه داعیهٔ شیخ و برهمن بیجاست

ز هجر یار مرا هیچگونه رنجی نیست
از آنکه قالبم اینجا و جانمن آنجاست

بیک بلا که صد ابر زدیم روز ازل
کنون نگر نگلویم که صد هزار بلاست

تو عرض حال دران بارگاه کن موزون

۱۱	که جبرئیل دران بارگه جبین فرساست	۵۶

هر کس که ز منزلگه آن یار خبر یافت — از نام و نشانش نکسی باز اثر یافت

پروانه کند همت پروانه ز محفل — پر سوخت تن خود سوی شمعیکه گذر یافت

کی قابل تفویض امانات ملک بود — این مکرمت خاص اگر یافت بشر یافت

آزاد منش قید تعلق نپسندد — شمشاد نه گل یافت نه گلشن نه ثمر یافت

عالی همان را نبود خواهش راحت — هر کس که نظر کرد فلک را بسفر یافت

درویش بجز فقر تکلف نپذیرد — زان بادیه دیوار گهی یافت نه در یافت

عارض نظرم برد ز زلفش برخ او — گم گشته شب به سوی منزل سحر یافت

محروم نشد ز اهل کرم اقرب و ابعد — از ابر بدریا صدف تشنه گهر یافت

حق بهر عطا می نگرد جوهر هر کس — زان یافت براق احمد و عیسیست خر یافت

محفوظ بعالم همه جا بیهنر آمد — هر کس بجهان فضل و هنر یافت ضرر یافت

۵۷	نا کردہ کیسب دیتے ہیں معرکہ موزون انسان مگر این مایہ ز میراثِ پدر یافت	۷

تھی التماسِ شوق و تمنّا تمام رات
ہیشِ نظر تھا آپکا روضہ تمام رات

ذرّے تمام مہرِ درخشان بنگئے
چارون طرف تھا نور کا جلوہ تمام رات

تصویر سی کھنچی تھی سیری دلبر آپکی
دیکھا کیا مین وہ رخِ زیبا تمام رات

رویا مین رُوئیت رخ انور ہوئی نصیب
شوقِ لقا مین جبکہ مین رویا تمام رات

عشّاق کی دہ نعرۂ پُر درد سے ہر طرف
یک معرکا تھا حشر کا برپا تمام رات

احمد جو لامکان مین معراج کو گئے
بس اُوٹھہ گیا تھا میم کا پردہ تمام رات

	موزون کو وصفِ احمد مختار کی سوا ہرگز نہین کچھہ اور وظیفہ تمام رات	

۵۸	ردیف (ش)	۷

من ز عشقت خسته حالم الغیاث
تا کی اندر هجر نالم الغیاث

عشق و هجر نسبت شوق و اضطراب
من ازینها پایمالم الغیاث

نالشی از هجر دارم پیشِ تو
گر کنی این انفصالم الغیاث

هست آن خطّ و نقوشِ وضعِ ذات
ثبت در لوحِ خیالم الغیاث

تا طلب فرمائی روزی پیشِ خویش
مضطرب از چند سالم الغیاث

از دکن پیشِ درِ بابُ السّلام
زود فرما انتقالم الغیاث

بندهٔ موزون ز تو جوید ترا
الغیاث ای جانِ عالم الغیاث

٥٩ ردیف (ج) ٧

ایکه شاهانِ جهان هند بپیشت محتاج
جبهه فرسا بدرِ دولتِ تو صاحب تاج

حکم تو بر همه حکّام جهان شد نافذ
همه سلطانِ زمانه بتو دادند خراج

ذرّۂ غیر رضای تو نجنبد ہرگز | میکند از تو بہر آن قضا استمزاج
از زمین تا بہ سراپردۂ وحدت فتح | قرب تو گشت بکونین عیان از معراج
از تو روشن ہمہ گشتند درون تیرہ | زانکہ از حق لقب ست سراجاً وہاج
بذل و انعام تو بر جملہ خلایق عام است | ہست فیضان و جودِ تو چو بحرِ موّاج

جانِ موزون بفراقِ تو رسیدہ بر لب
خیز ای رشکِ مسیحا بکنش زود علاج

۶۰ ردیف (ح) ۷

دلا از من سخنی گوش کن بلا تقدیح | کہ ہست جلوۂ احمد بہر صبیح و ملیح
وجودِ او بیقین مظہرِ خدا باشد | مگو زیادہ ازین پیشتر مجو تشریح
ز نور او ہمہ عالم و او ز نورِ خدا ست | برای دیدۂ بینا بس ست این توضیح
بحلم و صبر و رضا و توکّل و تسلیم | کسی نیافت گہی پیشِ حق براو ترجیح

کلیم بود یکی شعله جو ز مشعل او
بود اطاعت او طاعت خدا بیشک

ز مقدمش چو یکی مژده گوی بود مسیح
رضای او است رضای خدا بقول صحیح

محمد احمد و محمود را بخوان موزون
پی نجات تو بس مکتفیست این تسبیح

۶۱ ردیف (خ) ۷

ز عشقت درین پیر دیرینه کاخ
بمن تنگ شد وسع ارض فراخ

ز شور و فغانم که در عشق تست
بترقد اگر بشنود سنگ لاخ

بسوز دل خود گر آهی کشم
رسد دود او هم بکاخ صماخ

بریزم اگر قطرهٔ ز اشک خود
دهد میوهٔ گر بود خشک شاخ

من از حب دنیای دون فارغم
که حبش بود واجب الانفساخ

چه گنج خطیر است هر دم زعمر
کسی کان چو برباد کرد آخ آخ

چو موزون دلم حبّ احمدؐ گرفت
نخواهیم دگر دیر دیرینہ کا رخ

۶۲ ردیف (و) ۹

احد جلوه کرد از جمالِ محمدؐ
ببین عزّ و جاه و جلالِ محمدؐ

چو ذاتش شده مظهرِ رب ازین رو
مقالِ خدا هست قالِ محمدؐ

نهان نورِ حق بود لاکن بظاهر
جهان را شده احتمالِ محمدؐ

بود وسطِ عبد با رب چو ذاتش
شود وصلِ حق از وصالِ محمدؐ

چها لطف آید ز نامش که چسپید
بکرّات لب حین قالِ محمدؐ

دو میمش مهابت بکونین دارد
عیان گشت از حاش حالِ محمدؐ

سرِ دین پرور شده پایمالش
اگر بنگری نیک دالِ محمدؐ

بکونین در جمله عالم نباشد
شبیه و نظیر و مثالِ محمدؐ

۶۳	خطاهای موزون بخشا یارب بحق محمد و آل محمد	۱۱

مظهر نورِ احد شد چو جمالِ احمد
باز گوئیم چه از فضل و کمالِ احمد

حسنِ او هست مگر جلوهٔ ذاتِ مطلق
بیگمان قالِ خدا هست مقالِ احمد

از زمین تا به سراپردهٔ وحدت یکسر
جلوه فرماست بهرجا که جمالِ احمد

ذاتِ او مطلعِ انوارِ الٰهیست از آن
هست معدوم بکونین مثالِ احمد

هر کجا جلوهٔ انوارِ جمالش پیداست
چشم بکشا و ببین جاه و جلالِ احمد

منفعل گشت گلستانِ ارم از رویش
رشکِ خلد است مگر آن خط و خالِ احمد

میم حکمش شده زاید ز احد در احمد
بهر کتمان نه جهلیت حالِ احمد

حکم بر طور بموسیٰ شد فاخلع نعلیک
عرش چون فرش ببوسید نعالِ احمد

بهره یافته هر کس که بهر جا عام است
در همه کون و مکان بذلِ نوالِ احمد

وقتی بود نه دنیا و دنی را بیشش		مال با مال شد از فضل و کمال احمد

٦۴	نکنم خوف جهنم که منم ای موزون از غلامان در احمد و آل احمد	۷

بهر دید رخ او دیدهٔ بینا باید
گوش شنوای سمع سخنش وا باید

غیر او از پی تعلیج مریضان فراق
نه مسیحا نه مداوای مسیحا باید

پیش گل دوش چه خوش بلبل شیدا میگفت
حسن خوب بست مگر سیرت زیبا باید

کار رنجار ز بوزینه نیاید زاهد
بگذر از عشق ترا طاعت و تقوا باید

عشق بار یست که هر کس نتواند برداشت
بهر برداشت آن مرد دم دانا باید

سرّ معنی نتوان جست ز اهل صورت
بچنین کار دلا صاحب معنا باید

٦۵	در تکلم اثر از قافیه سنجان مطلب طبع موزون چو تو داری دل شیدا باید	۵

ای آنکه دل بیادِ تو مسرور میشود — هم دیده از جمالِ تو پر نور میشود

اغیار هر همه ز دلم دور میشود — هر گه خیالِ روی تو مخطور میشود

دل خوش شود دماغ تپید جان تن خلد — در سینه از فراقِ تو ناصور میشود

گردد نزولِ رحمتِ ایزد بهر زمان — در محفلیکه نامِ تو مذکور می شود

۶۶

موزون جمالِ او همه جا جلوه میکند

گو او بظاهر از همه مستور می شود

۷

کسی دیوانه میگوید کسی مستانه میگوید — غرض هر شخص ما را از خرد بیگانه میگوید

من آن محوِ تماشای رخِ زیبای او هستم — که هر جا هر کس از مدهوشیم افسانه میگوید

بسوز شمعِ جان و تن شود انوار پیدا — زبانِ شمع این نکته بهر کاشانه میگوید

وجودِ خویش را در هستیش گم ساز و دم در کش — حدیثِ خویشتن با شمع کی پروانه میگوید

که داند غیرِ عاشق معنیِ وللیل اذا یغشی — مگر آن زلفِ مشکینش بگوشش شانه میگوید

جوانِ طبعِ ہم پیما از پند ناصحِ عشق نگذارم		کہ ناصح آنچہ گوید از سرِ بیرانہ میگوید

۶۷	بود پابندِ تسلیم و رضا و صبر گو موزون مگر گہ گہ چنین اشعار بیتابانہ میگوید	۷

منم ہر کجا در حضورِ محمدؐ		کہ در ہر ظہور ہست نورِ محمدؐ
ظہورِ ہمہ شد ز نورِ محمدؐ		ز نورِ خدا شد ظہورِ محمدؐ
الم نشرح از شرحِ صدر رسید		بتعلیمِ حق شد شعورِ محمدؐ
بہر دم ہمی گردد از شارعِ دل		عبورِ محمدؐ مرورِ محمدؐ
ز تکوین کونست مقصودِ ایزد		محض ابتہاج و سرورِ محمدؐ
بکونین شد سکہ نامِ پاکش		زند پنجگانہ نقورِ محمدؐ

۶۸	بہ موزون بنوشان ز فضلت خدایا بہ محشر شرابِ طہورِ محمدؐ	۹

اگر بهر سرِ مویم دو صد زبان گردد — زمانه وصفِ تو یک شمّه بیان گردد

زبانِ قدسی وصفِ تو چون کند توضیح — زما صراحتِ اوصافِ تو چسان گردد

شود نظیرِ تو هرگز نه در جهان پیدا — هزار بار زمین گو که آسمان گردد

نقابِ میم گر از روی خود کشد احمد — عجب مکن که جمالِ احد عیان گردد

مقامِ صدر بود هر کجا نشیند صدر — بود که رتبۂ یثرب چو لامکان گردد

بغیرِ وصفِ تو هرگز نه بر کشایم لب — تنم تمام گر از شوقِ آن دهان گردد

ضیاءِ عشق تجلای شمع فانوسیت — ز پرده داری دانش کجا نهان گردد

بهوش باش گهی عمرِ رفته ناید باز — که تیرِ جسته نه واپس سوی کمان گردد

٦٩

تمام عمر اگر وصفِ تو کند موزون — بیانِ وصفِ تو یک شمّه از آن گردد

٧

مقبولِ ربّ العلا محمد مقصودِ هر دو سرا محمد — آئینۂ کبریا محمد یا رب صلِّ علیٰ محمد

مطلوب از کن فکان تو هستی مقصود از این و آن تو هستی
جانم فدای تو یا محمد یارب صل علی محمد

مشهود در مکان تو بودی در کنز مخفی نهان تو بودی
موجود در جمله جا محمد یارب صل علی محمد

از مظهر رب شدی تو هستی ده عالم همه مظهر تو بوده
در ابتدا انتها محمد یارب صل علی محمد

موصوف از وصف والضحی ای ممدوح از مدح هل اتی ای
دریای جود و سخا محمد یارب صل علی محمد

ای درد ما را دوائی وی مرض ما را شفائی
خاک درت کیمیا محمد یارب صل علی محمد

۹	گریان و نالان حزین و محزون ناچار چه رو شده است امروز از بهر قرب تو یا محمد یارب صل علی محمد	۷۰

چون گشت عیان شان حق از شان محمد
شد کون و مکان تابع فرمان محمد

گوئیم چه از عظمت والای شان محمد
حق جل و علی شد چو ثناخوان محمد

والشمس بود عارض تابان محمد
واللیل بود گیسوی پیچان محمد

شرمنده شود لعل بدخشان چو ببیند
یکبار اگر آن لب خندان محمد

خجلت ببرد مهر و مہ و انجم و گوہر
جن و بشر و دیو و پری حور و ملائک
تسلیم کند عقل سلیمش چہ کہ زیباست
باطن بخدا نور خدا بندہ بظاہر

ببینند اگر آن در دندانِ محمدؐ
ہر شخص نصیبی برد از خوانِ محمدؐ
بر تاجوران فخر گدایانِ محمدؐ
باشد ہمہ حق حجت و برہانِ محمدؐ

ا ر — یا رب برسان از طلب عفو بہ محشر
دستِ منِ موزون بہ دامانِ محمدؐ — ١٥

ترا از نورِ داور آفریدند
بانوارِ جمالِ دلربایت
محمدؐ از شعاعِ چہرۂ تو
بلمعانِ جبینِ انورِ تو
ز آب و تاب دندان و لبِ تو

ز نورت عرض و جوہر آفریدند
ہمہ خوبانِ دلبر آفریدند
بگیتی مہرِ خاور آفریدند
بگردون ماہ و اختر آفریدند
دُر و یاقوتِ احمر آفریدند

ازین چاهِ زنخدانت همانا ‌ ‌ ‌ بجنت آبِ کوثر آفریدند

زفیضانِ تبسمهاے نازت ‌ ‌ ‌ صبوحِ حسن منظر آفریدند

پے کتمانِ رازِ کاکلانت ‌ ‌ ‌ رواحِ روح پرور آفریدند

بشیرینیِ نطقِ خوشگوارت ‌ ‌ ‌ نبات و قند و شکر آفریدند

بسترِ سینهٔ گنجینهٔ تو ‌ ‌ ‌ بمعدنها جواهر آفریدند

بظلِ قامتت در بوستانها ‌ ‌ ‌ همه سرو و صنوبر آفریدند

زعرقِ اطیبِ آن جسمِ پاکت ‌ ‌ ‌ گلاب و مشک و عنبر آفریدند

پے تشهیرِ طیبِ جانفزایت ‌ ‌ ‌ نسیم و بادِ صرصر آفریدند

چو تخلیقِ وجودِ من نمودند ‌ ‌ ‌ چه سودائے تو در سر آفریدند

٦٧

مرا موزون درین ایجاد و تکوین
پے مدحِ پیمبر آفریدند

٩

منم از جان طلبگارِ محمدؐ — همه تن محوِ دیدارِ محمدؐ

که باشد واقف از کارِ محمدؐ — خدا میداند اسرارِ محمدؐ

بهر جائیکه می بینم بچشم — نظر می آید انوارِ محمدؐ

دو عالم جمله زیرِ حکم او شد — چه ذیشانست سرکارِ محمدؐ

زلیخا بود گو خواهانِ یوسف — حق است اینجا خریدارِ محمدؐ

سکندر حاتم و دارا و جم بود — غلام و کفش بردارِ محمدؐ

سزد گر افتخارِ خویش سازد — نگهبا خارِ گلزارِ محمدؐ

دمِ سکرات هم ما را خدایا — مشرف کن ز دیدارِ محمدؐ

٦٣ — خدایا جرمِ موزون را ببخشای / بحقِ آلِ اطهارِ محمدؐ — ما

هستیم بصد جان طلبگارِ محمدؐ — هر دم ز خدا طالبِ دیدارِ محمدؐ

والشمس بود روی پر انوار محمدؐ — واللیل بود گیسوی خمدار محمدؐ

واقف نبود هیچکس از کار محمدؐ — جز حق که بود واقف اسرار محمدؐ

گر مشتری یوسف مصر است زلیخا — حق جلّ و علی هست خریدار محمدؐ

مقبول خدا گشته همان دم چو یکی یافت — یکبار اگر بار بدربار محمدؐ

از روز ازل کون و مکان تابع او شد — باشد چه قدر عظمت سرکار محمدؐ

۳۷

موزون چو دا ازان روز که ما چشم کشادیم
دیدیم بعالم همه انوار محمدؐ

۷

عشق احمد چون بتقصید خاص حق مقصود بود — در وجود آمد همه امکان شد و نابود بود

در ازل آدم چو از جمیع ملک مسجود بود — نور احمد در وجود پاک او موجود بود

شد نجات نوح از طوفان قهر ایزدی — نور پاک احمدی در ظهر او معقود بود

بود تکریم همان نوع مکرّم تا ز حق — بر خلیل الله گلزار آتش نمرود بود

پای احمد هم بید داود آهن میگداخت
لمعهٔ از نور او بر طور چو تابان شد کلیم

انچه در پا داشت او آن دید داود بود
مژدهٔ گویا نش مسیح از مقدمِ مسعود بود

٧٥

ذات احمد را بدان موزون که ظاهر عبد بود
لیک نورش در نهان چون نورِ آن معبود بود

٧

وجودِ ما را دوا محمدؐ قلوبِ ما را شفا محمدؐ
ظهورِ کون و مکان چو ذاتِ تو بر درِ بشیرِ زمان چو ذاتِ تو
عیانِ محمدؐ نهانِ محمدؐ ضیائے کون و مکان محمدؐ
تو دردها مرا دوائی تو مرضها مرا شفائی
جبینِ خود بر زمین نهادم زبانِ مدحِ تو بر کشادم
بصبح شمس الضحیٰ محمدؐ بشام بدر الدجیٰ محمدؐ

عیونِ ما را ضیا محمدؐ منم فدا بر تو یا محمدؐ
با ابتدا انتها محمدؐ منم فدا بر تو یا محمدؐ
تجلّی دو سرا محمدؐ منم فدا بر تو یا محمدؐ
بحقِ ما کیمیا محمدؐ منم فدا بر تو یا محمدؐ
شفیعِ روزِ جزا محمدؐ منم فدا بر تو یا محمدؐ
فروغِ صبح و مسا محمدؐ منم فدا بر تو یا محمدؐ

کمینه مسکینِ بینوا را تو از خدا بیشین دخدا

بنگاه یا مصطفیٰ محمد منم فدا بر تو یا محمد

همت پیر مغان با من اگر یار شود
مشکلم سهل ز ما هر رند قدح خوار شود

باده بخشد اثرِ خاص بجانم که از آن
باطنم صاف و دلم مطلعِ انوار شود

دور چون قیدِ تعین شود آنگاه دلم
فارغ از کشمکشِ سبحه و زنار شود

عشق ما را بمقامی برساند کانجا
حسِ سمع و بصرِ ما همه بیکار شود

جان فدا ایش چو کنی زود سرافراز شوی
سر که بر دار شوی باش که سردار شود

مستِ می تا سحرِ روز دگر برخیزد
مستِ می و تا بدمِ حشر نه هشیار شود

کاش روزی پی تهجرعه می ای منور زن
رهنِ در میکده ام جبه و دستار شود

عهد الست تا ز منِ خسته بسته اند
تیر بلا چها کسو مانه جسته اند

انانکه از تو بسته و از خود گسسته اند
از فکرِ خویش و بندِ خودی باز رسته اند

ہر شیشۂ شکستہ دہد از دلم خبر
خوبان بسان شیشۂ دلم را شکستہ اند

در راہِ عشق نیست دلا ہمرہے مگر
صفحہای غم ہمین بسیاورت دو دستہ اند

خوشتر ہمان کسان کہ زبہرِ رضای دوست
بر روی خویشتن درِ انجاح بستہ اند

ما می کشیم منتِ آنان کہ سینہ ام
از ناز و از کرشمہ از غمزہ خستہ اند

۷۸ — موزون ازان زمان کہ دلم درسِ عشق خواند
فرہاد و قیس سدّرہِ ما نشستہ اند — ۱۱

دیکھا جو کوئی چہرۂ زیبای محمدؐ
وہ دل سے ہوا والہ و شیدائی محمدؐ

تشبیہہ سے وہ پاک ہی وصف اونکا ہو کیونکر
تصویر مصور ہی سراپای محمدؐ

عالم مین ہی سب اوہی انوار کا جلوہ
ہر جا ہی موجود تجلّای محمدؐ

گو عبد بظاہر ہی ولیکن بحقیقت
ہی مظہر رب بر رخ کبرای محمدؐ

بے مثل وہ جسکا نہین مانند کسی جا
کونین مین معدوم ہی ہمتای محمدؐ

موسیٰ نے اگر پایا ہی حق سی یدِ بیضا — ہی خاص یدُ اللہ یدِ والا محمدؐ

ہو جاے دوتا قامتِ طوبا بند آمست — دیکھے جو اگر قامتِ رعنائے محمدؐ

روزان و شبان طوف کنان چوم رہا ہے — مینا ہی فلک گنبدِ خضرائے محمدؐ

نعلین اوٹھاؤن یہ تمنا ہی خدایا — ای کاش یہ خدمت مجھی فرمائے محمدؐ

سب دست نگر اوسکی ہین مختار رہی ہے — وہ کون ہی جسکو نہین پروائے محمدؐ

۶۹

کس شوق سی ہو زور ملے آنکھون کو اپنے
رویا مین بھی گر پای کفِ پائے محمدؐ

۷

تم ہو بدر الدجیٰ یا محمدؐ تم ہو شمس الضحیٰ یا محمدؐ — تم ہو شمع ہدیٰ یا محمدؐ مرحبا مرحبا یا محمدؐ

فخر آدم ہو تم یا محمدؐ فخر عالم ہو تم یا محمدؐ — تم ہو خیر الوریٰ یا محمدؐ مرحبا مرحبا یا محمدؐ

شاہ یثرب ہو تم یا محمدؐ مظہر رب ہو تم یا محمدؐ — تم ہو نور خدا یا محمدؐ مرحبا مرحبا یا محمدؐ

شافع المذنبین یا محمدؐ رحمۃ للعالمین یا محمدؐ — سرورِ انبیا یا محمدؐ مرحبا مرحبا یا محمدؐ

ہند چھڑوائی یا محمدؐ ہمکو بلوائی یا محمدؐ حقسے فرمائی یا محمدؐ ہمکو بخشائی یا محمدؐ	ہی یہی التجا یا محمدؐ مرحبا مرحبا یا محمدؐ آپ وزیرا یا محمدؐ مرحبا مرحبا یا محمدؐ

۸۰	یہہ جو موزون ہے یا محمدؐ مثل مجنون ہی محمدؐ آپ پر مبتلا یا محمدؐ مرحبا مرحبا یا محمدؐ	۹

مین ہون دل سے طلبگار محمدؐ — ہمہ تن محو دیدار محمدؐ

کوئی کیا جانے اسرار محمدؐ — خدا ہی واقف کار محمدؐ

جدہر مین دیکھتا ہون آنکھ اوٹھا کر — نظر آتا ہی انوار محمدؐ

دو عالم سب ہی جسکے تحت فرمان — وہ ہی ذیشان سرکار محمدؐ

وہان یوسف کی خواہان تھی زلیخا — یہان حق ہی خریدار محمدؐ

سکندر حاتم و دارا و جم ہین — غلام کفش بردار محمدؐ

ہی زیبا افتخار اپنا کرے گر — گلون پر خار گلزار محمدؐ

دمِ سکرات بھی ہمکو خدایا میسر ہو تو وے دیدارِ محمدؐ

گنہہ سب بخشدی موزون کے یارب
بحقِ آلِ اطہارِ محمدؐ

۸۱ ردیف (ذ) ۷

بود نامِ تو بر زبانم لذیذ
بود وصفِ تو در دہانم لذیذ

نخواہم بجز تو کسی را کہ ہست
جمالِ تو در کامِ جانم لذیذ

بجز مدحتِ حسن و انوارِ تو
کدامی سخن را ندانم لذیذ

من و عشق احمد و آہ و فغان
ہمانا ستاہ و فغانم لذیذ

ق

بدنیا و عقبیٰ مذاقم کجاست
نہ اینم لذیذ و نہ آنم لذیذ

مگر احمد احبّ و عشق تو ہاست
بتخصیص از دو جہانم لذیذ

چو موزون ترا ہست عشقِ نبیؐ

بسمعِ تو آید بیانم لذید

۸۲ ردیف (ر) ۱۵

سلامٌ علیک ای نبیّ مفخّم
که هستی تو از ما سوی الله برتر

سلامٌ علیک ایکه از انبیائی
بباطن مقدم بظاهر موخّر

سلامٌ علیک ای شفیعِ بانسان
نهانی تو مخصوص انوارِ داور

سلامٌ علیک ای تو ئی جانِ عالم
که پیدست نورِ تو فی کلّ مظهر

سلامٌ علیک ای مه اوجِ عظمت
تنت جسمِ اطهر رخت مهرِ انور

سلامٌ علیک ای سراجاً منیرا
که از بهرِ ما ئی تو هادی و رهبر

تو حبل المتینی و کس جز تو نبود
براحوالِ ما خستگان فضل گستر

ز هند و دکن بسکه بیزار هستم
مگر لاعلاجم ز دستِ مقدر

بدرگاه هست اکنون طلب بازمارا
که کاری نمیدارم از جای دیگر

کنی مدفنم اندرونِ مدینه
که مانند بیشِ خداوند چاکر

بسکرات و قبر و قیامت بفرما
نگاهی ز فضلت بمائی بپیر

کسے نیست جز تو که روزِ قیامت
دهد تا به ما تشنگان جامِ کوثر

سرِ خویش خم کرده موزون بخواند
بسوی تو صلوات تا یومِ محشر

صلوٰة و سلامِ خدا باد بر تو
بر اصحاب و آل تو از حد فزون تر

۸۳

الٰهی بحقّ محمّد و آلش
ببخشاے بر ما و از عفو بنگر

۱۱

در سرِ من غیرِ عشقت نیست سودائے دگر
زان نیم در دهر جز ذاتِ تو شیدائے دگر

غیرِ ذاتِ پاکِ تو در هر دو عالم کار نیست
مبتلائے تو ندارد هیچ پروائے دگر

اوّل و آخر تو هستی باطن و ظاهر توئی
غیرِ حسنت نیست در عالم تماشائے دگر

هر زمان هر لحظه هر ساعت بعالم هر کجا
جلوه میسازد جمالت از تجلائے دگر

ای مسیحا دم دمی سویم ز رحمت کن نظر	زانکه من جز تو نمیدارم مسیحای دگر
جز بدیدار رخِ پر نور تو حاشا که نیست	دردمندان فراقت را مداوای دگر
روز و شب دیدار تو از حق همیخواهم مدام	نیست باقی در دلم اکنون تمنای دگر
قیس بر لیلا زلیخا گشت بر یوسف نثار	می نگنجد جز تو در چشمم سراپای دگر
هست هر دم بر زبانم وردِ نامِ پاک تو	نیست یارا در دو عالم جز تو ملجای دگر
پاک شد دل از نهیب خلد و هم بیم جحیم	غیرِ شربِ می نخواهم از خدا جای دگر

۸۴	عبدِ موزون را ببین خود طلب کن یا رسول کو ندارد در دو عالم جز تو آقای دگر	۷

روی دل هر دم بسوی دلدار دارم	هین مبین از دیدهٔ غیار یار
هر شبم از شوقِ آن گیسوی تو	چند پیچد بر دلِ ما مار
چونکه من منصور قتم زان شده	بهرِ ما آن کاکلِ خم دار دار

در تمنّاے عذارت در چمن

جانِ خود را نذر سازم پیشِ تو

رو سیا هم پیشِ تو آورده ام

او فتاده در دلِ گلنار نار

گر بیا بم اندران در بار بار

از گنا هان بر سرم انبار بار

۸۵ — از ازل موزون دارین کون و مکان / من ندارم غیر ازین سر کار کار — ۵

ایدل مدام رو بسوے دلدار دار

از دیدهاے دل بنگر جلوهاے او

در جذبِ شوقِ او من از ینجه خوش همچنان

بر عتبهٔ تو چون بر سم سنگهاے آن

هرگز مبین ز دیدهٔ اغیار یار یار

تا کے روی بکوچه و بازار زار زار

شد پاره پاره جامه و دستار تار تار

شویم ز اشکِ دیدهٔ خونبار بار بار

۸۶ — جز مدحتِ نبی و تمناے قرب او / موزون مکن از نوشتنِ اشعار عار عار — ۵

ایدل بدورِ یار ببین جهان دگر
چون احولی و بین مگر این و آن دگر

هر هر نشان ترا دهد از بی نشان نشان
ای بیبصر تو بازچه جوئی نشان دگر

از پردهٔ وجوب در آینهٔ صفت شهود
حسنِ قدیم جلوه دهد هر زمان دگر

کارم نه خود ز یوسف مصر است و کاروان
آن یوسفم دگر بود آن کاروان دگر

۸۷ موزون کجا بجز در احمدؐ روم که نیست
مارا جز آستانهٔ او آستان دگر ۱۱

ردیف (ز)

ای صبا خیز دمی شو دمساز
رخشِ خود جانبِ یثرب در تاز

بر پیامم سوی آن پیغمبر
کو بمعشوقی حق شد ممتاز

بوسه ده بر قدم اقدسِ او
التماسم بکن از عجز و نیاز

کای شه یثرب و بطحا بدکن
بیکسی هست ببختِ ناساز

مضطری مضطری خسته دلی — هست از عشقِ تو در سوز و گداز

دستِ خود بسته و قد خم کرده — میکند عرض که ای بندہ نواز

تو رؤفی تو رحیمی و توئی — مالکِ سرِّ حقیقت و مجاز

آتشِ عشقِ تو ام پاک بسوخت — تا کنم ناله به شبهای دراز

روز و شب قربِ ترا جویانم — چشم از خواب همیدارم باز

طلبم زود بپیشِ خویشت — سرم از دولتِ قربت افراز

۸۸

چشم از فضل تو دارم اینک
نظری بر منِ موزون انداز

۷

ایکه از روزِ ازل قربتِ تو خواهانم هنوز — روز و شب در جستجویت سخت حیرانم هنوز

بهرِ دیدِ آن تجلیهای برقِ حسنِ تو — با همه شور و فغان چون ابر گریانم هنوز

مبتلای مرضِ عصیانم ز سر تا پا همه — از تو بهرِ دفعِ آن خواهانِ درمانم هنوز

من بدرگاهت چسان آیم بااین روی سیاه — از همین شرمندگی سر در گریبانم هنوز

ذات پاکت رحمة للعالمین آمد ازان — آیت لا تقنطوا هردم همی خوانم هنوز

همرهان من ز قربت بهره ور گشتند و من — راه یثرب در همه آفاق جویانم هنوز

۸۹

گو که شد عمر عزیزم آخر ای مهوش مگر
من بوصف اولینش مدح گویانم هنوز

۷

ای رخت قبلهٔ هر اهل نیاز — عاشقان سوی تو خوانند نماز

شکند چون قفس تن یکبند — سوی تو مرغ روانم پرواز

خوبرویان همه نازت بکشند — که توئی از همه خوبان ممتاز

حسن تو در همه عالم مشهور — چه یمان و چه عراق و چه حجاز

چشم بکشای دلا در ره عشق — کاندرین راه نشیب است و فراز

سوختهٔ لذت سوزش داند — که مذاقیست درین سوز و گداز

تا کنی ذکر بزلفش موزون
هست کوتاه شب و قصّہ دراز

۹۰ ردیف س ۵

گزیدیم عشقت بلا پیش و پس	که دارند عاشق کجا پیش و پس
بهر سو بهر جاے می بنمیت	بود راست یا چپ و یا پیش و پس
پے وصلِ تو جانِ خود میدہم	درینکار بینم چرا پیش و پس
تو شمس الضحائی و بدر الدجیٰ	از این رو ببینم ترا پیش و پس

۹۱ ۷

تو موزون بده جان بعشقِ نبی
مبین از برائے خدا پیش و پس

ردیف (ش)

شدیم شیدای ابروی آنکس که عاشق او بود خدیش	بجلوهٔ حسنِ دلبر باشیم سر فرشا رشد لهم فدا لبش

گروهِ حسّاد و رقیبانِ ملک همه صف بصف بسپاهش | فلک صدا بمرحباء که خود خدا آیشت آیش

عیان بظاهر بود محمد نهان بباطن جمالِ ایزد | تجلّی نورِ ذاتِ اسرمد نه ابتدایش نه انتهایش

بتن مکرّم بجان معظّم بحشم سلطانِ جمله عالم | وجودِ او افتخارِ آدم کلاهِ جمشید کفش پایش

برخ منوّر چو مهر انور بجسم اطهر چو مشک اذفر | بموی عنبر بمو معطر دو لب چو یاقوت جانفزایش

عقیلِ دوران کفیلِ انسان جمیلِ خوبان دلیلِ رحمان | خلیلِ سبحان جلیلِ یزدان دائرهٔ عرشِ حق گشت نیش

۹۲	بقلبِ محزون بجانِ مفتون بمثلِ مجنون شدیم موزون بشوقِ دیدِ حبیبِ بیچون بود که بینیم دمی لقایش	۷

ردیف (ص)

چون نورِ احمدی زقدم یافت اختصاص | گردید عشقِ او پیِ ایجادِ وجه خاص

نورش چو از وجودِ مطهّر ظهور یافت | از جمل یافته بدمی عالمی مناص

از یک نگاهِ سینه چو گنجینه او کند | دارند مثلِ چشمهٔ حیوان لبش خواص

قهرش بیک نظر دلِ کفار میگداخت
چون تیز آتشی که کند کار بار صاص

فضلش ظهور میکند از عفو و مغفرت
شان غضب عیان بود از قتل و از قصاص

روزِ جزا چو دستِ شفاعت کند دراز
کل عاصیانِ امتِ خود را کند خلاص

۹۳ — موزون شفیعِ روزِ قیامت محمد است
بهرِ همه عوام و بهرِ همه خواص — ۷

ردیف (ض)

دارم همین بخدمتِ تو صبح و شام عرض
مقبول باد انچه کند این غلام عرض

من در حریمِ حضرتِ تو بهرِ قربِ تو
میدارم از تقربِ بیتِ الحرام عرض

بارِ گنه بدوشِ خود آورده میدهم
از بهرِ عفو پیشِ شفیعِ انام عرض

ای ختمِ انبیا بجنابِ تو میکنم
با صد نیاز از حسنِ ختام عرض

روزی بود که بهرِ لقای تو بر کنم
سر در نهاده بر درِ دار السلام عرض

سازم بچشم زار همه حالِ اضطرار
پیش تو بار بار بشرح تمام عرض

۹۴

موزون همین کند بجنابِ تو احمدا
سر بر زمین نهاده صلوٰة و سلام عرض

۷

ردیف (ط)

روی تو کرده صورتِ امکان همه غلط
حسنِ تو کرده زمرهٔ خوبان همه غلط

کرده رخِ تو خود مهِ تابان همه غلط
نورِ تو کرده مهرِ درخشان همه غلط

چشمِ تو کرده چشمهٔ حیوان همه غلط
کرده لبِ تو لعلِ بدخشان همه غلط

بشریٰ بماست آنکه بدنیا و آخرت
دریخطه مسکنی چو تو عصیان همه غلط

نبضِ مرا چو دید طبیب از پئے علاج
در نسخه درج ساخته درمان همه غلط

مشتاق دیدِ روی تو آنم که احمدا
کردم بشوقِ دیدِ تو خود جان همه غلط

موزون بحبّ احمدِ مختار کرده ام

خود را و جملہ حجّتِ برہان ہمہ غلط

ردیف (ظ)

۹۵ — ۹

گشت از جلوۂ احمد ہمہ امکان محظوظ
ملک و حور و پری جن و انسان محظوظ

صبح گردید بآن عارضِ تابان محظوظ
شام گردید از آن زلفِ پریشان محظوظ

روی آن مطلعِ انوارِ الٰہی چو بدید
گشت در دم مہ و خورشیدِ درخشان محظوظ

گشت از یکنظر او کہ حیاتِ ابدیست
خضر محظوظ ہم آن چشمۂ حیوان محظوظ

شد ز لعلِ لبِ جانبخشِ محمدؐ بہ دمی
جانِ من جان خجل و لعلِ بدخشان محظوظ

آن سہی قد قدمی زد چو بگلگشتِ جہان
از قدش گشت ہمہ سروِ خرامان محظوظ

سنبل از خطِ دو زلفش چو بخود در پیچید
ہمہ تن گشت از و گل بگلستان محظوظ

جلوہ گرد جمالش چو بسوی کنعان
در دمی گشت بجان یوسفِ کنعان محظوظ

کی مشرف شود از حسن و جمالش موزون

تا که ما دام بماند بدل و جان محفوظ

۹۶ ردیف (ع) ۶

تو ئی کریم بود شانِ تو ز جمله رفیع	که هست غیرِ خدا جاءِ تو ز خلق منیع
تو کوسِ وحدتِ حق را زدی بدین کثرت	که پاک در شده آوازِ آن بگوشِ جمیع
کنیم ما همه تصدیق از رسالتِ تو	که یافته شجرِ کفر از یدت تقلیع
ز فیضِ تو بجهان دینِ حق شده طاهر	وجودِ شرک ز تو یافت بیگمان تقمیع
مراز بهرِ خدا زود تر طلب فرما	که تا رسیم بدرِ دولتت عجیل و سریع

مدار باک بقبر و قیامت ای منوّرات
که خاص احمدِ مختار بهرِ تست شفیع

۹۷ ردیف (غ) ۵

آتشِ هجرِ تو دلم کرده داغ	تا کی ازین داغ بیابم فراغ

قرب تو حاصل بشود کی بمن
تاکه دلم گردد ازان باغ باغ

تیره دردنان زتو روشن شدند
زانکه توئی کاخ جهانرا چراغ

نیست بما حاجت عطر و گلاب
هست زبوی تو معطرّ دماغ

زود چو موزون بمدینه رسم
یارب ازان ره بدِ مانم سراغ

۹۸ ردیف (ف) ۹

چو حق بمصحف برحق زتو کند تعریف
زبان بنده بوصفت چسان کند توصیف

کمال عظمت تو بود تابروز ازل
ابوالبشر زخدا یافت خلعت تکلیف تخفیف

بشوق دید تو عالم همی زند دم خود
بجذب عشق تو مفتون همه وضیع و شریف

مگر رسید هوائی بیثرب و بطحا
بهار دشت از نسبت در بیع و خریف

وعید بهر عدویت بود زحق بدوام
مثال معتل فا میشود سرش تحیف

ببیشِ روضهٔ احمد مرا رسان یا رب — اجابتی بکن اینک زما بلا توقیف

برآمد اینهمه در جذبِ عشقِ او ازمن — دگرنه در عجبم ای من و چنین تصنیف

گداخت آتشِ عشقِ تو جسم و جانم را — شدم زیاده ازان ناتوان ضعیف و نحیف

٩٩	بمرضِ عشقِ تو شد سخت مبتلا موزون خدا کند که بیاید ز خدمتت تشریف	٥

صلواة از حق آلاف آلاف — بر روحِ پاکت اضعاف اضعاف

وصفِ تو زاید از حدِ اوصاف — شهرت گرفته از قاف تا قاف

نورِ تو ظاهر از کل مظاهر — خلقِ تو باهر از نون و از قاف

رویت چو بینم دیگر ندارم — خوفی ز دوزخ بیمی ز اعراف

١٠٠	مهجور موزون تا کی بماند از تو نخواهد انصاف انصاف	٩

مجھسے کب آپکی ہو ای میرے مولا تعریف
حق نے قرآن میں کیا آپکی کیا کیا تعریف

آپکی شان میں ہر طور ہی زیبا تعریف
آپکے واسطے موضوع ہی گویا تعریف

سر سے تا پاک کے ہیں لاکھوں ہی اوردن اوصاف
آپکا قامتِ زیبا ہی سراپا تعریف

آپکی وصف میں مشغول ہی سارا عالم
مین ہی کرتا ہون نہ کچھہ آپکی تنہا تعریف

عرش سے فرش تلک فرش سے لی عرش تلک
میرے مولا میرے آقا کی ہی ہر جا تعریف

وصف مین آپکے عالم کی زبان ہی قاصر
ایک ناخن کی تو ہی آپکے صد ہا تعریف

سارے عالم مین ہی ہر شام و سحر لیل و نہار
حسن کا آپکے ہر جا ہی چرچا تعریف

کب میسر ہو بیان اوسکی صفت کا ہمسے
لوحِ محفوظ پہ ہی جسکی سراپا تعریف

دمِ سکرات بھی موزون کی زبانکی اوپر
احمدِ پاک کی جاری ہو خدایا تعریف

طاقتِ من شد بفراقِ تو طاق — آه من و صبر و دردِ فراق

آتشِ عشقِ تو وجودم گداخت — چیست که باقیست بجز اشتیاق

حبِّ تو در سینهٔ من جا گرفت — با دگری هیچ ندارم مذاق

آن خمِ ابروی تو آمد بیاد — سجده نمودم بجزم سوی طاق

آنچه ز عشقِ تو رسد بر سرم — رد نکنم تا نشود بر تو شاق

گر بمدینه برسانی مرا — منّتِ تست ای فلکِ کجرواق

۱۰۲ — بجهرِ تو موزون خود اگر جان دهد — عینِ وفا باشد و عینِ وفاق — ۷

نیست کسی غیرِ تو بر من شفیق — کیست بجز عشقِ تو با من رفیق

خُلقِ تو اثبات ز قرآن شده — در دو جهان کیست بجز تو خلیق

خشک لبم تشنه دهن احمدا — جرعه چشانم ز شراب رحیق

عشق تو از گریه دمم دمع گرد
از دو جهان کار ندارم همی
روضۂ پاکِ تو مکرّم تر است

اشک فتد گر بزنم با سلیق
تا که شدم در چهِ عشقت غریق
در شرف از عرش و بیت العتیق

۱۰۳

گر منِ موزون بمدینه رسم
اوصلنا اللّٰہ بخیر الطّریق

۹

باعثِ ایجاد و تکوین است عشق
هر ملی را جانبِ آن نسبتی است
مغزِ هر کاری و جانِ هر سخن
هادی هر مسلک و هر هر طریق
هیچگه عاشق ز دست [illegible]
جان و دل در تحت حکم آن بود

از همه عالم نخستینست عشق
اصل در هر ملت و دینست عشق
در تمامی رسم و آئینست عشق
شیخ کامل با براهینست عشق
بعدِ مردن شمع بالینست عشق
زانکه سلطان السلاطینست عشق

بر بساطِ بازی دهر از ازل
بالیقین پندار فرزینیست عشق

کوهِ طور از زمینِ آدمی بسوخت
سرمۂ هر چشمِ حق بینیست عشق

موصلِ طالب الی المطلوب کیست
فاش موزون گو میت نهیست عشق

۱۰۴ ردیف (ک) ۷

ایکه قدرت عیان شد ز لولاک
وصفِ تو زاید از حدِ ادراک

پیشِ قدرِ رفیعِ تو باشد
همه افلاک چون خس و خاشاک

حرمتِ تست تا بعالم شد
رتبۂ خاک برتر از افلاک

شرفِ تست تا که در دو جهان
پاک شد از تمام عالم خاک

یا حبیب الاله اطلبنی
که رسم زود پیشِ روضۂ پاک

تا شوم من فدای مرقدِ تو
با دلِ چاک و دیدۂ نمناک

از تو موزون شناخت ایزد را

احمدا محن احمد ایاک

۱۰۵ ردیف (ل) ۷

ایکه ذات پاکت آمد مظهر رب جلیل
وجه تکوین همه عالم توئی بی قال و قیل

لیلة المعراج در دم بر سماء رفته
که نرسید عاجز و درماند آنجا جبرئیل

از وجود تو نه تنها یافته آدم شرف
خلعت خلت به ز وجود تو کرده خلیل

انبیا و اولیا جن و ملک ارض و سما
هر همه ممنون احسانت چه احسان جمیل

بی رضای تو نباشد جنبش یک ذره
که بود یا کوه با شاهم کثیر و هم قلیل

یا رسول الله ادرکنی با نواره که من
در بیابان ظلام افتاده ام زار و علیل

۱۰۶ چند نالد بنده موزون بشوق قرب تو
رب اوصلنی مدد و اهدنی خیر السبیل ۲۱

ایدل از صدمهٔ این دهر پر آفات منال — کاندرین دهر بهر یک صدمه دو صد وصال

جهد کن تا برسی در حرم قربت یار — که فتد بر تو همه پرتو انوار جمال

کار با باطن صافیست نه حسن ظاهر — که ابوجهل قریشی حبشی بود بلال

سعی کن در پی تحصیل علوم باطن — علم ظاهر بیقین دانکه جز بحث و سوال

تا که از اهل جهان قطع تعلق بکنی — هرگزت از ره باطن بگشاید پر و بال

اهل باطن بنظر برزخ کبری دارند — اهل ظاهر همه مشغول بحسن و خط و خال

بکشد برزخ کبری بسوی دوست مدام — چه ز شرق و چه ز غرب و چه جنوب و چه شمال

ظاهرا حسن خط و خال ز صورت ببرد — جانب ناز و کرشمه بسوی غنج و دلال

صاف دل با دگران نفع رساند ز نمود — خلق محتاج بآئینه بود در همه حال

نشود پاک دلت بی مدد پاک دلان — زانکه ناصاف گهی صاف نشد جز غربال

طالب دولت دیدار بهمراهان می باشند — مال پامال بود پیش همه اهل کمال

هرگز از یسرت و عسرت نکنی شادی و غم — ماه را بین که بهر ماه کمال است و زوال

دین و دنیا نشود جمع بیکجا هرگز — این خیالیست که بالمره فضولست و محال

گفت لا حول و لا قوة الا بالله — شمهٔ هر که بدنیا دنی نسبت خیال

شو بوادی و بوادی بریاضت مشغول — کین ریاضت بریاضت برساند زکمال

هرکس از شوق پی دید و دو در هر جا — از ریاضت چو شود کالبد بدر هلال

ضرب شمشیر بدانی که ز شمشیر نسبت — هرگز از جانب شمشیر مکش رنج و ملال

قابل بار امانت همه انسان بود — طاقت کوه کجا ارض و سما را چه مجال

منزل راه خود از پیر مغان باید جست — زانکه او نیک بداند طرق وصل و وصال

هیچ جا جا نبود یار فراموشان را — که بود یار فراموش بهر جا بطال

۱۰۷	بر زبان ثبت مکن مهر سکوت ای مورد ملت حال باید بدر او پیش نه این قال و مقال	۵

بے صبر و بے شکیب ہے بے اختیار دل
میرا کچھ اندنوں ہے بہت بیقرار دل

یثرب کے شوق نے مجھے دیوانہ کردیا
بیہوش ہو گیا ہے میرا ہوشیار دل

کونین میں کسی سے تعلق نہیں مجھے
میرا تو ہے حبیب خدا پر نثار دل

کردوں قدوم احمد مختار پر فدا
پہلو میں میرے ہوویں اگر سو ہزار دل

۱۰۸

موزوں دکن کو چھوڑ مدینے کی راہ لو
کہتا ہے مجھ سے اب تو یہی بار بار دل

۷

جلوہ گر چرخ پہ ہے ماہ ربیع اول
ہے جہاں جملہ ضیا گاہ ربیع اول

کوئی خنداں کوئی دلشاد کوئی خرم ہے
ایک عالم ہے ہوا خواہ ربیع اول

آسمانوں سے اترتے ہیں جنود ملکوت
ایک اجماع سے ہے ہمراہ ربیع اول

ہر کہیں بزم میں دو نزات پڑھا جاتا ہے
ذکر میلاد شہنشاہ ربیع اول

کسطرف سے ہے آیا ابر کہ ہر کوہ ہے دو آب
نہیں معلوم کسنے راہ ربیع اول

گو ہر یک ماہ مکرّم ہی ولیکن سب سے
ہی زیادہ شرف جاہ ربیع اوّل

مین ہی تنہا نہین اوس ماہ سی موزون دلشاد
دلمین ہر ایک کے ہی چاہ ربیع اوّل

۱۰۹ ردیف (م) ۷

شد وجود محمّد بعالم صلی اللہ علیہ وسلم
باعث فخر حوّا و آدم صلی اللہ علیہ وسلم

چون احد جلوہ گر شد باحمد میم شد بہر تعظیم ایزد
ماند بس بی نقد فرق باہم صلی اللہ علیہ وسلم

چونکہ در شان آن احمد پاک حق تعالی بفرمود لولاک
ہست او وجہ تکوین عالم صلی اللہ علیہ وسلم

نام او بشنو گر یک آیت آدمی او دحور و ملائک
خواند او بیجا باہماندم صلی اللہ علیہ وسلم

لایق مدح تو انچہ شاید کی ز دست و زبانم بر آید
زانکہ مداح تو شد خدایم صلی اللہ علیہ وسلم

تو کہ خود رحمۃ العالمینی فارغ از ماچگوییہ نشینی
احمد از دد دریا جالم صلی اللہ علیہ وسلم

ہست موزون عاصی گدایت جان او باد قربان پایت

٧	می تراود ز کلکش دمادم صلی اللہ علیہ وسلم	١١٠

چشمِ زار و دلِ مضطر دارم — بر زبان نامِ پیمبر دارم

نامِ او وردِ زبان تا سازم — دہن از ورد معطّر دارم

بینمش صاف در آئینۂ دل — زنگِ غیرش چو ازان بر دارم

ذکرِ او شام و سحر میسازم — صفتِ مرغِ کبوتر دارم

دلم از داغِ فراقش پر شد — فلک آسا ہمہ اختر دارم

سرم از عتبۂ او بر نکشم — گر زند تیغ و کشد بر دارم

٧	چون کبوتر بسوی او موزون بپرم من ہم اگر پر دارم	١١١

من محوِ خیالِ رخِ زیبای تو ہستم — از خویش تہی پر ز تمنای تو ہستم

در باختہ خود را بتو وا ز خویش گذشتہ — ہر آن و زمان طالب و جویای تو ہستم

عشق تو بنقد خرد خویش خریده — دیوانه و آشفته و شیدای تو هستم

تو خود ببطونِ همه اشکال نهانی — من طالب و جویای تجلای تو هستم

قمری همه جا سرو صنوبر نگرانست — من والهٔ آن قامتِ رعنای تو هستم

داغت بجبین دارم و هم حلقه بگوشم — ای مظهر رب بندهٔ ادنای تو هستم

١١٢

وارسته و دلخسته و از خویش گسسته — موزون نه منم خاکِ کفِ پای تو هستم

تویی کریم و باکرام حب لک تکریم — پی شفاعتم از حق تویی رئوف رحیم

کمالِ عظمت تو بود تا که آدم را — فرشتگان همه کردند سجدهٔ تعظیم

نجاتِ نوح هم ایوب از تو هم از تست — که نار برد و سلاماً شده براهیم

ز مقدمِ تو یکی مژده گوی بود مسیح — ز مشعلِ رخ تو یکی شعله جوی بود کلیم

چه خلقِ تست که تا خود خدای عزوجل — ستوده است بقرآن ترا بخلقِ عظیم

مدام قربتِ تو از خدا همیخواهم	نه از بهشت رجائے مرا نه خوفِ جحیم

۱۱۳	وقارِ آلِ نبی نیر کمدان موزون چراکه شاملِ تکریم کعبه است حطیم	۷

بارِ عصیان بسیر و پشتِ دو تا میدارم	هر زمان ناله و هر لحظه بکا میدارم
منکه امیدِ شفاعت بخدا روز جزا	از توای مظهرِ انوارِ خدا میدارم
هیچ باکم نه ز دنیا نه ز عقبیٰ باشد	بر جبین داغ غلامی تو تا میدارم
تا شود جلوهٔ حسنِ تو در آئینهٔ دل	دل ز دخلِ همه اغیار صفا میدارم
شاید آن دی پرانورِ تو بینم زین رو	همه تن چشم پی دیدِ تو وا میدارم
از دکن با همه زودی بمدینه طلبم	التماس از تو همین صبح و مسا میدارم

۱۱۴	چونکه مداحِ شهِ کون مکانم موزون شهرتِ خود ز کجی تا بکجا میدارم	۷

در دل هوس شوق و تمنای تو دارم
من در سر خود دهر همه سودای تو دارم

هستم همه تن چشم پی رویت رویت
هر آن و زمان شوق تماشای تو دارم

با قیمت ارشاد تو در گوش اثرها
در دیده خیال رخ زیبای تو دارم

بلبل بجمال گل و پروانه به شمعے
من آرزوی دید تجلاے تو دارم

قمری نگرد قامت شمشاد بهرجا
من در نظرم آن قد رعنای تو دارم

از غایت آداب سر خویش من ای کاش
بر پای سگان کوی والای تو دارم

115

من بندهٔ موزون جی ز تو حلقه بگوشم
بر ناصیه‌ام داغ کف پای تو دارم

۷

مضطر ام طبع مضطرب دارم
هر زمان شورش و تعب دارم

جستجوی تو میکنم همه شب و روز
های و هوی تو تمام شب دارم

من بشوق تو یا رسول الله
همه تن چشم در طلب دارم

بر زمینِ نیاز ہر لحظہ	سرم از غایتِ ادب دارم
کے ببینم جمالِ انورِ تو	چشمِ دل واازین سبب دارم
المدد یا محمدِ عربی	کہ بعشقِ تو جان بلب دارم

۱۱۶	عزمِ یثرب ہمیشہ کنم موزون بختِ خود لیک منقلب دارم	۷

آتش از فرق تا قدم زدہ ام	تا زعشقِ تو خاص دم زدہ ام
چون خمِ ابروی تو یاد آمد	سر بطاقِ خمِ حرم زدہ ام
بتمنای عتبۂ حرمت	جبہہ بر سنگ دمبدم زدہ ام
من بجبِ تو فارغم زہمہ	پای خود بر سرِ جہنم زدہ ام
بر جبین داغِ بندگی دارم	سر بپای شہِ امم زدہ ام
شد فغانم بعالمِ بالا	بانگ از سوزِ دلِ نہ کم زدہ ام

۱۱۷	عازمِ یثربم من ای موزون دردِ کن گو کہ سکنم زدہ ام	۷

سر بشوقِ تو جبہہ سا دارم	چشم از بہرِ دید وادارم
بہرِ دید لقاے انورِ تو	وردِ والشمس و الضحیٰ دارم
کشتیِ من چگونہ غرق شود	زانکہ من چو تو ناخدا دارم
نصّ لا تقنطوا ہمیخوانم	تکیہ بر ذاتِ مصطفٰے دارم
چونکہ مدّاحِ آن شہنشاہم	شہرتِ خویش جابجا دارم
زود مارا طلب بیثرب کن	ہر دم این از تو التجا دارم

۱۱۸	تا کنی یک نظر برین موزون من ہمین از تو مدعا دارم	۷

من مبتلاے دالی ملکِ مدینہ ام	مجروح قلب دارم و مجروح سینہ ام

چون ناخدای من نجد احمد اتوئی
گرد د نه غرق بحر مناهی سفینه ام

ثبت ست نقش تو بسویدای قلب من
هر دم نشان نس تو بدهد این نگینه ام

از وخل غیر پاکدل آلوده میشود
بار غبار می نکشد آبگینه ام

هم در دیار دارم و شوق دیار یار
اغیار کم شد از دل حقد و کینه ام

از مدحت تو هست چو گنجینه در دلم
می رخشد این جواهر و در از خزینه ام

۱۱۹	منور منم ز روز ازل بندهٔ رسول اما چه بنده بندهٔ خوار و کمینه ام	۵

با آتشیکه ز عشقت بجان و تن دارم
تنم بسوخت دگر عزم سوختن دارم

باشتیاق تو من گو که بارها مردم
هنوز شوق چنین مرگ خویشتن دارم

در از دست جنون شد بسوی من پس مرگ
که پاره پاره از آن دامن کفن دارم

ز بهر دید تو این رشته تعلق را
نهفته از همه خلوت در انجمن دارم

۱۲۰	چو چشمِ خویش بیکجا نشسته‌ام موزون مدام من سفرِ خویش در وطن دارم	۵

آتشِ عشقِ تو در سینه که افروخته‌ام — حدّتی شد که ز سر تا بقدم سوخته‌ام

ماسوای تو نگنجد بدلِ من هرگز — زانکه از غیرِ تو چشمِ دلِ خود دوخته‌ام

من باوصافِ تو هر آن و زمان مشغولم — این فسون از پیِ تسکینِ دل آموخته‌ام

جلوهٔ حسنِ تو چو هر جاست به پیشِ نظرم — که ز انوارِ تو قندیلِ دل افروخته‌ام

۱۲۱	توشهٔ نعت نگهدار که موزون اینک من برای سفرِ آخرت اندوخته‌ام	۴

پادشاها سرورا مشتاقِ دیدارِ توام — مالکا هر دو سرا مشتاقِ دیدارِ توام

تاجدارا والضحی مشتاقِ دیدارِ توام — شهسوارا هل اتی مشتاقِ دیدارِ توام

نورِ ذاتِ تست در عالم بهر جا جلوه‌گر — مظهرِ نورِ خدا مشتاقِ دیدارِ توام

منزلِ انا فتحنا افتخارا تمام
خاتمِ کل انبیا مشتاقِ دیدارِ توام

روضهٔ جنت ز حق هرگز نمیخواهیم ما مگر
ای حبیبِ کبریا مشتاقِ دیدارِ توام

بهرِ عفوِ ما سیه کاران شفیعی جز تو نیست
شافعِ روزِ جزا مشتاقِ دیدارِ توام

١٢٢

میکند موزون بعالیجد مثنت این التماس
یا محمد مصطفی مشتاقِ دیدارِ توام

٩

نه من لمعاتِ او در کوچه و بازار می‌بینم
که از عکسِ رخش عالم پر از انوار می‌بینم

چه در هر مسجد و هر صومعه هر خانقه هر دم
بهر جا جلوه‌هایی از جمالِ یار می‌بینم

بذوقش خندهٔ هر گل بشوقش گریهٔ بلبل
بعشقش جعدِ سنبل بهر گلزار می‌بینم

باین هم‌شستگی سر رشتهٔ ظاهر نگردد دو
گهی جای سبحه و جایی گره زنار می‌بینم

بسوی او همه مایل تعین هر کجا حایل
گهی مسئول و گهه سائل باستظهار می‌بینم

تجلیگاه او این عالم ناسوت شد زینسو
بهر آئینه عکسِ روی آن دلدار می‌بینم

بحفظ آن نعمت آفتی در قرب آن باشد	که نزدِ گنج مار و قربتِ گل خار می بینم
غمِ هجر از نبودِ وصل می آمیزد آن کو دی	که بیم لجّه در قربِ درِ شهوار می بینم

۱۲۳

الا یا ایّها المزون عصیانت بشیوۂ مجذوب
که من پیشش پدران را به زنیکو کار می بینم

۷

بیا ای شمع با تو داستانِ خویشتن گویم	همه کیفیتِ سوزِ نهانِ خویشتن گویم
در این ایام هر کس از بهار خود سخن گوید	مگر من قصه های از خزانِ خویشتن گویم
نشان هیچ می پرسی که من از خود فراموشم	چو من خود در اندام کی نشانِ خویشتن گویم
بسوز سینه آتش از کلامِ من همی ریزد	سزد من شمع را گر همزبانِ خویشتن گویم
بهنگامِ تقرب بیش او از صد مشه فرقت	بکاه و ناله و آه و فغانِ خویشتن گویم
بشوقِ قامتش طوقِ محبت در گلو دارم	چو قمری وصفِ آن سرو روانِ خویشتن گویم

بسانِ شمع هر شب تا سحر منالم ای مزون

۱۲۴	مگر این حال خود با جانِ جانِ خویشتن گویم	۵

چنان در شوقِ وصلت خسته شد این جانِ من و تن هم
که بر بیتابی و تابم دوست مینالد و دشمن هم

وجود عاشق از اکسیر اعظم نیز فایقتر
که مس گردد طلا از یک نگاهش و آهن هم

چه دیدی شب که تازه وحشتی دیگر دهد دست جنون ما را
گریبان تا بتا دو پاره پاره گشت و دامن هم

نخواهم غرفهٔ فردوس از حق لیک میخواهم
که از گورم شود تا روضهٔ او کوی برزن هم

۱۲۵	نه تنها بر همایون روضه‌اش جان داده ام هر دون جهان جان داد بر پایش که هم بوده ام من هم	۷

نگاهش عالمی را همچنین گر بست و دیدم هم
که دشوار است تسخیرش نه تقصیر نجابت مبهم هم

نه تنها شد عجم بلکه همه گشتند مفتونش
نصارا و یهود و گبر و ترسا نیز حیران هم

غلام آن شهنشاهم که از ادنی غلامانش
سکندر بود و قیصر نیز و ابراهیم ادهم هم

ادیب عشق غیر از قلب صافی زر نمیخواهد
که آنجا کار هیچ ناید زر و دینار و درهم هم

پریشان میکند هر شب جهانرا ابجد نیش
جنونم کرد تعلیمی که اکنون از نبی توعم

بکا و ناله زارم فغان و شور آهم هم
کنم ترک اختلاط و ارتباط و تُنِ باهم هم

۱۲۶

چو جراح است تهذیب مزاج یارم ای موزن
زند زخمی نخست و می نهد زان بعد مرهم هم

۶

از خدا کوثر و فردوس کجا می طلبم
من ترا خواهم و هر روز ترا می طلبم

می سزد زانکه توئی مظهر انوار قدم
که ترا جویم و گویم که خدا می طلبم

در لقای تو بهر لحظه فنا گردیدم
کی من از خضر دمی آب بقا می طلبم

من گدایم بمن این سایهٔ دیوار تو بس
کی چو کیخسرو و جم ظل هما می طلبم

بهر این دیدهٔ دلم شربت وصلت کافیست
هیچ گاهی ز مسیحانه دوا می طلبم

۱۲۷

وقعتت میبود از وقعت ساقی موزون
جان دهم از پی جامیکه ز جا می طلبم

۷

۱۲۷ ردیف (ن) ۷

بظاهر صورتی داری چه صورت صورتِ انسان
بباطن قدرتی داری چه قدرت قدرتِ یزدان

همانا قوتی داری چه قوت قوتِ ایزد
چه ایزد ایزدِ داور چه داور داورِ رحمان

دلم اندر فراقت یا محمد حدتی دارد
چه حدت حدتِ آتش چه آتش آتشِ سوزان

سرِ دیگر ندارد از دو عالم عاشقِ احمد
چه احمد احمدِ مرسل چه مرسل مرسلِ سبحان

پی پابوسی تو آرزوها میکند مردم
چه مردم مردمِ دیده چه دیده دیدهٔ گریان

رخت چون سورهٔ والشمس و خالت آیتی باشد
چه آیت آیتِ مطلق چه مطلق مطلقِ قرآن

۱۲۸ ۷

فدای خاکِ پایت جان مؤذن آثم و مذنب
چه مذنب مذنبِ عاصی چه عاصی عاصیِ عصیان

نه انوارش ازین دیده به محفل میتوان دیدن
تجلیهای او در خلوتِ دل میتوان دیدن

دل مجنون نه از بانگ جرس تسکین همی یابد
تجملهای لیلا را بمحمل میتوان دیدن

جز این از سینهٔ بسمل صدائی بر نمیخیزد
که باری زین بهانه روی قاتل میتوان دیدن

بس ست این کیفر نخوت که هر سرو گلستان را
به کبر سر بلندی پا در گل میتوان دیدن

پی احراق جسم خویشتن با چشم پروانه
تجلیها هر شمع محفل میتوان دیدن

بهنگام سحر بالای بام آن مهر طلعت را
توان دیدن ولی با مشکل میتوان دیدن

۱۲۰۹

خطا گو دیر شتها همی شد گر موزون
بچشم عقل فرق از حق و باطل میتوان دیدن

۱۰

از درونت گر گشائی چشمهای خویشتن
زد دینی جلوهای دلربای خویشتن

دل مصفا کن که تا تابد دران مهر منیر
ذره میر خشد بقلب با صفای خویشتن

خود فنا شو در بقایش زنده جاوید باش
گر همی خواهی بقرب او بقای خویشتن

صبر و تسلیم و رضا را کی دهم از دست خویش
داده ام من در رضای او رضای خویشتن

انیقدر محو تجلیهای او هستم که من
بارها خود را نمی یابم بجای خویشتن

الثقات او طلا سازد وجود م را بدم
یک نگاهش کیمیا دانم برای خویشتن

مبتلای حسن آن مهر وشدم کز جلوهٔ
کرد عالم را بیکدم مبتلای خویشتن

بهر دردِ من علاجی نیست جز دیدارِ او
از مسیحا من نمیخواهم دوای خویشتن

عقدهای جمله عالم بر کشاید در دمی
بر کشا بهر خدا بندِ قبای خویشتن

۱۳۰

چون کشود کارِ کل عالم بدستِ احمد است
من همای موزون نخواهم مدعای خویشتن

۱۱

بازگوای طائرِ قدسی نشانِ خویشتن
دور گردیدی چرا از آشیانِ خویشتن

میل در صورت ز معنی کردنت از بهر چیست
شمهٔ با من بگو از داستانِ خویشتن

در جوابم طائرِ قدسی بفرمود اینچنین
بعد افشای همه رازِ نهانِ خویشتن

بلبلم از شاخسارِ قدس گردید جدا
دور افتاده ز باغ و بوستانِ خویشتن

گاه سوزم گاه سازم گهه بهوشم گاه مست
گهه بخندم گهه بگریم بر فغانِ خویشتن

گهه امیرم گهه فقیرم گاه مطلق گهه اسیر
گهه عیان سازم همه کار نهان خویشتن

گاه طفل خورد سالم گهه جوان با خط و خال
گاه من پیرم بجسم ناتوان خویشتن

در دو عالم عاشقِ صادق نبیند غیر یار
کو نیارد در نظر جز جان جانان خویشتن

یار را هرگز نیابی تا نیابی خویش را
دور کن از خویشتن وهم و گمان خویشتن

شعلهای عشق از معشوق میخیزد نخست
شمع سوزاند نخستین جسم و جان خویشتن

۱۳۱

گر تو میخواهی که مور قرب او حاصل کنی
مهر خاموشی نه الآن بر زبان خویشتن

۸

تا پا برون نه دیدم ز دامان خویشتن
بستیم دستِ خود بگریبان خویشتن

اهل کمال را بوطن منزلت کجاست
یوسف نگشت شاه بکنعان خویشتن

جا بر کلاه شاه و شهنشه نیافتی
نگذاشتی چو لعل بدخشان خویشتن

از سوزش نهانی خود در فراق یار
افروختیم شمع شبستان خویشتن

بی یارِ عمر خوابِ موحّش بود دلا
ملّا بیا بمشربِ صافی ما بساز
بر هستی دو روزه و نیرنگی جهان

هشیار شو ز خوابِ پریشان خویشتن
بگذر ازین دلایل و برهانِ خویشتن
گل خنده میزند بگلستانِ خویشتن

۱۳۲

مونوں مرا بفکر دو عالم چه غم که ما
جان داده ایم در پی جانانِ خویشتن

۷

درد ها دادی و درمانی بجان
پرتو حسنت بعالم جلوه گر
در دلم هستی و دل در دستِ تو
در حریمِ دل چیان گنجیده
جمله در شوقِ وصالش جان بلب
اشکارا شد بامکان ز وجوب

طرفه احسان کرده بر بیدلان
تو نهان در دل نهان در دل نهان
چون بدستم آئینه من اندران
چون نه گنجی در زمین و آسمان
او مبرّا هست از جمله جهان
شد زیاده میم در احمد ازان

۱۳۳	عروة الوثقی بهست احمد بهر ما شد بنام بود موزون بجان	ے

نه تنها گل ز درد پیرهن خود در چمن از من	که چون پروانه سوزد شمع هم در انجمن از من
دلم آئینه روشن چو شد زین رو خجل گشته	دگر از من ختن از من عدن از من یمن از من
خودی چون رفت ما را و سبحه تا یکسان شد	ندارد شکوه اکنون شیخ از من برهمن از من
مداوای مریض عشق جز وصل صنم نبود	ید تعلیم چون بخشد فلاطون زمن از من
مدام این سیل اشکم سر زند با موج طغیانی	پشیمان نیست زاران شام و سحر گنگ و جمن از من
نه تنها پیچ در سنبل فتاد از جعد مشکینش	چها افسانه اش فرمود شیت یاسمن از من

۱۳۴	لب شکوه لب گهی نکشایم از اغیار ای موزون که طاری میشود هر گونه غم بر جان من از من	ے

اگر هم دوست بد بخت رسایم اکنون	پاک شستم از همه یاد دست درایم اکنون

روی دل جهت‌ها بسوی شین بکنم مثل خلیل — سر بران عتبه نهم جبهه بسایم اکنون

گر مرا مملکت جملهٔ عالم بدهند — حاش لله که بجنبم نه زجایم اکنون

گره بسته کشاید همه جا عقل سلیم — تو بی ای دست جنون عقده کشایم اکنون

گله از پنجه ام ار چاک گریبان دارد — خار صحرا بکند شکوه پایم اکنون

نفسم خاک کند آتش سوزان در دم — اب شمشیر برد دست دعایم اکنون

۱۳۵

حب دنیا ز دلم دور چو شد اموزون
آرزوها بکند شاه و گدایم اکنون

۷

در دلم شوق و تمنای وصال کیست این — دیده ام محو تماشای جمال کیست این

در سرم سودای زلف کیست هر شب تا سحر — خاطرم هر دم پریشان از خیال کیست این

چشم نرگس از که حیران شد دل لاله سیه خت — پیچ در سنبل بکرار خط و خال کیست این

گل بهر گلشن خجل بلبل از بیر و خسته دل — سرو بستان پای گل از انفعال کیست این

نعرۂ ارنی ز عشاق اگر گردید بلند
من ترانی از پئ ردِّ سؤال کیست این

جورِ او لطف و کرم شد با جفا عینِ وفاست
سر کہ میتابد ز فرمانش محال کیست این

۱۳۶	ما نمیدانیم موزوں کاندرین ائینہ ہا عکس تصویر جمالِ بیمثال کیست این	۵

ازل سے اپکا شیدا ہوا ہون
جہان مین اسلئے پیدا ہوا ہون

خوشی سے عقل کھویا ہون مین اپنی
وہ دانا ہون کہ دیوانہ ہوا ہون

بہت پروانے اوسکے شمع رو پر
مین پروا کرکے پروانہ ہوا ہون

نہ ننگ و نام سے ہی کام مجھکو
مین اپنے ہاتھ سے رسوا ہوا ہون

۱۳۷	خدا جس شخص پر عاشق ہے موزون مین اوسکا والہ و شیدا ہوا ہون	۷

قربت کے اشتیاق ہین ہر دم کہاں کہاں
بھٹکے پھرین ہم اے شہِ عالم کہاں کہاں

توبہ ہوئی قبول تو اُس سی آپکے
روٹھے پھرے ہین حضرت آدم کہاں کہاں

تڑپا کئے ہین شوق مین حضرت کے سب نبی
آدم سے تا بہ عیسی مریم کہاں کہاں

قطرات عرق اوس رخِ گلگون پہ دیکھکر
عارض سے گل کے اوڑ گئی شبنم کہاں کہاں

جنبش سے جسکے سیکڑون مقتول ہو گئے
ہین کشتگان ابروی پرخم کہاں کہاں

بکھری ہوئی وہ زلف پریشان دمِ سحر
عالم ہوا ہی درہم و برہم کہاں کہاں

سینے پہ زخم کھائی ہین فرقت مین سیکڑون
مرہون لگائین ہم اوسی مرہم کہاں کہاں

عاشق احمدؐ ہین ہم کون و مکان کو کیا کرین
ذاتِ احمد کی ہین ہم دو جہان کو کیا کرین

خاک پای احمدی سے ہی تجلائے بصر
ہم بھلا کحل مسیحای زمان کو کیا کرین

دید دا دید مدینہ ہمکو ہی پیشِ نظر
روضۂ رضوان و گلزار جنان کو کیا کرین

یا محمدؐ آپکی درگہ پہ بلوا لو ہمین
ورنہ فرماؤ ہم اس دہان کو کیا کرین

جان مژدون کی تصدق کے نہو قابل تو پھر
کیجئے ارشاد ہم اس نقد جان کو کیا کرین

ردیف (و)

بگوش جان و دلم میرسد ز ہر سو ہو
صدائے از زمزمۂ لا الٰہ الّا ہو

مشام روح و تنم از چہ رو معطّر شد
مگر وزید ز یثرب نسیم عنبر بو

سرم تصدق آن شہ بسینہ کر جیکشنش
خدائے عز و جل شد نخست عاشق او

محمد عربی ہاشمی و مطّلبی
قریشی و مدنی مکّی مبارک خو

رخ منوّر او وصف و الضّحیٰ دادہ
برو کشادہ ز و اللیل عنبرین گیسو

بچشم سرمۂ ما زاغ در کشیدہ ز حق
زدہ اشارت قوسین و قاب از ابرو

عیان بصورت احمد شدہ جمال احد
کہ جلوہ گر بود انوار حق بمظہر او

ہم اوست ساقی جام مے الست ازل
ہم اوست ہم مجلس بلیٰ قالو

هزار بار فدائیش کنم دل و جانم
هزار مرتبه روحم نثار آن گلگرد

کمال مضطربم یا محمدؐ ادرکنی
بشوق رویت آن چهرهٔ مبارکِ تو

بمرضِ عشق تو شد سخت مبتلا مؤذن
صبا ز جانب ما عرض کن بخدمتِ او

مطلع انوار خدا روی تو
رشکِ شب قدر بود موی تو

سورت والشمس و واللیل شد
شرح پے عارض و گیسوی تو

طاق حرم خود بکند بار ها
سجده بپیش خم ابروی تو

روز و شب از شوق ہمی بوسہ شد
عرش برین خاکِ سرِ کوی تو

وصف تو ہر صبح کند عندلیب
پیش گل از رنگ تو و ز بوی تو

جملہ جہان حکم تو بر سر نہند
دستِ قضا ہست صفا جوی تو

روز جزا خلق بجنت رود

بندهٔ موزون بدود سوی تو

ایکه در کونین یکتا شد رخ زیبای تو
مثل تو معدوم و ناپید ابود همتای تو

بارگاه لامکان خلوتگه والای تو
ذات خالق عاشق و عالم همه شیدای تو

مهر و مه شرمنده پیش روی پرنورت بود
قامت طوبی خجل از قامت رعنای تو

تختگاهت عرش اعظم کفش پایت تاج جم
بود جبریل امین یک خادم ادنای تو

فرشیان و عرشیان ستوده حیا قدوسیان
هر همه پست اند پیش رتبهٔ اعلای تو

شد وجود آدم از جود تو مسجود ملک
عرش اعظم نیز میبوسید کفش پای تو

ذره هرگز نجنبد بی رضایت هیچگاه
هر زمان از تو قضا میجوید آسیر رضای تو

واصل اصل است شامل با فروع کائنات
واسطهٔ عبد است با رب زنخ کبرای تو

صد هزاران چرخ زنیر و میخورد چرخ کهن
تا کند خود را نثار گنبد خضرای تو

هیچگه موسی نکردی بهر دید حق سوال
گر بچشم خویش دیدی این تجلیهای تو

آن سر از هر گردش چرخ کهن پامال باد
کاندر آن پیدا نشد از عشق تو سودای تو

در فراقت آنقدر آشفته حالم یا رسول
می برآید از دلم هر لحظه هوی و های تو

کی شود حاصل بمن از ذات پاکت قربتی
تا گشایم چشم بر حسن جهان آرای تو

گل ز بلبل سرو از قمری حکایت میکند
از جمال همشال و از قد بالای تو

یا رسول الله بدرگاهت طلب فرما مرا
تا کنم خود را فدای امر قد والای تو

نیست ای مومن ترا خوف از عذاب آخرت
هست چون حضرت محمد مصطفی آقای تو

از وصف روی انور و از خلق و خوی تو
جاریست هر زمان بلبم گفتگوی تو

واللیل اذا سجی صفتی شد ز موی تو
والشمس والضحی بود از وصف روی تو

کی تاب آفتاب بود در بروی تو
گل را چه رو که دم زند از رنگ و بوی تو

از مشعلت کلیم یکی شعله جوی تو
از مقدمت مسیح یکی مژده گوی تو

گو در نماز روی سوی قبله کنم مگر
در سجده میکند دل من رو بسوی تو

در سر خیال گیسو و در دیده روی تو
دارم مدام روی دل خود بسوی تو

از فرط شوق دیدن روی تو میکنم
هر روز و شب مدام بجان جستجوی تو

رضوان بطوف کوی تو صد آرزو کند
حاشا که رشک خلد برینست کوی تو

میگفت عندلیب بگل از هزار شوق
از حسن بی‌مثال تو وز رنگ و بوی تو

فکر دو کون گشت ز موزون مرتفع
باقی بدل بماند فقط آرزوی تو

ردیف (ه)

غریبم بیکسم زارم اغثنی یا رسول الله
بعشقت سخت بیمارم اغثنی یا رسول الله

دمی بر من بخشائی جمال خویشتن بنمائی
ز بس مشتاق دیدارم اغثنی یا رسول الله

تمنای دیدنت آتشم افروخت در سینه
مگر از بخت ناچارم اغثنی یا رسول الله

بہند افتادہ ام حیران پشیمان حال گردان
از این اقلیم بیزارم اغثنی یا رسول اللہ

ترا گویم ترا دانم ترا جویم ترا خوانم
توئی مولا و مختارم اغثنی یا رسول اللہ

نشان تیغ بیناہ من در تو سجدہ گاہ من
غلامم کفش بردارم اغثنی یا رسول اللہ

منم عاجز منم مفتون منم عاصی منم موردن
خطا دارم گنہگارم اغثنی یا رسول اللہ

منم زجان فدائے تو یا رسول اللہ
سرم تصدق پائے تو یا رسول اللہ

کنون منم ہمہ تن چشم مثل چرخ کہن
بشوق دید لقائے تو یا رسول اللہ

درون سینہ من ہیچگہہ نمیگنجد
محبتے بسوائے تو یا رسول اللہ

مگر برو ز ازل از قضا آب و گلم
سرشتہ اند ہوائے تو یا رسول اللہ

شدست خلقت ارض و سماء و ما فیہا
بعشق تو و برائے تو یا رسول اللہ

توشاہ کون و مکانی و دیگران ہمشیت
بوند جملہ گدائے تو یا رسول اللہ

بہ دم سکندر و دار اشود کسیکہ رسد
بزیر بال ہمای تو یا رسول اللہ

زبان بندۂ عاجز چسان کند وصفت
خدا چو گفت ثنای تو یا رسول اللہ

کمینہ بندۂ مشتون بعتبات اینک
نہاد سر برضای تو یا رسول اللہ

سحرم رسید بگوش جان ز سروش غیب ترانۂ
کہ ز بہر دلبر خویش کن دل خود چو آئینہ خانۂ

بہبای رویت روی او سر خود گرفتہ بکوی او
ہمہ میدوند بسوی او بہ ہمین نمط ز زمانۂ

نکسی بشہر و دیار ما گرہ کشود ز کار ما
دل ما ربود چو یار ما بفریب و مکر و بہانۂ

بفضای کون و مکان توئی بحریم قلب نہان توئی

به نهان توئی به عیان توئی همه جا ز تست فسانه

بجهان ز جمله زبون منم ز همه برنج فزون منم

۱۴۶ | موزون بدهر کنون منم بملال و حزن یگانه

شدم چون صبحدم محو خیال روی جانانه
عیان شد نکتهٔ سبحان ما اعظم شانه

جز انوارش گهی اهل نظر دیگر نمی بینند
کجا جز شمع بکشاید پر پرواز پروانه

من و سودای زلف یار و تدبیر وصال او
بلی هشیار میباشد بکار خویش دیوانه

باین کم مایه عمر خویشتن هر دم همی نالد
زند هر چند یکشب در شبستان شمع کاشانه

چو من شیدای روی انور شمس الضحی هستم
مرا از شمع کاری نیست و نی پروانه پروانه

کسی کو جلوهٔ معشوق هر جا در نظر دارد
بنزدش به ز آبادی بود صد بار ویرانه

زنادانی بهر جا جستجوی او همین کردم
چه دانستم که شد مخصوص بهر او دلم خانه

علی العکس است تعلیم ادیب عشق در هر جا
که فرزانه شود دیوانه و دیوانه فرزانه

ز فرط گریه شد بی نور آخر چشم مشتاقت
بگرد شمع صید و نه آبا شد جمع در هر شب گشت

تو از رویت گهی آنها منور میکنی یا نه
هزاران شمع باشد گرد درویشش مثل پروانه

۱۴۷

اگر جامی دهد جامی بما از باده اش سوزد و
عجب نبود ز اهل فضل الطاف کریمانه

۷

دلم بربود از ما نازنینی
عطارد طلعتی زهره جبینی

مشرف شد دلم از عکس ذاتش
بلی شرف مکانست از مکینی

غمش به از هزاران خور سیماست
بپرس این نکته از قلب حزینی

دلا از نفس اماره بپرهیز
معاذ الله عن بئس القرینی

اگر زاهد بزهد خویش نازد
بما کافیست ختم المرسلینی

به پیشش انس و جن را وقعی نیست
چه نسبت آسمان را با زمینی

ز رحمت حسبنا الله نظر کن

۹	برین موزون گدای کمترینے	۱۴۸

ہی مرتبہ صدر سزاوار مدینہ — جب سرور کونین ہی سرکار مدینہ

جسکی ہی سبھی تابع فرمان خدائی — کس شان کا سردار ہی سردار مدینہ

رضوان کو کیون رشک نہو دیکھکی ہر دم — گلزار ہی ہر کوچہ و بازار مدینہ

اوس مہر رسالت کی تجلی سی دمام — پر نور ہی ہر ہر در و دیوار مدینہ

گلزار ارم روضۂ رضوان کی گلبن — زیبا ہی جو نازان ہی خس و خار مدینہ

کونین مین ہووی یہ سخن لایق تسلیم — طوبی پہ کرین فخر جو اشجار مدینہ

عقل بشر اس امر کی ہی علم مین عاصر — اللہ کو معلوم ہی اسرار مدینہ

مطلوب خدا طالب احمد ہی ہمیشہ — مطلوب محمد ہی طلبگار مدینہ

موزون تیری شعر مین طلب ہوگی گر ذو
تیرا بھی تو مختار ہی مختار مدینہ

بسر عمامهٔ صلوات کبریا داری | به بر عبای مطهر زهل اتا داری

بزلف شانهٔ واللیل اذا سجا داری | بچهره غازهٔ والشمس والضحی داری

مسیح ابری الاکمه اگر همیگوید | تو بهر ما بلبت مایهٔ شفا داری

کلیم اگر ید بیضا بپیش خود دارد | محمدا بیدت قدرت خدا داری

زاوج طور بود گر فروغ موسی را | از انکه طرهٔ معراج باضیا داری

حمار حضرت عیسی چسان برد سبقت | محمدا ز براقیکه برق پا داری

۱۵۰

زقبر و حشر و جهنم مترس ای منون

که تو وسیلهٔ خود ذات مصطفی داری

حق آمد چو از برزخ مصطفائی | شد از نور احمد ظهور خدائی

عیانی تو احمد ولیکن بباطن | یقین دان مرت خاص نور خدائی

انا احمد چون بلا میم گفتی
برقص اندر آیند حور و ملائک
تزلزل در افتد بکونین یکسیر
بظاہر بباطن محمدؐ ببینی

محمدؐ کجائی کجائی کجائی
نقاب از رخ خود اگر بر کشائی
اگر بےحجابانہ جلوه نمائی
دلا تو اگر فارغ از ماسوائی

۱۵۱

بر و ماشی العین سوے مدینہ
تو موزون جیؔ بر شانِ احمد فدائی

۶

تو سید المرسلینی رحمۃ العالمینی
تو مصطفائی تو مجتبائی
ای شاه شاہان وی ماه تابان
قمر تمامی بدرِ ظلامی
جانِ جہانی روح روانی

تو زیب عرشِ برینی رحمۃ العالمینی
سلطان دنیا و دینی رحمۃ العالمینی
در لامکان تو مکینی رحمۃ العالمینی
از حق نذیر و مبینی رحمۃ العالمینی
نور جہان آفرینی رحمۃ العالمینی

۱۵۲	موزون گدایت جانش فدابت سوپش زر رحمت بینبی رحمة العالمین	۱۷

ظاهرا در شکلِ انسان آمدی — باطناً خود نورِ یزدان آمدی

از تقدس گاهِ عزِّ لامکان — با هزاران شوکت و شان آمدی

احمدی میمِ هستی تا زخود — در نقابِ میم پنهان آمدی

بر رخِ احمد پسندیدی نخست — با همه اعجاز و برهان آمدی

غلغلِ تسبیح در عالم زدی — خویشتن سبوح گویان آمدی

تا نه افتد سایه‌ات اندر جهان — از وجودِ جوهرِ جان آمدی

غنچه بر خود پیرهن را چاک کرد — چونتو در صحنِ گلستان آمدی

حسنِ خوبان پرتوی از نورِ تست — منبعِ اصلِ حسینان آمدی

دو جهان از نورِ تو پر نور شد — مهرِ رخشان ماهِ تابان آمدی

عاشقانت بر تو پروانه شدند | تا تو ای شمع شبستان آمدی
شد کلامِ حق ز تو روشن بما | منزل تنزیل قرآن آمدی
ما گنهگاریم و تو از بهرِ ما | ماحیِ جرم و گناهان آمدے
اختیارِ دو جهان در دست تست | جمله چون جسم اند تو جان آمدے
دردِ عصیان دارم و دارو توئی | بهرِ دردِ ما تو درمان آمدی
شام رنج ما سحر گشته ز تو | بهرِ ما چون صبح خندان آمدے
فارغم در عشق تو از دو جهان | مونسِ جانِ غریبان آمدے

۱۵۳ | دردِ موزون دفع فرما ز آنکه تو
داروے ما دردمندان آمدی | ۹

تو شفیع المذنبینی یا محمد مصطفےٰ | رحمة للعالمینی یا محمد مصطفےٰ
کعبهٔ کون و مکان و مقتدائے انس و جان | قبلهٔ دنیا و دینی یا محمد مصطفےٰ

تاجدارِ والضحیٰ و شهسوارِ هل اتیٰ — خاتمِ کل مرسلینی یا محمد مصطفیٰ

رونقِ ارض و سما محبوبِ خاصِ کبریا — زینتِ عرشِ برینی یا محمد مصطفیٰ

عظمتِ انا فتحنا افتخارِ انّما — خاتمِ حق را نگینی یا محمد مصطفیٰ

واسطِ عبدت ابا رب زنخ کبرای تو — بهرِ ما حبل المتینی یا محمد مصطفیٰ

منزلِ تنزیلِ قرآن رهنمای گمرهان — مونسِ جانِ حزینی یا محمد مصطفیٰ

عقدهای مشکلاتم را تو آسان میکنی — در همه کارم معینی یا محمد مصطفیٰ

۱۵۴

چون منم موزون کمینه بندهٔ درگاه تو
سویم از رحمت ببینی یا محمد مصطفیٰ

۷

تو مکین لامکانی یا محمد مصطفیٰ — تو نشان از بی نشانی یا محمد مصطفیٰ

قبلهٔ دنیا و دین و مقتدای مرسلین — پیشوای دو جهانی یا محمد مصطفیٰ

فخرِ عالم فخرِ آدم زینتِ ارض و سما — قدوهٔ هر انس و جانی یا محمد مصطفیٰ

شاه بشیر نظیر زبدهٔ کل کائنات — خاتم پیغمبرانی یا محمد مصطفیٰ

قامت بی سایه ذاتت آیهٔ رحمت بود — جوهر جان جهانی یا محمد مصطفیٰ

مرهم دلخستگان هادی گمگشتگان — دستگیر بیکسانی یا محمد مصطفیٰ

۱۵۵

جملگی عصیانمونرا بخشائی زحق

تو شفیع عاصیانی یا محمد مصطفیٰ

درد ها درداده درمان کردئی — جان فدای تو چه احسان کردئی

از ادای غمزهای چشم خویش — عالمی را زیر فرمان کردئی

طاق ابروی خودت را چون حرم — سجده گاه هر مسلمان کردئی

کاکل خود درهم و برهم زدی — خاطر عالم پریشان کردئی

کوس وحدت در جهان بنواختی — کفر را دعوت به ایمان کردئی

از نوازشهای خود در یک نظر — مشکل کل را تو آسان کردئی

۱۵۶	مرحبا موءمن کہ از خودی طلب جان خود را ندر جانان کردئی	۱۵

بر چہرہ تو نقاب تا کے
خورشید پس سحاب تا کے

مشتاق جمال خویشتن را
رویت بنما حجاب تا کے

از قرب تو فیض بخش مارا
بیتاب شدیم تابت تا کے

پر نور بکن بیک تجلّی
مانند دل من خراب تا کے

در شوق تقرّب تو مانم
چون برق در اضطراب تا کے

چشمم بفراق تو بریزد
مانند سحاب آب تا کے

گاہے بنگاہ لطف بنگر
بر من نظر عتاب تا کے

گیسم کہ نہایتی ندارد
عصیان مرا حساب تا کے

حاصل نہ ہنوز قرب تو شد
این مسئلہ بی جواب تا کے

از سوزش فرقت تو گردد	در قلب من التهاب تا کی
ریزد جگرم بشوق قربت	در هجر تو خون ناب تا کی
بر آتش فرقتت بسانم	دل سوخته چون کباب تا کی
با مشرب ما بساز ملّا	این مسئله و کتاب تا کی
در بحر فنا وجود هستی	چون نقش بروی آب تا کی

۱۵۷	موزون برسید عهد پیری وقت سحر است خواب تا کی	۱۱

چشم هر کس را که بینا کردئی	بر جمال خویش شیدا کردئی
در دل آنکه خود جا کردئی	قطره را عین دریا کردئی
بر همه ذرّات عالم هر زمان	جلوه های خود تجلّا کردئی
ای همه عالم تماشائی تو	تو چسان عزم تماشا کردئی

مرد عشق از خویشتن با خود یافتی — سرّ مخفی را تو افشا کردئی

از وجوب امکان پسندیدی از ان — میل در صورت ز معنی کردئی

ثم وجه الله چون فرمودئی — جلوه گر خود را بهر جا کردئی

چشم ظاهر کے توان بیند ترا — گو که خود را آشکارا کردئی

هر همه در عشق تو مردند و تو — از همه خود را مبرا کردئی

حرفها از ما درین ره خوب نیست — ما چه گوئیم آنچه با ما کردئی

۱۵۸

عقد های مشکل موزون همه
از نوازشهای خود وا کردئی

۷

آنکه در ظاهر بصد تشکل نشان آمدی — فی الحقیقت با تجلیهای یزدان آمدی

لا اله را از الا الله نمودی نشان — کوس وحدت خود بدست خویش کوبان آمدی

در تلاطمهای عشقت مبتلا هستیم و تو — بهر درد عاشقان خویش درمان آمدی

فصل

فضل کبریا سے محمدؐ مصطفیٰ کی واسطے
سید الکونین حضرت انبیا کبو اسطے

یا الٰہ العالمین ہے عرض ہو منظور قبول
اشکبت بندۂ دعای مصطفیٰ کبو اسطے

دو جہاں میں تخت دولی کی محبوب کے
اوس رسی نہ صدیق اکبر رضا کبو اسطے

فضل کی یا تو نے مجھکو میوہ مقصد کے لئے
اوس عمر فاروق عادل بیبریا کبو اسطے

دو جہاں میں حضرت عثمان ذو النورین کے
منت نجحی بجہ محبوبی اوس صاحب حیا کبو اسطے

یا الٰہ عالی من پاس اب بیمر انحنا
حل ہو مشکل مری مشکل کشا کبو اسطے

بلبل باغ مدینہ قرۃ العین رسول
نعمت بی بی فاطمہ خیر النسا کبو اسطے

دل خوش و دلگیر سر سبز کر نخل مراد
اوس جگر خستہ حسن صاحب لوا کبو اسطے

ہر طرف سے موج غم میں آگئی کشتی مجھے
دربند یارب شہید کربلا کی واسطے

کوہ نجبہ بی خبر عاصی ہے اسجا اضد
زود فریاد رس زین العابا کبو اسطے

مجی است حیران ہوں کہ ابر رحم کہ مجھ بر نظر

باقر و جعفر علی موسیٰ رضا لیتو ا سبط

موسیٰ و کاظم نقی و با نقی و عسکر

اور امام مہدی بسر بدرانی و اربط

در و اسعد [illegible] نقی [illegible] بو جہ او معانی ابجد

عوض [illegible] شد [illegible] لیتر ربط

عالم

قصیدہ

کیا خطاب ختم الرسل سبحان الله

کہ نبی احمد مختار نبی سبحان الله

ایک نام اذان اور اقامت میں ملا

کیا شفیع محمود ابد سبحان الله

لا الہ منزل ہے بخشا سی سلام امت

عرش اعلیٰ بدر در بار [illegible] سبحان الله

خوبی اخلاق و [illegible] حسن و جمال و احسان

[illegible] سبحان الله

صبح خوان کافی محتاج نجاشی محروم

رحمت عام ہمہ در باری سبحان الله

عالم

با هزاران غلغل تسبیح تو از لامکان
با همه سبّوحیان تسبیح گویان آمدی

احمد بی میم هستی لا کن از غیرت با عشق
در نقاب میم خود از خلق پنهان آمدی

عاشقانت مثل پروانه از جان قربان شدند
چون به بزم کن تو ای شمع شبستان آمدی

کیست جز تو آنکه مؤمن را بشیار حق
زانکه تو از حق شفیع جرم مایان آمدی

۱۵۹ ۷

غریبم دلفگارم یا رسول الله ادرکنی
بعشقت بیقرارم یا رسول الله ادرکنی

نه از دوزخ هراسانم نه قصر خلد خواهانم
تمنای تو دارم یا رسول الله ادرکنی

بدنیا و بعقبی در همه کون و مکان هر جا
بجز تو کس ندارم یا رسول الله ادرکنی

خیال روی و گیسویت دمادم میکشید سویت
بهر لیل و نهارم یا رسول الله ادرکنی

همیچو اهم شب از دو نشانم سوی شب
مگر بی اختیارم یا رسول الله ادرکنی

بدرگاهت طلب سانم ز قرب خویشتن نوازم
که بی تیت چنان بیمارم یا رسول الله ادرکنی

۱۶۰	صنم موزون لدای تو مدام از دل فدای تو ز تو این عرض دارم یا رسول الله ادرکنی	۵

کاش من در خم کوی تو گذر داشتمی
پای هر هر سگ کوی تو بسر داشتمی
کردمی بر قدم پاک تو یکسر قربان
نقد صد جان چو بدست خود اگر داشتمی
در حصول شرف دیدت اکابر کاش
محنت و رنج و مصائب همه بر داشتمی
گاه گاهی بمن خسته نگه میکردی
گر درین آه و فغان خود اثر داشتمی

۱۶۱	می پریدم بسوی یثرب پاک ای موزون گر بامثال اولی الاجنحه پر داشتمی	۷

گو حسب ظاهر تو مصطفائی لیکن بباطن بشان خدائی
بیخود در افتد جمله خدائی از رخ نقابت گر بر کشائی
خیر الانامی والا مقامی ذی احتشامی با احترامی

قمر تمامی نور ظلامی شمس الضحائی بدر الدجائی

ماہ جمالی مہر جلالی گردون کمالی انجم خصالی

کیوان نوالی عالی خیالی بحر عطائی ابر سخائی

جان جہانی روح روانی آرام جانی کہف امانی

فخر زمانی اعلیٰ مکانی مشکل کشائی معجز نمائی

روشن ضمیری مہر منیری خود بی نظیری خیر کثیری

از حق نذیری وز حق بشیری کان حیائی بحر وفائی

ہم فخر آدم ہم فخر عالم خُلق مجسم ملک معظم

سلطان اکرم برہان اعظم نور الہدائی خیر الورائی

ای عرش رفعت شاہ رسالت خورشید طلعت ماہ کمالت

موزون فدایت بہر لقایت پیشش ز پردہ بیرون بیائی

کشود یارب تا ببینم جمال احمدی | آن تجلیہاے حسن بے مثال احمدی
نور حق لمعان نور ریزد وال احمدے | وصل حق لاریب میباشد وصال احمدے
عرش اعظم مستکائیش لامکان خلوتگہش | قال حق بیشک بود قال و مقال احمدے
خیل مرسل لشکرش جمع ملائک چاکرش | چشم بکشا و ببین جاه و جلال احمدے
باغبان قدس میناز د بباغ کن مدام | تا نصب شد در خیابانش نہال احمدے
از زمین تا آسمان وز آسمان تا لامکان | شد تجلائے ز انوار کمال احمدے

۱۶۴ | جرم موزون را بیامرز اے خداوند کریم | ۷
بہر جاه احمدی و جاه آل احمدے

یا محمد بہر مضطر و حیران مددے | والی بیکس و ملجائے غریبان مددے
اندرین وادی ظلمت ہمہ سرگردانیم | ہادی ما بہمہ حجت و برہان مددے
غیر ذاتت احدے نیست کہ گیرد دستم | دستگیرم بچنین حال پریشان مددے

خاطر

خاطی ام روسیاہم مرتکب عصیانم	حامی ما مددی ماحی عصیان مددی
ناتوانم قدم از بار گناہان خم شد	شافع ما من و ما وا ضعیفان مددی
مرض ہجران تو داریم و بجان مجروحیم	مونس جان مریضان و حزینان مددی

۱۶۴	بر دست آمدہ محتاج و گدایت موزون ای شہنشاہ ہمہ شاہ و گدایان مددی	۱۱

دل مقام محمد عربی	عرش بام محمد عربی
ہر زمان بر زبان ہمی دارم	ورد نام محمد عربی
گر کند فخر بر ملک زیبد	ہر غلام محمد عربی
شد ز معراج بر ہمہ ظاہر	احترام محمد عربی
مالک الملک سکہ در عالم	زد بنام محمد عربی
ظاہر ست از شریعت غرا	انتظام محمد عربی

جز محمد دگر نمی بیند	مست جام محمد عربی
میرسد باهمه خواص و عوام	فیض عام محمد عربی
شد کلام خدا بما روشن	از کلام محمد عربی
بهر عفو خطاست روز جزا	اهتمام محمد عربی

165 — شو به یثرب مشرف ای موزون
از سلام محمد عربی — 9

ایکه در کون و مکان باعث آن مکان توئی	اهل عالم همه جسم اند مگر جان توئی
هست از حسن تو حسن همه خوبان جهان	هر زمان جلوه ده تازه بهر شان توئی
بر رخ پاک تو خود مظهر انوار خداست	گو که بیش همه از صورت انسان توئی
از ازل هست ز نور تو منور عالم	مه تابان توئی مهر درخشان توئی
رفع شد تیرگی تیره دران از تو	که درین بزم جهان شمع شبستان توئی

میسر آید بچمن بلبل و قمری صفت
گل توئی غنچه توئی سرو خرامان توئی

بتلطف بنگر سوی مریضان فراق
زانکه از بهر مریضان تو درمان توئی

قسمتم بخش که آیم بدر دولت تو
چاره فرمای من بی سر و سامان توئی

۱۶۶

هست محتاج گدای تو کمینه مزنون
معدن فیض توئی منبع احسان توئی

۱۱

گو ظاهر اندر جهان از شکل انسان توئی
در باطن ای جان جان انوار یزدان توئی

در مهر رخشان توئی ذره تابان توئی
در لعل لمعان توئی مرجان مرجان توئی

فخر گدایان توئی هم شاه شاهان توئی
شام غریبان توئی هم صبح خندان توئی

در بزم هستی توئی در رفع و پستی توئی
هر جا که هستی توئی در کون و امکان توئی

بی میم احمد توئی هم سر سرمد توئی
مقبول ایزد توئی جان جسیتان توئی

یاسین و طٰها شدی مقصود ما باشدی
مطلوب جانها شدی محبوب رحمان توئی

سرّ نہان بودئی در لامکان بودئی
در بحر وکان بودئی ای جوہر جان توئی

از تست ہیر دو جہان از تست کون و مکان
از تست کل انس و جان در تہ نہی جان توئی

گل در گلستان تجلی است سرو بجا ان است
شمع شبستان تجلی است سر و دہان توئی

من مبتلای توام از دل گدای توام
از جان فدای توام ای شاہ خوبان توئی

۷	آشفتہ مجنون منم دلخستہ محزون منم با جان مفتون منم معشوق سبحان توئی	۱۶۷

چو خدای عز و جل کند صفت جمال تو آن توئی

من بندہ وصف تو چون کنم کہ برون ز حد بیان توئی

بتمام کون ضیا توئی بخدا کہ نور خدا توئی

ہمہ جای جلوہ نما توئی کہ نہان توئی عیان توئی

بجمال قدس ظہور تو ہمہ خلق گشتہ ز نور تو

همه جبهسا بحضور تو که مکین کون و مکان توئی

توکه سرّ خالق سرمدی که بغیر میم تو احمدی

بمیان خلق محمدی بیقین که جان جهان توئی

همه واصفان کمال تو همه عاشقان جمال تو

همه طالبان وصال تو بخدا که جوهر جان توئی

قدر و قضا شده رام تو همه تاجدار غلام تو

همه جا است سکه بنام تو که خدیو هر دو زمان توئی

دل من نثار و فدای تو سر من تصدق پای تو

۱۶۸ موزون شدست گدای تو بخدا که شاه شهان توئی

۹

طپانم یا رسول الله اغثنی

بجز تو در دو عالم هیچکس را

بخوانم یا رسول الله اغثنی

ندانم یا رسول الله اغثنی

فراقت آتش سوزان درین اندا خت	بجانم یا رسول الله اغثنی
به هجرت می نماید تیره دنیا	جهانم یا رسول الله اغثنی
مدام از اضطرار قلب گوید	زبانم یا رسول الله اغثنی
پریشان کرد هر اهل فلک را	فغانم یا رسول الله اغثنی
به یثرب از دکن در سرع حال	رسانم یا رسول الله اغثنی
بر اقدام تو جان خود سپارم	همن آنم یا رسول الله اغثنی

۱۶۹	چو مضطر میشوم موزون بعشقش بخوانم یا رسول الله اغثنی	۹

بظاهر گو مشکل ما همن بشکل انسانی	ولیکن در حقیقت مطلع انوار یزدانی
بحسن عارض صدشیر منده سازنماه تابانی	با انوار تجلی غیرت مهر درخشانی
نه تنها از لبت خجلت دهد یاقوت رمانی	بجان خویش شد از من جان هم لعل بدخشانی

ز آب و تاب دندانت فتاده در پشیمانی
نجوم گوهر دریا همه الماس لاثانی

ز فیض باد بر بید دو عالم ابر باران است
ز حشمت چشم عالم‌ها همه گردید نورانی

ز بینی تو خود بینی ز یاکان دیگر دیده
ز گوشت گوش جمله بهره‌ها از فیض رحمانی

ز رشک زلف مشکینت به سنبل خود پریشان است
که افتاده ست آئینه ز رخ در تو به حیرانی

مبین بند چسان در حسن خلقت بر کشایم لب
که خود خلق عظیمت ثابت است از نص قرآنی

۱۷۰

وجود پاک احمد رحمة للعالمین آمد
ترا باید که موزون آیة لا تقنطوا خوانی

۷

بکاو ناله و آه و فغان نیم شبی
همیکنیم مدام از برای قرب نبی

تمام تن شده ام چشم بهر رویت تو
ز رخ نقاب کشا ای مهر خاور عربی

مراز شربت دیدار جرعه بچشان
ز بسکه جان بلبم از کمال تشنه لبی

لسان قدس ثنای تو گفت از لولاک
تو بیگمان پی تکوین دو جهان سببی

بوصف تو همه مشغول در جهان هر جا
توئی عزت بعین هم احمدی ای همچو

شمالی باد جنوبی و شرقی و غربی
میان خلق رسولی و مصطفی لقبی

بفرقت تو کند گریه تا کجا میتون
گهش بدرگه اعلای حضرت طلبی

۷
منور طلعتی داری بحسن و خلق یکتائی

۱۷۱
زخوبان جهان یکسر سبق بردی به زیبائی

برخ مهر درخشانی به چهره ماه تابانی

خجل از قامتت شد قامت طوبی برعنائی

بحشم و شوکتت خجلت ده فر سلیمانی

بصورت غیرت یوسف بجان رشک مسیحائی

زآدم تا مسیحا جمله از ذات تو محتاج اند

مکرّم تر ز آدم باعث تکوین هر عالم
همه پستند و تو از هر همه اولی و اعلائی

تنزّل در رفته در جملگی کون و مکان یکسر
زمانی بیحجابا نیز اگر خود جلوه فرمائی

۱۷۲

بجان بنده مرشدون بفرما یک نظر اکنون
که خود نور جناب حضرت بیچون یکتائی

۱۱

مرحبا سیّد مکی مدنی
جوهر جانی و بی سایه تنی

گل خجل گشت ز رنگ و بویت
غنچه دلتنگ که غنچه دهنی

منفعل گشت ز چشمت نیرو
سر بصحرا است غزال ختنی

خسته و خوار و پشیمان ز لبت
لعل و یاقوت و عقیق یمنی

شمع کاشانه بود پیش رخت
لایق کشتن و گردن زدنی

نسترن و گل که شود پیرهنت
الله الله چه نازک بدنی

چون سحاب اشک بریزم ز چشم
برق آسا تو اگر خنده زنی

سر نہادند بہ پشت شاہان	شاہ شاہان و خدیو زمنی
حاجب درگہت آمد جبریل	خادم تست اویس قرنی
از پے عفو گناہان کافیست	بھر ما جد حسین و حسنی

۱۷۳ دور افتادئی اتا موزون
بلبل آن گل یثرب چمنی
ط

دلم بربود از ما نازنینے	عطارد طلعتی زہرہ جبینے
مشرف شد دلم از عکس ذاتش	بلے شرف مکان نسبت از مکینے
غشش بہ از ہزاران خور سیہاست	بپرس این نکتہ از قلب حزینے
دلا از نفس امارہ بپرہیز	معاذ اللہ عن بئس القرینی
اگر زاہد بزہد خویش نازد	بما کافیست ختم المرسلینے
بپیشش انس و جن را وقعتی نیست	چہ نسبت آسمان را با زمینے

۱۷۴	زرحمت حسبتاً لله نظر کن برین موزون گدائی کمترینی	۵

خورم نفسا رنج تپ و تاب چه دانی	بیتابی هر هر دل بیتاب چه دانی
شبها تو بصد عیش و طرب بستی بخوابی	بیداری این دیدهٔ بیخواب چه دانی
هر قطره بود گوهر شهوار ز اشکم	ملا صفت این دُر نایاب چه دانی
استادئی از بهر تفرج لب دریا	احوال غریق تهٔ گرداب چه دانی

۱۷۵	موزون تو درین مدرسهٔ عشق جدیدی ترسیم که رسم و رهِ آداب چه دانی	۹

ایکه در هر محنت و غم مونس جانم توئی	هر زمان هر لحظه در پیدا و پنهانم توئی
کعبهٔ هر مذهب و دین قبلهٔ هر ملتی	کافرم گر از تو بر گردم که ایمانم توئی
جان بلب از شدت درد فراق بوده ام	دارو جز تو نمیخواهم که درمانم توئی

باعث حیرانیم خواب پریشان کی بود
زانکه خود تعبیر رؤیای پریشانم تویی

روز و شب هر جا جمال قدس تو جلوه کنند
ماه تابانم تویی مهر درخشانم تویی

سوزش پروانه بیخبر ز سوز شبهای شمع
من پریشان تو هستم کی مانند رخشانم تویی

آنکه جان و دل فدای تو کند آتش منم
وانکه او تاراج میسازد دل و جانم تویی

در طریق عشق ایدل هیچ نیستی تا قدم
زان دویدن باعث هر گونه حرمانم تویی

۱۷۶ ط

چشم هر دون غیر روی تو نبیند دیگری
من از این رو جمله عالم را همیدانم تویی

ایکه هر دم مونس طبع پریشان بودئی
بهر درد ذره خویش درمان بودئی

کی تو انبینم رخت گر از تو می بینم نهان
چون نگه در چشمهام از چشم پنهان بودئی

صد هزاران جا عاشق میل پروانه سوخت
اندرین میکده تو شمع شبستان بودئی

آخر ای جوش جنون صحرا نوردیهم خوش است
تا کجا مشغول با دست گریبان بودئی

مرد باش ایدل که تا آسان شود هر مشکلت
مشکلت گیرد ز دهرستان گهن هر آسان بودی

پست و اعلا چو یکسان نیست ایدل در عمل
کافرت دانم بظاهر گو مسلمان بودی

۱۷۷

آفرین بادا آفرین صد قوم کو از خودی طلب
دل بدست آید خود دادی حیران بع دبی

۱۱

عکس روی دوست آب و تاب آفتاب زندگی
هست زان رو در جهان این آب و تاب زندگی

زاهدا از من چه میپرسی حساب زندگی
از سیه کاری سیه کردم کتاب زندگی

چون میان یار و تو این جسم خاکی پرده ایست
دور کن ایدل برون آن از حجاب زندگی

کی ثباتی هست باشد درین بحر فنا
زانکه در دم منعدم گردد حباب زندگی

ترک عشق و جام را ملا تو میگوئی ثواب
این ثواب از بهر ما باشد عذاب زندگی

ظلمت قبر آیدت در پیش ایدل ناگزیر
رو بمغرب چون کشید این آفتاب زندگی

بیگمان از دولت وصلش بیابد بهره
هر که بردارد ز روی خود نقاب زندگی

دار دنیا جای بیهوشی نباهوش شد آمم
خیمه این جسم خاکی تو گی گیرد قیام
از سگان کوی احمد گیر طرز زیستن

تا کجا ای دل تو باشی مست خواب زندگی
قطع گردد چون نهی هر جانب طناب زندگی
زانکه آنان اند هر دم کامیاب زندگی

۱۷۸

گر دصال یار بی اغیار مقصودت بود
خیز اے منکر وں نشیع دست آب زندگی

۵

میسر تو ور دہی نام محمدؐ عربی
عیان ہی شان سے اوسکی خدا اشان ام
دنی سے قاب سے قوسین تد کی
خدا کے املاک میں دیکھ ازل سے تا بہ ابد

ازل سے مین ہون غلام محمدؐ عربی
کلام حق ہی کلام محمدؐ عربی
عیان ہی صاف مقام محمدؐ عربی
رواں ہی سکہ بنام محمدؐ عربی

۱۷۹

گناه بخش خدایا تمام لوگون کی
بحق آل کرام محمدؐ عربی

۹

ہوا ہون تنگ اب مین دل کی اس بے اضطراری سے

بُکا سے نالہ سے شور و فغان سے آہ و زاری سے

نہایت سہل تر مین جانتا ہون جان دینے کو

غم فرقت کی شدت سے تڑپ سے بیقراری سے

کھلی رہتی ہین مثل آسمان ہر شب میری آنکھین

گذر جاتی ہی ہر شب صبح تک ساعت شماری سے

سوے یثرب پھرا جاتا ہی رو ے دل خدا حافظ

لگا ہی جا کے اب بندے کا دل محبوب باری سے

تصور مین اوسی کے ہر گھڑی ہر لحظہ ہر ساعت

ہمیشہ شغل ہی انکھون کو میری اشکباری سے

تفوق داغ دل کو ہی میرے باغ و گلستان پہ

ہی انکھون کو میری سبقت مدام ابر بہاری سے
مین وہ محو خیال روے زیباے محمدؐ ہون
کہ بیہوشی میری سو بار خوش ہی ہوشیاری سے
مجھے اب یا محمدؐ جلد بلوالو مدینے مین
دکن مین ہون مین مجبوری سے اور بے اختیاری سے
ہوا سوز نہانی آخرای موزون عیان اپنا
نہان کب شمع ہو فانوس کی لبس پردہ داری سے

۱۸۰

رخصت گئی افیض کی پانیکی دن آئے
امید دل خستہ بر آنیکے دن آئے
لکانو مین چلی آتی ہی ہر سو سے نسیم
وحشت تیری اب ہوم مچانیکے دن آئے
ہان دست جنون کیجئے اب چاک گریبان
اب جشن دیوانہ کہانیکے دن آئے
اوس مہر قدیر نور رسول عربی ہی
یا دیدہ دل دید جمانیکے دن آئے

پیش شہ کونین بصد نالہ و زاری
افسانۂ غم اپنا سُنانیکے دن آئے

مفتون ہوں میں جسکے چہرۂ پرنور پہ ابدال
اب اوسکی تجلی نظر آنیکے دن آئے

١٨١

موزوں تو کر اسباب سفر جلد مہیا
اب جانب یثرب تیری جانیکے دن آئے

١١

قربت کا اشتیاق ہے انتہا مجھے
بلوائیے مدینے میں یا مصطفیٰ مجھے

کبتک تکوں میں یثرب اقدس کی راہ کو
پہنچائیگا مدینے میں کس دن خدا مجھے

جنت میں مانگتا نہیں یارب جگہ ام
ہووے نصیب قربت خیر الوریٰ مجھے

لاغر ہوں اشتیاق میں یثرب کی اسقدر
ممکن ہے لیچلے جو اوڑا کر صبا مجھے

مضطر ہوں بیقرار ہوں بیتاب یا رسول
دردِ نہاں کی آپ ہی دیجے دوا مجھے

وہ بڑھ گیا ہے شغل تصور کہ ان دنوں
کچھ سوجھتا نہیں ہے بجز مصطفیٰ مجھے

کس کس بلا کی رنج و مصائب ہیں ہجر میں
یاد آرہی ہے صحبت قالوا بلیٰ مجھے

عاصی ہون گنہ ہون مین شرمسار ہون	بخشا تیرے خدا سے رسول خدا مجھے
وہ ناتوان ہون نام کو تاب و توان نہین	فرقت مگر دکھائیگی کیا کیا جفا مجھے
قرب نبی بغیر نہوگی کبھی شفا	لاحق ہوا ہے وہ مرض لادوا مجھے

۱۸۲	موزن مین شوق قربت احمد سی ہو فزون اضطرار یثرب دکھائی دیتا ہی دار الشفا مجھے	۵

مرحبا احمد بی میم کہانی والے	جلوہ احد پاک دکھانی والے
شان حق شان سی تیری ہی عیان سبحان	اوبلا مین عرب عز بتانی والے
فرش سے عرش مین ہی یہ علامات اجالے	تیرے موجود ہین ہر جا بسر آنی والے
بھولنا مت مجھے فردوس مین ہرگز	اوسیہ کارون کو جنت مین بلانیوالے

۱۸۳	تجھ سے کون ہی مؤمنون کا قیامت مین شفیع او گنہگارونکو دوزخ سے بچانیوالے	۱۰

بار گر آپ کے دربار مین پایا کرتے
مضطر آ دل بیتاب بتایا کرتے
حال زار دل غمدیدہ سنایا کرتے
دید دل چہرۂ اقدس سے جلایا کرتی
زلف کو عارض تابان کو ہر شام و سحر
ذوق دید رخ والا مین ان آنکھون سے مدام
سر اگر اس قدم پاک پہ رکھتے تو کبھی
سر پہ نعلین کبھی اپنے مبارک رکھتے
خاک پا آپکی ہاتھ آتی تو مثل اکسیر

سر کے بل چلکے حضور مین ہم آیا کرتے
اشک سے سوز درونی کو بجھایا کرتے
آپ کے سامنے عالم کو رولایا کرتے
آپکو دیکھتے اللہ کو پایا کرتے
دیکھتے آنکھون سے ہر آن سرایا کرتے
مثل مجنون کے ہم آنسو ہی بہایا کرتے
جز بہ تحصیل مقاصد نہ اوٹھایا کرتے
کبھی آنکھون مین غبار راہ اوسکا لگایا کرتی
ہم تقویت دل اوسے کھایا کرتے

۱۸۴	کاش گر کوئی مدینہ ہی مین ہوتے رہتون ہم سگ احمد مختار کہایا کرتے	۱۰

محمدؐ مالکِ ہر دو سرا ہے
محمدؐ تاجدار والضحیٰ ہے

محمدؐ ہر کہیں جلوہ نما ہے
محمدؐ ہی کہ شانِ کبریا ہے

محمدؐ عظمتِ انا فتحنا
محمدؐ افتخارِ ہل اتیٰ ہے

محمدؐ آفرینش کا سبب ہے
محمدؐ باعثِ ارض و سما ہے

محمدؐ قبلۂ دنیا و دین ہے
محمدؐ مقتدائے انبیا ہے

محمدؐ اول و آخر محمدؐ
محمدؐ ابتدا و انتہا ہے

محمدؐ پر ہی ہے پیاری خدائی
تصدق ہی فدا ہی مبتلا ہے

نظر میں دل میں سینے میں ہمارے
نہیں کوئی محمدؐ کے سوا ہے

مدینے میں ہمیں جلدی بلا لے
ہماری آپ سے یہ التجا ہے

١٨٥

نہ کر عقبیٰ کا تو کچھ خوف مومن
ترا آقا محمدؐ مصطفیٰ ہے

٨

زمانہ میں آج سلطان زمان کی آمد آمد ہے
مکان میں ملک کون و مکان کی آمد آمد ہے

جہان میں بادشاہ دو جہان کی آمد آمد ہے
زمین پہ آج نور آسمان کی آمد آمد ہے

ندا ہاتف نے شرح و بسط دیتا ہے دو عالم کو
کہ انوار قدم عرش آشیان کی آمد آمد ہے

محمد سرور کل مرسلان کی آمد آمد ہے
محمد خاتم پیغمبران کی آمد آمد ہے

محمد ہادی گم گشتگان کی آمد آمد ہے
محمد رہنمائے گمرہان کی آمد آمد ہے

محمد مرہم خستہ دلان کی آمد آمد ہے
محمد چارۂ بیچارگان کی آمد آمد ہے

جلو میں حور و غلمان و ملائک جسکے ہیں مؤذن
وہ احمد مقتدائے انس و جان کی آمد آمد ہے

۱۸۶

غزل اس بحر میں یک دوسری لکھتا ہون میں مومن
کہ اب دل پر مضامین نہان کی آمد آمد ہے

ما

جہان میں آج شاہ دوسرا کی آمد آمد ہے
رسول حق حبیب کبریا کی آمد آمد ہے

شہ دین شافع روز جزا کی آمد آمد ہے
جناب حضرت خیر الوریٰ کی آمد آمد ہے

ندائی باادب ہر دم چلی آتی ہی ہاتف سے
کہ اب حضرت محمد مصطفے کی آمد آمد ہے

ہر یک سو حور و غلمان سبکو یہ آگاہ ہین
کہ بالاعلان اب انور خدا کی آمد آمد ہے

ملائک نغمہ خوان ہین سب ملاء اعلی کے
کہ اب وہ شہسوار اہل اتا کی آمد آمد ہے

زمین ہمراز ہین سب آسمانی ہم زبان ہین
کہ یا شمس الضحی بدر الدجی کی آمد آمد ہے

۱۸۷	دو عالم نغمہ خوان ہی آج کی دن اسلئے سب ان کہ دنیا اور دین کے پیشوا کی آمد آمد ہی	۹

دل مرا اوس چہرۂ پر نور پر دیوانہ ہے
جسکی شمع حسن پر کون و مکان پروانہ ہے

بزم ہستی مختصر سا اسکا یک کاشانہ ہے
لا مکان قوسین اوسکا خاص خلوتخانہ ہے

سورت الشمس حسن کو ہی قرآن مین
مختصر سا صورت احمد کا وہ افسانہ ہی

والضحی غازہ ہے جسکا اور واللیل بھی
اوسکی گیسوی معنبر کا مظہر شانہ ہے

کحل ما زاغ البصر ہی جسکی آنکھون مین مدام
طرۂ لولاک جسکی فرق پر شاہانہ ہی

کاکل پیچیدہ ویسکی اور وہ خال سیاہ
مرغ جان عاشقونکا دام ہی اور دانہ ہی

بحر عشق احمدی ہی جسکی دل مین موجزن
دل ہمارا ہر عزیز و خویش سی بیگانہ ہی

آب و دانہ شربت بطحا کا مجھکو ہو نصیب
جبتلک یا رب میری قسمت کا آب و دانہ ہی

۱۸۸

پھر دیدار جمال بیمثال احمدی
بندہ موزون کا اب کچھہ حال مجنونانہ ہی

یا الٰہی مجھکو دکھلا دی لقای احمدی
وہ تجلی اور حسن جلوہای احمدی

عرش اعظم ہی مقرر مسکنای احمدی
لامکان ہی بالیقین جلوتسرای احمدی

ہی ہمارا زادیا تو بخشش کیلئے
بہتر از کحل الجواہر خاک پای احمدی

مبتلای مرض عصیان کی شفا کیواسطے
کیا موثر جلد ہوتی ہی دوای احمدی

جسکی خود عیسی بن مریم ہین جویا اعلاج
ہی مکرم کسقدر دار الشفای احمدی

دم مین وہ ہو جای ذو القرنین و فغفور زمین
جسپہ ہو سایہ فگن بال ہمای احمدی

۱۸۹ | ای خداوند بحق احمد خیر البشر
حشر مین ہو وون بے تحت لوا احمدی | ۹

اگرچہ ظاہر مین تو مصطفےٰ ہی
باطناً جلوہ کبریا ہے

تو ہر اک جا ہے جلوہ نما ہی
مصطفےٰ ہر کہ شان خدا ہے

مذہب عشق مین تیری عشاق
تجکو سجدہ کرین تو بجا ہے

شان احمد مین پنہان احد ہے
برقع میم منہہ پر لیا ہے

تیری زلفون کا شانہ ہی واللیل
غازۂ رخ تیرا والضحیٰ ہے

دو جہان مین ہمین یا محمدؐ
آپکا ہی فقط آسرا ہے

آپ پر یا محمدؐ ہمارا
سر تصدق ہی اور دل فدا ہے

اپنی درگہ مین ہمکو بلا لو
آپ سے بس یہی التجا ہے

آپ پر مثل مجنون کی موزون

۱۹۱	روز میثاق سے مبتلا ہے	۸

اضطراب و بیقراری دیکھیے	اضطرار و آہ و زاری دیکھیے
دل مین ہر دم ہی قلق لب پر فغان	آنکھہ سی آنسو ہین جاری دیکھیے
آپکی فرقت مین ہی ہر دم تپان	کسقدر حالت ہماری دیکھیے
اشتیاق قرب والا مین میری	کٹ رہی ہی عمر ساری دیکھیے
شوق مین شربت کی ہر آن و زمان	یہہ میری ساعت شماری دیکھیے
ناتوان ہون جرم عصیان کا میرے	دوش پر ہی بوجھہ بھاری دیکھیے

۱۹۲	یک نگاہ لطف سے موزون کو خاص ای نبی ای فضل باری دیکھیے	۹

کیا کرون اپنے مین عرض حکایت دلکی	سخت بگڑی ہی کی ہماری ہے ابتر حالت دلکی
دید انکھونکو ہی منظور تقرب دل کو	شکوہ آنکھونکا وہ ہی اور شکایت دلکی

دید کیواسطی ہوتا ہی جو بیدل مضطر
چشم کی ساتھہ ہی کس طور رفاقت دل کی

ہی جب آئینۂ حسن رخ محبوب بیدل
تن مین اسواسطی بر تر ہی سزا دل کی

گردش چشم سی ہم مجھی غش آتا ہی
اندنون وہ تر ایدی ہی شفاقت دل کی

جلد میری خبر ای رشک مسیحا لیجی
ہی ترقی مین کئی دن سی علالت دلکی

غیر ذات شہ کونین رسول اکرم
کون ٹالیگا دم نزع مصیبت دلکی

بہول اٹھی ہین مدد کو دکن کی باغث
سو بسبب نفس کی شامت ہی ضلالت دلکی

١٩٣

آپ بلوائی مرون کو مدینی مین شتاب
آرزو یہ ہی شاہ رسالت دلکی

٢٢

یا رسول اللہ یا خیر الوری
از خدا حاجات ما راکن روا

کن روا ہر کارم از دنیا و دین
زانکہ ہستی رحمۃ للعالمین

عالمین ایزبھر تو ایجاد شد
ذات پاکت باعث بنیاد شد

باعث بنیاد شد ذاتت ازان — فخر تو زان هست بر کل مرسلان

مرسلان سیاره تو چون آفتاب — شمس فضل خویش بر قلبم بتاب

تاب در من نیست بیتابم ز حد — شد دوتا از ثقل حمل الهجر قد

قد تعبنا من فراقک یا حبیب — از جمال خود مدارم بی نصیب

بی نصیب از فضل خود مارا مدار — زانکه از فضل تو ام امیدوار

وارهان ما را ز قید آب و گل — تا که گردد نار شوقت مشتعل

مشتعل گردان دلم از نور خویش — مرهم رحمت بنه بر قلب ریش

ریش عصیان دارم از حد بیشمار — یا محمد چون شود انجام کار

کار خود با تو سپردم یا رسول — تا کنی داروی دردم یا رسول

یا رسول الله هستم دردناک — از کبائر سینه ام شد چاک چاک

چاک گشته از صغائر جامه ام — وز بد افعالی سیه شد نامه ام

نامهٔ سودای مارا کن سفید — یوم تدع النایا هل من مزید

من مزید فضل میخواهم ز تو — تا نریزد کس بقبرم آبرو

آبرویم دار وقت نزع باز — تا زبان نکنم بجزع و فزع باز

باز از شوق تشهد با تمیز — نام حق خوانانم و نام تو نیز

نیز با تصدیق از دنیا برم — ساز آنکه نور ایمان رهبرم

رهبرم ایمان چون شد ای پاک ذات — از عذاب قبر مارا ده نجات

ده نجات و نامه ام کن شست و شوی — تا فزاید زان بحشرم آبروی

روی مومنون کن سفید ای ذوالشکوه
یوم تبیض و تسود الوجوه

خمسه

یا محمد ای تکوین دو عالم سببی — آدم اندر گل و بودی تو در آنوقت نبی

ای شہا قدم پاک تو امی وابی
مرحبا سید مکی مدنی العربی

دل و جان باد فدایت کہ عجب خوش لقبی

نام تو ورد زبانست ز حرز جانم
برخ پاک ترا مظہر حق میخوانم
روی تو مطلع انوار الٰہی دانم
من بیدل بجمال تو عجب حیرانم

اللہ اللہ چہ جمالست بدین بوالعجبی

سخت بد حالم و آشفتہ بقلب مضطر
ای صبا بہر خدا جانب یثرب گذر
عرض کن از من دلخستہ کہ ای فخر بشر
چشم رحمت بکشا سوی من انداز نظر

کہ قریشی لقبی ہاشمی و مطلبی

خلق از نور قدم کرد ترا رب علا
نیز در شان تو فرمود چو لولاک لما
شرف تست کجا رفعت کونین کجا
نسبتے نیست بذات تو بنی آدم را

برتر از عالم و آدم تو چہ عالی نسبی

او فتادیم ز حرمانی خود در ظلمات
از خدا قرب تو خواهیم بخمس العرقات
ای شفیع امم ای شاه رفیع الدرجات
ما همه تشنه لبانیم و توئی آب حیات

رحم فرما که ز حد میگذرد تشنه لبی

از تو بر اوج فلک مکرمت خاک گذشت
علم قدر تو از رفعت لولاک گذشت
ایکه اوصاف تو از حیطهٔ ادراک گذشت
شب معراج عروج تو ز افلاک گذشت

بمقامیکه رسیدی نرسد هیچ نبی

گشت از نور رخ پاک تو عالم پرنور
از تو شد در دو جهان عظمت آدم مشهور
نیست این نکته بکونین ز هر کس مستور
ذات پاک تو که در ملک عرب کرد ظهور

زان سبب آمده قرآن بزبان عربی

از تو شد عظمت بطحا بهمه خاص و عام
فخر بر خلد کند یثرب پاک از تو دوام
زان همین میگذرد بر لب ما شیرین کام
نخل بستان مدینه ز تو سر سبز مدام

زان شده شهرهٔ آفاق بشیرین رطبی

ازازل هست مخمر بخط آب و گلم	زان خطورات بانواع درآید بدلم
اینک از وسوسهٔ تازه بهتا خجلم	نسبت خیر دگیت کردم بس منفعلم

زانکه نسبت بسگ کوی تو شد بی ادبی

غافلانیم ز ما روز و مه و سال مپرس	کج زبانیم ز ما راستی قال مپرس
گمرهانیم ز ما کیفیت حال مپرس	عاصیانیم ز ما نیکی اعمال مپرس

سوی ما روی شفاعت بکن از بی سببی

نغمه پرداز باد صبا تو هم زمزمه ساز	چشم تر خاک بسر دیدهٔ دل سوی تو باز
از پی دید جمال تو به شبهای دراز	بر در فیض تو استاده بصد عجز و نیاز

رومی و طوسی و هندی و یمنی و حلبی

دافع درد و غمی رافع رنج و تعبی	از برای همه امراض مسیحا طبی

عبد مرشو ونتراگی بدرخود طلبی — سیدی انت حبیبی و طبیب قلبی

آمده پیش تو قدسی پی درمان طلبی

تکوین کن بعشق و حضور محمد است — شاداب هر یکی ز سرور محمد است

عقل و خرد همه ز شعور محمد است — در هر دلی عبور دم و در محمد است

اصل همه وجود ظهور محمد است

هر جا که هست جلوۀ نور محمد است

هستی و نیستی وجود از عدم بدو ست — وجه ظهور حسن ازل از قدم بدو ست

عرش برین و کرسی لوح قلم از او ست — هژده هزار خلق بلا بیش و کم از او ست

اصل همه وجود ظهور محمد است

هر جا که هست جلوۀ نور محمد است

گل عندلیب و قمری شمشاد کیستند — پروانه شمع خسرو و فرهاد کیستند

پابند کیستند و ہم آزاد کیستند
معشوق کیست عاشق بید اد کیستند

اصل ہمہ وجود ظہور محمدؐ است
ہر جا کہ ہست جلوۂ نور محمدؐ است

یک پرتوش بحصۂ شمس و قمر رسید
یک لمعہ اش بسینۂ لعل و گہر رسید
از جود او ست انچہ بہر بحر و بر رسید
فیضان ست او انچہ بہر خشک و تر رسید

اصل ہمہ وجود ظہور محمدؐ است
ہر جا کہ ہست جلوۂ نور محمدؐ است

موزون نگر جنوب و شمال و بغرب و شرق
کز جذب ہر یکی بخود از زہر حل تا بفرق
در بحر عشق احمد مختار ہست غرق
بشنو ز ما کہ نیست دریں ہیچگونہ فرق

اصل ہمہ وجود ظہور محمدؐ است
ہر جا کہ ہست جلوۂ نور محمدؐ است

طپیان و مضطر و آشفته حالم | نه تنها من ز هجرت خسته بالم
جهانی میکند این نغمه هر دم | ز مهجوری بر آمد جان عالم

ترحم یا نبی الله ترحم

حبیب حق شفیع مذنبینی | امام اوّلین و آخرینی
بسویم نیز از رحمت ببینی | نه آخر رحمة للعالمینی

ز مهجوران چرا فارغ نشینی

بنطق و گفتگوهای دل‌آویز | ز لبهای شکر زایت شکر ریز
ز نافرمانیم مشو تیز (بر من) | ز خاک ای لاله سیراب برخیز

چو نرگس خواب چند از خواب برخیز

ازان روزیکه از عالم نهانی | جهان شد تیره در چشم جهانی
نهان تا کی پس پرده بمانی | برون آ و سر از بردیمانی

که روی تست صبح زندگانی

اغثنی یا خلاصه مرتهامه
قم اشفع لی لقد قامت قیامه

لباس الجود البس با لکرامه
بتن دیبوش عنبر بوی جامه

بسر بربند کافوری عمامه

ز دیدارت عیونم پر ضیا کن
قلوب مضطر ما را دوا کن

قدم رنجه دمی بهر خدا کن
ادیم طایفی نعلین پا کن

شراک از رشته جانهاما کن

عیان بر ما بکن نعت نهان را
دمی تسکین بده ما خسته جان را

بکن مفتون خود یکسر جهان را
فرود آویز از سر گیسوان را

فکن سایه بیا سرو روان را

دو عالم خویش را عشاق نامند
وجودت را همه معشوق خوانند

طپیدن سوختن پیچ زعشق تا چند — جهانی دیده کرده فرش راهند

چو فرش اقبال پابوس تو خواهند

سر انگشت تسکین بر دلم نه — بعصیانم خطی بر کش قلم نه

دو نعل خویش اینک بر سرم نه — ز حجره پای در صحن حرم نه

بفرق خاک ره بوسان قدم نه

حرکت ده لب گوهر فشان را — بنطق آور لسان حق بیان را

شفاعت خواه چون من عاصیان را — بده دستی ز پا افتادگان را

بکن دلداری دلدادگان را

زخود هر چند در حال تباهیم — بافعال بد خود در سیاهیم

مگر از حق ترا جوییم و خواهیم — اگر چه غرق دریای گناهیم

فتاده خشک لب بر خاک راهیم

درینحالت که ماهستیم واهی
نمی یابیم غیر از تو پناهی

هدایت کن بسوی خویش ما را
تو ابر رحمتی آن به که گاهی

کنی بر حال لب خشکان نگاهی

بقرآن خوبی خویت چو دیدیم
به یثرب از پی رویت دویدیم

ز قبر اقدست بویت شمیدیم
خوشا گر گرد ره سویت رسیدیم

بدیده گرد از کویت کشیدیم

بسا اشغال بیهوشانه کردیم
بسا افعال مجنونانه کردیم

چو دید مرقت جانانه کردیم
بمسجد سجدۀ شکرانه کردیم

چراغت را ز جان پروانه کردیم

بفرط جذب و شوق و اضطراری
ز دست خویش داده اختیاری

گهی گشتیم بر تربش نثاری
گهی رفتیم زان ساحت غباری

گہی چیدیم زان خاشاک و خارے

زہجرانت بخون دل نشستیم
بشوقت رشتۂ جانہا گسستیم

بگفتارت چو ما مست الستیم
زمحرابت بسجدہ گاہ جستیم

قدمگاہت بخون دیدہ شستیم

تمنّا ہست تا ایشاہ مارا
بخوانی حسبۃً للہ ما را

مجاور کن در آن درگاہ مارا
قضا می افگند از راہ مارا

خدارا از خدا درخواہ مارا

گدائی تو باشد شاہی ما
بود ذلّ تو عزّ و جاہی ما

مبین این کثرت و کوتاہی ما
بود با اینہمہ گمراہی ما

ترا اذن شفاعت خواہی ما

دمی کز ما چو اعضایم ستیز د
زترس و بیم مرد مہا گریزد

تو بخشائی مرا از حکم ایزد — چو ہول روز رستاخیز خیزد

با آتش آبروے ما نریزد

بحسن دلبر و با خلق نیکوی — بگیسوی معنبر چشم جادو

بے بخشایش امت بہر سوے — چو چوگان سر فگندہ آوری رو

بمیدان شفاعت امتی گوے

کمینہ بندۂ مرزوق ست نامی — نہادہ بر جبین داغ غلامی

ببخشایش کہ تو خیر الانامی — بحسن اہتمامت کار جامی

طفیل دیگران یابد تمامی

نظم بطور مثنوی محتوی بر صلوٰۃ و سلام بجذب و شوق تمام

صلوٰۃ و سلام

صلوٰۃ اللہ علی خیر الانامی — سلام اللہ علی نور الظلامی

صلواة الله علی شمس التهامه | سلام الله علی بدر التمامه

صلواة الله علی قمر النبوت | سلام الله علی کنز المروت

صلواة الله علی خیر البرایا | سلام الله علی بحر العطایا

صلواة الله علی عین المعانی | سلام الله علی کهف الامانی

صلواة الله علیک ای احمد پاک | سلام الله علیک یا شاه لولاک

صلواة الله علیک ای فخر آدم | سلام الله علیک ای جان عالم

صلواة الله علیک افضل رحمان | سلام الله علیک ای نور یزدان

صلواة الله علیک یا شاه یثرب | سلام الله علیک ای مظهر رب

صلواة الله علیک ای رمز ایزد | سلام الله علیک ای سر سرمد

وصلی الله علی نجم هدایت | که هستی فخر ایوان رسالت

وصلی الله علیک ای معلن حق | که هستی مطلع انوار مطلق

وصلی اللہ الی یوم النشور | علیک دائما طول الدہور

معجزات

چو گشتہ جلوہ گر نورت آدم
ملائک سجدہ کردندش ہمہ دم

چو نورت نوح را حافظ شد از خود
ز ہاتف یافت یا ارض ابلعی شد

چو وقف گشت از نورت کماہی
برون یونس شدہ از بطن ماہی

یک ادنیٰ حدت انوار تو بود
کہ آہن موم شد در دست داؤد

چو شمہ لمعۂ انوار تو یافت
سلیمان شاہی دیو و پری یافت

رسید طلعتی زان نور محبوب
شفا یافت فورا جسم ایوب

خلیل اللہ را حافظ ہمان بود
کہ شد گلزار بروی نار نمرود

چو نورت در عیونش جلوہ گر شد
بہ یعقوب از ہمان عود بصر شد

زنورت مفتخر گشتہ مباہی
بمصر چاہ یوسف یافت شاہی

ز نورت شد بر اسمعیل مفتوح
ره قربت که شد کبش مذبوح

نمایان شد بما از توره حق
که کردی از اشارت ماه را شق

بدستت تخم محرقه شجر شد
هماندم از دعایت بارور شد

توئی آن را ز دانِ ستر یاهو
که پیشت آمده فریاد آهو

توئی آن واقف اسرار باری
ستون چوب پیشت کرده زاری

چو نامت حک نمود از حبرِ تورات
یهودی از ادب کرات و مرات

همو نسان جلوه گر میگشت تا مست
که پیش حق بود عالی مقامات

مگر از قهر حق آن مردِ مردود
شده فی وجانش کردید رود

چو بعد از امتدادِ دهرِ دوّار
بدنیا دین تو گردید ظاهر

یهودی دیگری آورد آن را
که جوید از تو آن سرّ نهان را

بپیشت چون رسید آن مارِ مرده
بدستِ تو خدایش زنده کرده

مشکل شد بآسان از دعایت	بدستت کرد تصدیق رسالت

جذب و شوق

ز مهجوری طپانم یا محمد ﷺ
به هجرت خسته جانم یا محمد ﷺ

بجز ذاتت نمیدارم پناهی
ندارم غیر تو امید گاهی

بسینه بحر شوقت هست موّاج
کنونم از پی قرب تو محتاج

چو از حق رحمة للعالمینی
بعین رحمتت سویم ببینی

بر احوال تباه من نظر کن
دمی تسکین این خسته جگر کن

بجان خویشتن بر تو نثارم
مدام از ذات تو امید دارم

همیخواهم بشوق بی نهایت
تقرب از در دولتسرایت

بود گو در دکن جسمم بسینه
مگر از جان منم اندر مدینه

بآل اطهر و اصحاب ذی جاه
طلب فرما مرا پیش خود ای شاه

رسیدم با جسم و جان پیش حضورت | بیایم در مبدء فیضان نورت
همیشه سان عمر خود انجا گزارم | بپیش درگه تو جان سپارم
تو از فضل خدای بدرگر آمه | کنم بر نام تو حسن ختامه
در آندم بر من غمزده بخشای | جمال خویش وقت نزع بنمای
بقبر تیره و تارم در آئی | مرا بخشی ازان ظلمت رہائی
بروز حشر ای یسین و طاها | ببخشائی زما جرم و خطاها

سر خود بر زمین بنهاده مدفون
ز تو خواهد ترا ای نور بیچون

مسدس

یا محمد بفراق تو بجان مضطرم | روز و شب در طپش فرقت تو میسوزم
چشم دارم طلبی و ببینم حسن شمیم | ای خوشا بخت که گر بر در دوست برسم

سر هم از عتبهٔ اعلای تو تا بر دارم
که پذیرا بکنی آنچه که در سر دارم

شرف عالم و آدم بخدا تو هستی
بهر چارهٔ دل بیمار دوا تو هستی

مظهر حضرت حق جل و علا تو هستی
از برای همه امراض شفا تو هستی

بر من خسته نظر کن که ز حد بیمارم
بکنی چارهٔ کارم که بسی ناچارم

توبهٔ آدم و حوا ز تو گردید قبول
گشت از ذات تو هر دم مدد جملهٔ رسول

حافظ نوح تو بودی الوجه حصول
خواستی هر چه ز حق گشت همانم مقبول

منکه در شوق تو دیوانه و سرگردانم
رحم فرما که بسی مضطرب و حیرانم

ای شفیع امم این روسیاهم بنگر
تر کاهم بسنگم کوه گناهم بنگر

خواری و خستگی و حال تباهیم بنگر
اضطرارم بنگر ناله و آهم بنگر

گو که من عاصیم و خاطیم و بدکارم
مگر از ذات تو امید شفاعت دارم

بخت خوابیده مرا از در تو دور فکند
باز لطف و کرمت پیش تو آن نور فکند
مضطر و مضطرب و خسته و مهجور فکند
حبّ پاکت بدل من شر و شور فگند

هر زمان من ز خدا قرب ترا خواهانم
هم ترا جویم و هر لحظه ترا میخواهانم

من چو شمع رخ تو دیدم دیوانه شدم
از عزیزان یگانه همه بیگانه شدم
پر پرواز همه سوخته پروانه شدم
باده شوق نوشیدم و مستانه شدم

همه تن چشم پی دید تو بس مشتاقم
عشق تو دارم و جویای تو در آفاقم

والی یثربی و بادشہ بطحائی
خلعت قد سن سر کردہ بصد رعنائی

مطلع نور خدائی ہمہ زیبائی
بھر حق بر بن موزون نظری فرمائی

بچنین حال پریشان بگیری دستم
کہ خود آقائی و من بندۂ مذنب ہستم

مخاطبہ

بدر خواست ابلاغ پیام بجناب حضرت خیر الانام علیہ الصلوٰۃ والسلام باہد ہد نیک فرجام

مرحبا ای ہد ہد فرخ سیر
از شہ یثرب بدہ با ما خبر

مرحبا ای مژدہ گوی عاشقان
مرحبا ای مونس خستہ دلان

مرحبا ای قاصد طنّاز ما
مرحبا ای ہمدم و ہمراز ما

ما ہیچیک از یثرب خبر آوردۂ
مژدۂ تازہ مگر آوردۂ

بازگو از حال آن سلطان ما — آنکه هست او قبلهٔ ایمان ما

جمله عالم زیر فرمان ویست — جان من هر لحظه قربان ویست

هیچگاهی دیدهٔ دیوان او — رفتئی در قصر و در ایوان او

هیچ میدانی که کان پادشاه — میکند بر حال محتاجان نگاه

کی برامد میشود آن شاه دین — تا کجی میماند او مسند نشین

بار میابند تا کی خاص و عام — پیش آن شاهنشه عالیمقام

پیشگاه او تو گاهی رفتئی — از کسی با او پیامی گفتئی

هین بروای هدهد نیکو خصال — پیشگاه آن حبیب ذو الجلال

عرض کن از جانب این روسیاه — پیش آن شاهنشه عالم پناه

کای پناه جمله عالم ذات تو — احترام و فخر آدم ذات تو

ای وجودت مظهر انوار رب — عشق تو تکوین عالم را سبب

آتش شوقت وجود من بسوخت　　حب پاکت از جهان چشمم بدوخت

غیر تو دیگر نبینم در جهان　　لیک هستم بس نحیف و ناتوان

در دکن افتاده ام زار و نزار　　از مقدر عاجز و بی اختیار

یا رسول الله بنگر حال ما　　یا حبیب الله بشنو قال ما

یا محمد مصطفی سویم ببین　　مظهر نور خدا سویم ببین

افگن از چشم خدا بین یک نظر　　از کرم سوی من تفته جگر

از گدایان توام ای بادشاه　　حسبةً لله بر من کن نگاه

کشتیم شد غرق گرداب بدی　　بهر حق ای دستگیر من خذ یدی

دستگیر ما گنهگاران توئی　　هم پناه ما خطاکاران توئی

ای شفیع المذنبین دستم بگیر　　رحمة للعالمین دستم بگیر

غیر ذاتت دستگیر من نیست کس　　رحم فرما و بفریادم برس

احمد مختار مختارم توئی — هر کجا یار و مددگارم توئی

بنده ات هستم توئی آقای من — عبد تو هستم توئی مولای من

زود پیش خویش ما را کن طلب — زانکه از هجر تو هستم جان بلب

ساز در کوی مدینه مسکنم — زان بنازم تا سگ کویت منم

در بقیع پاک سازم زیر خاک — تا شود زان جسم این ناپاک پاک

جلوه فرما دم سکرات من — تا ببینم روی آن شاه زمن

گور من از نور خود پر نور کن — وحشت تنهائی من دور کن

روز محشر مغفرت از حق بخواه — از پی ما عاصیان پر گناه

بعد دیدار جناب کبریا — قربتت خواهم مدام ای مصطفی

یا محمد رحمة للعالمین — یا محمد یا شفیع المذنبین

هر زمان هر لحظه هر صبح و مسا

بندۂ موزون ز حق خواہد ترا

مسدس

چو ز پیش حضرت کبریا شده حکم روح امین را
پی میزبانی مصطفےٰ بہ کمال عظمت و اعتلا
چه ز عرش و کرسی پر ضیا چه بجا و ارض و چه ہر سما
چه ملک چه جملہ انبیا ز ہمه رسید ہمین صدا

بلغ العلےٰ بکماله | کشف الدجیٰ بجماله
حسنت جمیع خصاله | صلوا علیه و آله

چو بحکم حق روح امین بکمال فرح طرب گزین
ز فلک رسید سوی زمین بجناب سرور عالمین
بنہاده بر قدمش جبین بنموده عرض شاه دین

ممدوح قدسی لسان توئی مقصود کون و مکان توئی

چه نہان کہ جملہ نہان توئی چہ عیان کہ جملہ عیان توئی

چہ بگویمت کہ چنان توئی کہ بروں زحد بیان توئی

بلغ العلی بکمالہ
کشف الدجی بجمالہ
حسنت جمیع خصالہ
صلوا علیہ وآلہ

سر من فدای نعال تو دل من بجذب خیال تو

چہ خیال تو بوصال تو بو فور بذل و نوال تو

بخدا بحسن و جمال تو نہ نظیر تو نہ مثال تو

موزون بندۂ آل تو بزد این نوا بہ کمال تو

بلغ العلی بکمالہ
کشف الدجی بجمالہ
حسنت جمیع خصالہ
صلوا علیہ وآلہ

نظم

محتوی بہ پیام ذریعۂ نسیم سحری بجناب حضرت خیر الانام علیہ الصلوات و السلام

ای نفس صبح نسیم سحر
مونس ہر مضطر تفتہ جگر

سوی مدینہ گذر خویش کن
چارۂ کار من دلریش کن

ہست دران روضۂ خیر الانام
گنبد خضر است معلی مقام

رفعت آن رفعت عرش علاست
برتر ازان نیز تو گوئی رواست

بر درِ آن روضۂ اقدس برو
طوف کن و نیز تصدق بشو

عرض کن از جانب این و سپاہ
پیش شہنشاہ دو عالم پناہ

احمد مختار شفیع امم
فیض اتم مظہر نور قدم

کای درِ تو کعبۂ کون و مکان
ذات تو گشتہ سبب کن فکان

عاشق و شیدای تو رب جلیل
خادم درگاه تو چون جبرئیل

تاج ز لولاک سزد بر سرت
جبهه طاسین شده در برت

شانه واللیل ز زلف دوتا
غازهٔ روی تو بود والضحی

سرمهٔ مازاغ بتو زیب چشم
قاف ز قافت همه شد جاه وچشم

ذات تو شد مظهر انوار حق
کیست که برده بتو گوی سبق

عتبهٔ تو قبلهٔ ارباب دین
جمله جهان پیش تو سر بر زمین

هر همه محتاج درت بوده اند
بر درت از عجز جبین سوده اند

ای بتو محتاج همه انبیا
شاه و شهنشاه بپیشت گدا

هجر تو در سینه ام آتش فگند
سوز وی از سینهٔ من تا بچند

سوز درون سوخت دل و تنم تمام
کی بمدینه برسد این غلام

کی بدر روضهٔ اقدس رسم
جبهه بر آن عتبهٔ اعلا نهم

حال درون عرضه دہم پیش تو
ہر ہمہ تشریح کنم مو بمو

جور فلک جملہ کنم آشکار
آنچہ گذشتہ ست برین دل فگار

رنج و مصائب ہمہ ظاہر کنم
با دل پر درد و باین چشم تم

نالہ و زاری بکنم آنچنان
تا کہ ہمہ عالم کون و مکان

جملہ بگریند بگفتار من
ہر ہمہ نالند بر اظہار من

پیش تو از جانب این دردمند
جملہ باین طور سفارش کنند

رحم کن ای قبلۂ ما رحم کن
رحم کن از بہر خدا رحم کن

رحم کن ای مظہر انوار حق
رحم کن ای مخزن اسرار حق

رحم کن ای کعبۂ کون و مکان
رحم کن ای پادشہ انس و جان

رحم کن ای مرہم خستہ قلوب
رحم کن ای ماحی جملہ ذنوب

رحم کن ای ہادی آوارگان
رحم کن ای چارۂ بیچارگان

احمد مختار دمی رحم کن	سید ابرار دمی رحم کن
گوش کنی چونکه ز آه و خروش	در دم ازان رحمتت آید بجوش
درگذری از همه عصیان من	دور کنی هر همه رنج و محن
از شرف قرب نوازی مرا	مورد الطاف بسازی مرا
جلوه نمائی دم سکرات من	تا که شود سهل صعوبات من
ظلمت قبرم تو منور کنی	وحشت آنجا ز دلم بر کنی
از من دلخسته به پیش خدا	عذر بخواهی تو بروز جزا
ای شرف هر همه کون و مکان	کهف امان فخر زمین و زمان
بنده موزون کمینه غلام	عرض کند بر تو صلوٰة و سلام

بر همگی آل و هم اصحاب تو
هر همه انصار و هم احباب تو

مسدس

ترجیع بند بر شعر قدیم

مُردیم در فراقت رحمی بکن خدا را — سوز درونی ما آخر شد سهی نگارا
بگذاشتیم زین رہ ہم خویش و اقربا را — شاہا ز لطف بنگر حال من گدا را

بگزید مار عشقت جگر کباب ما را
نه فسونگری تواند نه طبیب این دوا را

بخدا که در زمانه توئی خسرو یگانه — چه بطرز خسروانه چه بناز ہا وشانه
دل من ربوده خود با دا دلبرانه — به نیاز عاشقانه بتو گویم این فسانه

بگزید مار عشقت جگر کباب ما را
نه فسونگری تواند نه طبیب این دوا را

منم از زان بحسن و بجمال دل ربا ست — بهزار تن نثارت بهزار جان فداست

همه تن عیون شدم من پی رویت لقایت
چه کنم چه چاره سازم بکه گویم این حکایت

بگزید مار عشقت جگر کباب ما را
نه فسونگری تواند نه طبیب این دوا را

بفراق تو تپانم چه تپان که نیم جانم
بگداخت استخوانم غم و سوزش نهانم

پی رویتت روانم پی قربتت دوانم
بکسی نمی‌توانم نه بگویم این بیانم

بگزید مار عشقت جگر کباب ما را
نه فسونگری تواند نه طبیب این دوا را

منم و خیال رویت و طواف بیت کویت
همه در جستجویت همه شب های و هویت

بکمال آرزویت بگشاده چشم سویت
به بیان رنگ و بویت همه وقت گفتگویت

بگزید مار عشقت جگر کباب ما را
نه فسونگری تواند نه طبیب این دوا را

توکه مظهر خدائی بوجود مصطفائی
بخدا بہ کبریائی که حبیب کبریائی

برخت تو والضحائی بعیون ما ضیائی
همه درد را دوائی همه مرض را شفائی

بگزید مار عشقت جگر کباب مارا
نه فسونگری تواند نه طبیب این دوا را

زازل غلام مجنون بفراق تست محزون
چه که شد بمثل مجنون بمحبت تو مفتون

که مدام همچو جیحون رود از دو چشم او خون
زتو ای حبیب بیچون کند التماس اکنون

بگزید مار عشقت جگر کباب مارا
نه فسونگری تواند نه طبیب این دوا را

مربع

منم هر لحظه مشتاق لقایت یا رسول الله
بصد جان و بصد دل مبتلایت یا رسول الله

مدام از غایت فرط هوایت یا رسول الله

برآید از دل من ہوی و ہای یا رسول اللہ

ازان روزیکه من بر روی تو دیوانه گردیدم　　بر آن شمع رخ پر نور تو پروانه گردیدم

ز خویشان و عزیزان ہمه بیگانه گردیدم

نگنجد در دل من ما سوای یا رسول اللہ

شه کون و مکانی مظهر انوار رحمانی　　پناه ما غلامانی نشان امن و امانی

مسیحای زمانی از پی ہر مرض درمانی

که ہست اکسیر اعظم خاک پای یا رسول اللہ

شہنشاه ہمه عالم امام انبیا ہستی　　عیان از صورت بنده نہان نور خدا ہستی

تو خود مقصود و مطلوب جناب کبریا ہستی

ہمه کون و مکان شد از برای یا رسول اللہ

جہان از تو نمایان گشت و ہم اہل جہان از تو　　فلک از تو ملک از تو زمین از تو زمان از تو

عدم از تو وجود از تو عیان از تو نہان از تو
نباشد ابتدا و انتہایت یا رسول اللہ

ببین بہر خدا از فضل خود حال تباہم را
بلطف خویشتن بنگر دمی روی سیاہم را

بپیش حق ببخشا ہر ہمہ جرم و گناہم را
کہ حق مقبول میسازد دعایت یا رسول اللہ

دم سکرات چون از جسم من بیرون شود جانم
در اندم ہم ترا جویم ترا بینم ترا خوانم

بگور ہم درآئی و دہی فرمان کہ تا مانم
بروز حشر در زیر لوایت یا رسول اللہ

بدون قسمت و تب دیگر نجویم از خدا مطلب
بغیر از عشق تو دیگر نپویم مسلک و مذہب

من بندہ چسان چون مدحت تو برگشایم لب
لسان قدسیان گوید ثنایت یا رسول اللہ

زفیض قرب خود دہر دو عالم سرفرازم کن
با نوار تجلیہا خود ز اہل رازم کن

بدنیا و بعقبیٰ از ہمہ کس بے نیازم کن
منم ہم نوع ان بجان کہ دل مینت فدایا رسول اللہ

مسبع
ترجیع بند بر شعر قدیم

بہشت بریں میں عجب ہاؤ ہو ہے
محمدؐ کی عشاق کی جستجو ہے

تجسس میں رضوان ہر چار سو ہے
بھریا ہی مینا چھلکتا سبو ہے

ہر اک حور و غلمان کی یہ گفتگو ہے
یہ کس مست کے آنیکی آرزو ہے

کہ ساقی لئے ساغر مشکبو ہے

ملبب ہی حوض اور روان آبجو ہے
درختون پہ قمری کی حق سر ہو ہے

ہر اک جہتم شخص باآبرو ہے
مقدس مطہر ہی اور باوضو ہے

پھر حسب خواہش ملک ایزد غفور
عقد ان کا آمنہ سے ہوا باہمہ سرور

عفت کی جس کی دہر میں شہرت تھی دور دور
منہ پر وہ نور حسن سے کہ شرمندہ ہو حور

عصمت کا دبدبہ تھا طبیعت میں اس قدر
چشم فلک نے دیکھا نہ ایسا کوئی بشر

پھر عبد اللہ کی صلب سے وہ نور باضیا
جب رحم پاک آمنہ میں منتقل ہوا

کون و مکان میں غیب سے ہاتف نے کی ندا
لو ماں کے پیٹ میں گئی سالار انبیا

تھی بارہوین جمادی دوم کے ماہ کی
جمعے کی رات تھی وہ بہت عز و جاہ کی

آراستہ بہشت ہو حکم حق سے سب
غلمان و حور کرنے لگی ہر طرف طرب

جمع ملک فلک پہ تھی صف بستہ با ادب
دل میں سرور وصل علی احمد بلب

قدوسیوں کا عرش پہ تھا ہر طرف ہجوم

صلو اوسلمو کی وہان پہ مچی تھی دہوم

جبریل نے بحکم خداوند کبریا
خلد برین سے ایک علم سبز لیگیا

بطحا مین جا کے کعبے پر اسکو نصب کیا
پھر اسطرح کی کون مکان مین دیا ندا

اہل جہان تمہارا مبارک نصیب ہے
لو اب ظہور سرور عالم قریب ہے

یعنے وہ نور احمد مختار کائنات
ذی معجزات و باعث تکوین ممکنات

داخل ہوا ہے باہمہ آیات بینات
وہ رحم پاک آمنہ مین آچکی ہے رات

اب درمیان مدت تسعہ شہور ہے
من بعد اوس شفیع امم کا ظہور ہے

ہر جا ہر طرف یہ خبر مشتہر ہوئی
اہل جہانکو حد سے زیادہ ہوئی خوشی

تھین بیبیان جو وقت مین جتنی قریش کی
ہر ہر کی دل مین آگ حسد کی بھڑک گئی

دو سو تک اونٹنیاں ابن عیسی مرگئین
اس رنج مین ہی جان سے وہ اپنی گذر گئین

کہتی تھین عبد اللہ سے ہوتا جو ازدواج
ہوتی ہمین تہنیت و فرح وہ تہاج

ہوتا ہمارے رحم مین داخل یہ نور آج
اس درد دل کا مرگ سوا اب نہین علاج

نعمت یہ آمنہ کے تھی الحق نصیب کی
لو مان بنی وہ آج خدا کے حبیب کی

رحمت وہ رات حق نے بہت خلق پر کیا
تب ہاتف سروش ہر اک نے یہی کہا

جتنے تھے سبز یان سبھونکو زبان دیا
لو اب ظہور پائیگا وہ شاہ انبیا

فردوس جسکے واسطے یک سیر گاہ ہے
مختار دو جہان کے وہ عالم پناہ ہے

بت جتنے تھے زمانہ مین سب وہ گر گئے
کافر نہ دیکھ نار تعصب مین جل مرے

اوس رات سب جہان مین مکان نور سی بھرے
سوکھی تھی جتنے جھاڑ وہ سب ہوگئی ہرے

نقصانِ قحط دہر سی تب دفع ہو گیا
یعنے نکال کال کا سب رفع ہو گیا

جب آمنہ پہ ایک مہینا گیا گذر
تب آئے اوسکے خواب مین حضرت ابوالبشر
فرمائی یون کہ جان پدر کچھ نہ خوف کر
حاشا تجھی نہین ہی کسی خوف کا خطر

گو ظاہرا مین جد ہوے میری ہی نسل ہی
پر باطناً فروع ہین سب اور یہ اصل ہی

ایسا ہی ہر مہینے مین آتے رہی نبی
تا آمنہ پہ خوف ہو نہ کہین قوی
رؤیا مین آمنہ کو جتاتی تھی سب ہی
ماہ نہم کی ایسی مین نوبت پہنچ گئی

لو پھر تو معجزات کا ہر دم ظہور تھا
آیات بینات کا ہر دم ظہور تھا

جب آمنہ پہ ماہ نہم بھی گیا گذر
تھی بارہوین ربیع نخستین کی جلوہ گر
ظاہر ہوئے پھر اوسپہ ولادت کے سب اثر
اور رتبہ آپکی تھی بصد زیب و کر و فر

انوار کی تجلّی ہمیم زمین پہ تھی
حسرت سب آسمانون کو اوسدم زمین پہ تھی

جبریل نے بحکم خداوند ذوالمنن
ہوتی ہین اب زمانے مین پیدا شہ زمن
کون و مکان مین کردیا مشہور یہ سخن
بزم جہان مین جشن کی ہر جا ہو انجمن

میلاد ہی یہ جسکی وہ سبکا شفیع ہے
اوسکا جو ہی مطیع خدا کا مطیع ہے

اوسکے لئے خدا نے کیا خلق دو جہان
پیدا ہوئے ہین اوسکے لئے کون و مکان
اوسکے لئے خدا نے کیا خلق انس و جان
افلاک و زمین و زمان سب عیان ہین

یہہ وہ ثمر ہی جسکا شجر ہی ابوالبشر

مقصود باغبان حقیقی ہے یہہ شعر

رضوان نے پھر بحکم خداوند کبریا
آراستہ بہشت کو سب طرح سے کیا

غلمان و حور رقص لگے کرنے جابجا
تسنیم کی وہ موج وہ طوبیٰ کی خوش ہوا

سبزی کی وہ بہار تھی عالم وہ نور کا
ہر جا پہ دور جام شراب طہور کا

قدوسیوں کا عرش پہ مجمع تھا ہر طرف
سب کروبیوں کی جوق تھی استادہ صف بصف

صلوات تھی زبانوں پہ تسبیح زیب کف
چہروں پہ نور وضع سے سب کی عیاں شرف

لب پر سبھوں کے فرط تعشق سے آہ تھی
ہر ہر ملک کی جانب بطحا نگاہ تھی

گلزار سب زمین تھی منور تھا آسمان
عالم تمام غرق تجلی نہان عیان

خوبان خوش نگار بہر سو طرب کنان
مشتاق دید روے پرانوار یک جہان

گرد بیوں کا چاروں طرف اہتمام تھا
ہر ایک کی زباں پہ درود و سلام تھا

کعبے میں الٹا گر کے لات و منات
کسریٰ کا طاق ٹوٹ کے سب گر گیا وہ رات

فارس کی آگ بجھ گئی ادنا سی یہ بات
ظاہر ہوئی وہ رات ہزاروں ہی معجزات

اب آسماں سے بڑھ گئی عزت زمین کی
مسند ہے اسپہ کون و مکاں کی مکین کی

آدم سے تا مسیح تھے جتنے کہ انبیا
تھے منتظر وہ شہ کی ولادت کے جا بجا

رویت کا اشتیاق تھا ہر فرد کو سوا
دیدہ ہر اک کا جانب بطحا لگا ہوا

از عرش تا بفرش سبھی بیقرار تھے
اور رویت جمال کے امیدوار تھے

تنہائی پر جو آمنہ اپنی ملول تھیں
حوریں بہشت سے دہنے پاس آ گئی تھیں

تسلیم کرو انکو ادب سے کھڑی ہیں
مشغول کار یار زمین ادنکی وہ سب ہوئین

کہتی تھیں آج رحمت رب غفور سے
دیکھینگے ہم جمال نبیؐ کا حضور سے

ای عاشقان احمد مرسل کھڑی رہو
سر کو جھکا کے سینے پہ ہاتھ اپنے باندھ لو

تعظیم کا مقام ہے پڑھ لو درود کو
پھر گوش جان و دل سے یہ احوال سنیو

ہی ذکر یہ ولادت خیر الانام کا
محبوب حق رسول ذوی الاحترام کا

القصہ جبکہ وقت ولادت ہوا قریب
آواز آسمان سے نہایت ہوا مہیب

شاہون کی آگی جیسے ندا کرتے ہین نقیب
پھر تو وہ سنکے ہوگئی حالت ہا عجیب

کانپی زمین پہاڑ سبھی اوس سے ہلگئے
اہل زمین کے خوف سے بس دل دہلگئے

مرغ سپید تنے آمین آیا پھر اک وہان
وہ بالیقین ملک تھا و یا طائر جنان

یا کیفر گئی تھی جسکی پیدا ابھی عیان
پہنچا وہ اسمقام پہ تھی آمنہ جہان

پر اپنے اوسنے آمنہ کے پیٹ پر ملا
تا اوس سے ہووے سر عیان جلد بر ملا

لایا وہان پھر ایک ملک نے زبرجد
کی عرض آمنہ سے کہ جلد اسکو نوش کر

جام زمردین مین شراب طہور بھر
تا زود ستر خالق کبیر ہو جلوہ گر

جب وہ شراب آمنہ نے نوش کر لیا
تب اوس ملک نے ساتھ ادب یہ کی ندا

ظاہر ہوے رسول خدا شافع امم
ظاہر ہوے حبیب خدا صاحب علم

ظاہر ہوا نبی ذو المجد الکرم
ظاہر ہوے شہنشہ عالم زمان خدم

تشریف لائے کہ جہان عقیرا ہے

عالم تمام دید کا امیدوار ہی

پھر تو وہ آفتاب رسالت ہوا طلوع
سر عت سے خاص جانب حق ہوگیا رجوع

وحدانیت کی پھر اقرار با خضوع
خالق کو اپنی سجدہ کیا با ہمہ خشوع

پھر رب کے ساتھہ سجدہ میں قال و مقال تھا
امت پہ رحم کی یہی ہر دم سوال تھا

جب حق نی اوس سوال کو مقبول کرلیا
تب سر اوٹھا کے سجدہ سی وہ شاہ انبیا

کون و مکان پی غور سی ہر سو نظر کیا
صلوات اور سلام کا ہر سو سے غل اوٹھا

کونین شرفیاب ہوئی وس جمال سے
جو پاک تھا شبیہہ و نظیر و مثال سے

پھر ذوق دید سی کوئی بیہوش ہوگیا
سکتہ کسیکو اور کوئی غش کھاکی گر پڑا

ہوش آیا جسکو اوسی شادِ خدا کیا
ہر سو سی بس بلند ہوئی پھر توحید ا

نور شہ عرب سے جہان فیضیاب ہے
پر عبدیت کے عین کا مُنھ پہ نقاب ہے

اوسکے ہی نور سے ہوا تکوین کائنات
ہاین سب فروع اور وہ ہی اصل ممکنات

نور قدم سے خلق ہوئی اوسکی خاص ذات
کسکی مجال ہے کہ لکھے اوسکی کچھ صفات

بندے سے اوسکے حسن کا کسطور ہو بیان
جسکا خدائے عزوجل ہووے مدح خوان

چہرہ وہ جسکو دیکھکے شرمندہ ہو قمر
تھرائے شمس دیکھے اگر اوسکو یکنظر

والشمس والضحی ہاین گواہ اوسکی حسن پر
نور خدا ہے ایک وہ صورت سے جلوہ گر

لولاک جسکی شان ہے یہہ وہ جناب ہے
عالم تمام ذرہ ہے یہہ آفتاب ہے

ابرو وہ آبروے جہان غیرت ہلال
قوسین وقاب جسکی اشارت پہ ہوویں دال

تسخیر مین وہ پنجۂ مژگان نکو بس کمال
چتون مین بھی دبدبہ و صولت جلال

توڑا بتون کو کفر کی جانب تباہ کی
عالم ہوا مطیع جدہر یک نگاہ کی

آنکھین وہ جو ہمیشہ ہین مشغول دید حق
جن پہ کہ سب کھلی ہوئی ہین چار پردہ طبق
ہیبت سے جنکی سینۂ کفار ہووی شق
منظور رحمت اونکی ہین جنت کے مستحق

مُردون کو زندہ کرنیکی اونمین صفات ہین
عینین ہین کہ چشمۂ آب حیات ہین

وہ کان جسکی واسطی ہو زمزمۂ کنفکان
سمع سروش غیب کو آمادہ ہر زمان
نادم ہین جنکو دیکھکی لعل و گہر کی کان
گویا صدف ہین جو ہر قدسی کی بیگمان

کون و مکان مین کسکی کہان ایسی کان ہین
سُنتی کلام قدس جو ہر دم ہر آن ہین

کاکل وہ جنکا رُکسی نہین کھلا
کانونکے پاس سلئے آ انکو ملی ہی جا

ہان سقدر تو پایا کہ واللیل اذا سجا
بی سمع غیر تاکہ وہ کرلیوین التجا

عارض سی ہمقران ہی ولیل و نہار ہین
حسن ازل کی زار کی وہ راز دار ہین

بینی وہ جسکو دیکھہ دبینی ہو دلسی ور
روشن ہی بحر حسن مین گویا کہ شمع طور

اقرار ہر بشر کری توحید پر ضرور
سبکی زبان ہی وصفمین اسکی پر قصور

غلمان خجل ہی دیکھکی شرمندہ حور ہی
بینی ہی یا تجلی قدسی کا نور ہے

یاقوت جنکو دیکھکی شرمندہ ہو وہ لب
سرخی کو جنکی دیکھکی مرجان ہی جان بلب

شفاف سقدر ہین کہ آئینہ حلب
ہر دم ہی جنکو عاصیو نکی بخشی کی طلب

جنبش مین کلک کاتب تقدیر بالیقین

تاثیر مین خواص مین اکسیر بالیقین

دندان وہ جنکو دیکھکی حسیر ہاین نجوم
جنکی چھلک کی عرش معلّیٰ تلک ہی دہوم

غلمان جو دیکھین تو پھر چوم لین قدم
انجم نثار چرخ کری گرد گھوم گھوم

شرمندہ جنکو دیکھکی سارے حسین ہین
دندان ہین یا کہ سورۂ یٰسین کے سین ہین

زیبا ذقن ہی یا شجر قدس کا ہی سیب
کونین کی ہی جس سے بہی خلد کی ہی زیب

حور و ملک ہین دیکھکی بس جسکو ناشکیب
سب انبیا ہین جسکی تصور مین سر بجیب

چاہ ذقن وہ جسکو دو عالم کی چاہ ہے
زمزم کو جس سے آب ہی کوثر کو جاہ ہی

ہی الغرض تمام وہ جسم شہ عرب
ظاہر مین جسم اور بباطن وہ نور رب

سانچی سی پاک تھا قد والا ہی سبب
مرمو دن سکوت کر کہ بس آگے ہی ادب

وصل

واصل وہ رب سے عبد سے شامل ہر آن ہے
یہ خاص اسکے و برزخ کبریٰ کی شان ہے

پھر خدا ادہر امیر کی جانب سے ای صبا
کر جا کی جلد یہ شہ یثرب سے التجا
کبتک رہوں مین درد جدائی مین مبتلا
کبتک سہوں مین ہجر کی یہ زحمت و بلا

بلوائی مدینے مین اس روسیاہ کو
مجلس مین بار دیجئی اس پر گناہ کو

ای پادشاہ کون مکان عرش بارگاہ
قدسی پناہ قدس مکان قدسی جائیگاہ
فرقت مین کبتلک مری حالت رہی تباہ
للہ مجھپہ کیجئے یک لطف کی نگاہ

مشتاق گل ہوا ابکی وہ پاک ذات ہے
بخشش گناہگار کی ادنی سی بات ہے

خادم ہون غریب ہون نزار زار ہون
نادم ہون منفعل ہون ہمیشہ شرمسار ہون

ہر چند بد عمل ہوں میں اور زشت کار ہوں
پر آپ کی ہی لطف کا امیدوار ہوں

کرتا ہوں ورد شام و سحر نام آپ کا
ہوں میں غلام بے درم و دام آپ کا

دولت مجھے ملی نہ ملی اب طلب نہیں
حشمت مجھے ملی نہ ملی اب طلب نہیں

عظمت مجھے ملی نہ ملی اب طلب نہیں
جنت مجھے ملی نہ ملی اب طلب نہیں

ہے التجا کہ آپ کی قربت مجھے ملے
اور دائما غلامی حضرت مجھے ملے

اب مجھکو ہے نہ دولت و صولت کی آرزو
نہ ازدیاد عزت و حرمت کی آرزو

دوزخ کا خوف اور نہ جنت کی آرزو
دلمیں فقط ہے آپکی قربت کی آرزو

محمودن کی عرض اتنی خدایا قبول ہو
احمدؐ کے در کی اسکو غلامی حصول ہو

مخمس

کسی ما را شریک محفل رندانه میگوید
کسی هم مشرب و همبزم مجنونانه میگوید
کسی رنگین مجلس میخانه میگوید
کسی دیوانه میگوید کسی مستانه میگوید
غرض هر شخص ما را از خرد بیگانه میگوید

ز خود هر چند از نقد تورع من تهی دستم
مگر از دور پیمان دیدهای دلربا بستم
مِی شوق حسن لیلا در کوچه و بازار سرمستم
من آن محو تماشای رخ زیبای او هستم
که هر جا هر کس از مدهوشیم افسانه میگوید

درد چون غنچه پیراهن شعاع انوار پیدا
رود چون رنگ از آهن شعاع انوار پیدا
طپید چون سینه معدن شعاع انوار پیدا
بسوز سینهای جان و تن شعاع انوار پیدا
زبان شمع این نکته بهر کاشانه میگوید

کشا از باطن خود عاشقی بیچاره او دم درکش
بسر تا منزلت یا جس مگو این از دو دم هوش درکش

بآخر نقد جان در پیش او ریز و دم درکش — وجود خویش را در پیش گم ساز و دم درکش

حدیث خویشتن با شمع کی پروانه میگوید

دلا والشمس خوانی بیاد آن رخ زیبا — الم نشرح بدانی شرح صدر از نور دل زکی

نه هر کس واقف است از سرّ سبحان الذی اسری — که داند غیر عاشق معنی واللیل اذا یغشی

مگر آن زلف مشکینش بگوش شانه میگوید

ندارم هیچگه دست از طلب تا جان بتن دارم — گریبان چاک و بر سر خاک و خون از دیده می بارم

وگر بخت یاری دهد دامن او بچنگ آرم — چو آن طبعم چسان از پند ناصح عشق بگذارم

که ناصح آنچه گوید از سر بیگانه میگوید

بغیر از قربت لیلی نخواهد این دل مجنون — مگر در اضطرار از حد خود هرگز نشد بیرون

چها بر من نشد هر گونه جبر از دست این گردون — بود پابند تسلیم و رضا صبرم گو مشحون

مگر ره گه چنین اشعار بیتابانه میگوید

مخمس

ایکه می پایم بمقامت پی نهان خویشتن — چشم دارم تا کنی اظهار نشان خویشتن
پاسخم ده از زبان حق بیان خویشتن — باز گوای طایر قدسی نشان خویشتن
دور گردیدی چرا از آشیان خویشتن

هر که او آگه نشد از تو ندانم چون بزیست — سالها در کشف این معنی دل من خون گریست
از وجوب امکان پسندیدن مگر از عشق نیست — میل صورت ز معنی کردنت از بهر چیست
شمهٔ با من بگو از داستان خویشتن

گفتگوی من بجذب دل چو بشنید این چنین — شاهد معنی رخ مقصود بنمود این چنین
با من از عشوه در گفتار گشود این چنین — در جوابم طایر قدسی بفرمود این چنین
بعد افشای همه راز نهان خویشتن

از ازل گردید احمد در عشق احمد مبتلا — جذب شوقش میکشد ما را بسیر سوی بقا

ورنه ما را با حضیض خاکدان نسبت کجا — بلبلم از شاخسار قدس گردیده جدا

دور افتاده ز باغ و بوستان خویشتن

بسته ام پیمان خود با او چو در روز الست — صد تعجب ها کشیم تا دامنش آرم بدست

بر تو مخفی نیست یار آنچه احوال منست — گاه سوزم گاه سازم گه به هوشم گاه مست

گه بخندم گه بگریم بر فغان خویشتن

آنچه از من سر زند از اختیار من مگیر — نیستم جز آنکه صافی طبعم و صافی ضمیر

میدرخشم ذره وار از عکس آن مهر منیر — گه امیرم گه فقیرم گاه مطلق گه اسیر

گه عیان سازم همه کار نهان خویشتن

گه ملول از هجر گه شادم ز امید وصال — گاه مثل بدر بالم گاه کاهم چون هلال

هر زمان میسازم از حالی بحالی انتقال — گاه طفل خورد سالم گه جوان با خط و خال

گاه من پیرم بجسم ناتوان خویشتن

دیدهٔ مجنون نبیند غیر لیلا زینهار | صورت شخصی خود او بود آئینه دار
نیست در آئینه جز عکس رخ آئینه دار | در دو عالم عاشق صادق نبیند غیر یار

کو نیارد در نظر جز جان جان خویشتن

خویش را دریاب تا معشوق را یابی ترا | عشق کامل بهر تو باشد بزین رهنما
هر که او خود را نداند یار را داند کجا | یار را هرگز نیابی تا نیابی خویش را

دور کن از خویشتن وهم و گمان خویشتن

جذبها از قلب مقناطیس میگردد نخست | بر تن گل غنچه پیراهن همی درد نخست
جوش عشق از مبدء فیاض چون سر زد نخست | شعلهای عشق از معشوق میخیزد نخست

شمع سوزند نخستین جسم و جان خویشتن

نخوت و کبر و هوای نفس دور از دل کنی | خویش را در صحبت تسلیم رهنما کامل کنی
با سگان درگهش در کوی او منزل کنی | گر تو میخواهی که همچو ولی قرب او حاصل کنی

مہر خاموشی زن اول بر زبان خویشتن

التماس مصنف

اس مجموعہ کا مصنف خاک نعلین رسول الثقلین میر محمد حسین ولد مولوی

میر محمد صالح بخاری غفرہما الباری التخلص بہ موزون ناظرین باعز و تمکین

کی خدمات عالی درجات مین یہہ التماس کرتا ہی کہ جسوقدم اس دل خستہ

پر و بال شکستہ کے سینہ مین شوق نعلین بوسی نبوی کا جوش ہوا

فرحت دل سے دور ہوی غم ہم آغوش ہوا عقل زایل ہوی پروازہوش ہوا

از خود فراموش ہوا۔ ہر آن بے تابی طرح بطرح کی صورتین دیکھانے

لگی ۔ ہر زمان ناکامیابی انواع واقسام سے اشکال پیش لانی لگی

غرضکہ جو حالتین گذرین اور گذرتی جاتی ہین خارج از حد بیان ۔ اور

جو صدمے کہ سہے اور سہے جاتے ہین زاید از امکان انسان ہین

ہرچند کہ تفصیل اس اجمال کی طول ہی کہ یہہ شعبہ عشق رسول سے
مگر اتنے بسے مصائب کی بیان سے بہ لحاظ شبہات ریاکاری صبر و سکوت
خوب ہی اور ہمیشہ طبایع عشاق کو گو نہایت شاق ہی صبر و سکوت
مرغوب ہی۔ لمصنفہ۔ وجود خویش را در ہستیش گم ساز و دم درکش
حدیث خویشتن با شمع کے پروانہ میگوید۔ الحاصل عندالاضطرار
اس دل بیقرار کی اکثر اوقات کچھہ مضامین جس سے دل حزین کو
کسیقدر تسکین حصول ہو تحریر ہوا کرتے۔ مگر وہ مضامین نہ بطرز
شاعرانہ بل مجنونانہ۔ چنانچہ شدہ شدہ اون مضامین کا ایک مجموعہ
ہوگیا۔ پہر بعض اوقات جیسا کہ کوئی بیمار واے واے یا آہ آہ
کرکے کراہتا ہی۔ اور اوس سے اوسی کسیقدر تسکین و تسلی ہوتی ہے
اوس مجموعہ سے کسیقدر مضامین تنہائی مین پڑہنے کا اتفاق ہوتا

اور اوس سے کسیقدر قلب حزین کو تسلی و تسکین بہی ہو اکرتی۔
اس اتفاقات مین چند احباب اس مجموعہ سے آگاہ ہوکر خواستگار
ہوے کہ چند اشعار اس سے واسطے قصاید خوانی کے دئے جائین
گو مصنف مین وہ لیاقت و استعداد نہین کہ جسکی تصنیف سننے سے
ذایقہ و حلاوت ہو مگر بفحوای اینکہ۔ آزردن دل دوستان جہل است
حسب فرمایش چند تا قصاید اس مجموعہ سے دے گئے اور قصایدہ
خوان صاحبون نے اون قصاید کو کہ وہ خوبی ممدوح کی برکات اور
اون کی خوش گلوئی کا سبب تہا نہایت عمدگی سی پڑہنے لگے۔
اور ایک مدت یونہی گذری پہر تو جمبلگی احباب بعض وقت بطور متفرق
و بعض وقت بہ ہیئت مجموعی اس مجموعہ کے چہپوانے کے لیے
نہایت اصرار کرنے لگے اور مصنف اون کی ارشاد کو اپنی دلی تمنا اور

و بے استعدادی و بے حوصلگی کے سبب لطایف الحیل مین گذار دیتا

اور فی نفس الامر اس مجموعہ کے ملاحظہ سے اساتذۂ اولو الابصار جو

ماہر علم عروض ہین بے شک مصنف کو علم عروض سے عاری و بی استعداد

غور فرما سکتے ہین اور یہی امر واقعی ہی۔ القصہ احباب کا اصرار اس

مجموعہ کے چھپوانیکے بارہین روز بروز برہتا چلا۔ حتی کہ احباب

موصوفین سے بعض ذوات مقدس کے جانب سے کہ مصنف اون کو

اپنا بزرگ جانتا ہی باصرار فرمایش شروع کروایا۔ پہر تو جبیا گہ مصنف

اس مجموعہ کو چُھپاتا تہا۔ ناگزیر چھپوانا پڑا۔ بس مصنف نے اس مجموعہ کو

جو حصہ اول اپنی دیوان نعتیہ سے موسوم بہ نکاہ موزون دل فگار

بشوق نعلین بوسی احمد مختار ہی جناب مولانا و بالفضل اولنا حاوی

معقول و منقول جامع فروع و اصول مولوی حاجی محمد مظفر الدین صاحب متخلص بہ معلّٰی

شامل ہی نہین - عشق محمدی عین عشق رب جلیل ہو - مَنْ اَحَبَّنِیْ
فَقَدْ اَحَبَّ اللّٰہَ - اوس کی دلیل ہو - مگر یہہ نعمت عظمے اونہی کو
سرفراز ہی جو سعید ازلی ہین - اور یہہ کرامت کبرے اونہی کے لئے
مختص کی گئی ہے جو نیکبخت لم یزلی ہین - ہر ادنی و اعلی کے لیے
یہہ صفت خاص عام نہین - اور ہر مرغ خانگی کا ہمای اوج سعادت
آم نہین - خداوند عالم یہہ دولت لا یزال ہر مسلمان کو نصیب ای
اس موہبت مالامال سی ہر امتی کو قریب کرے - ہرچند شعرای متقدمین
و متاخرین - مثل حضرات سعدی و نظامی و حافظ و جامی و بیدل
وغیرہ رحمۃ اللہ علیہم نے یہہ دولت ابدی حاصل کی ہے - لاکن
میری دانست مین فیضان ان کی ارواح مقدسہ کا اب تک بھی
باقی ہے - چنانچہ اندنون سرفتر سیادت و نجابت - نقاوہ دودمان

شرافت اکمل الکملا ـ وافضل الفضلا ـ واقف رموز صوری و معنوی
عالم علوم دینی و دنیوی ـ مخمور شراب مُصطفوی ـ اسیر سلسلہ جمالِ
مرتضوی ـ معدنِ اسرار صدق و صفا ـ مطلع انوار و فق و فا مقبول
بارگاہِ خاص حضرت بیچون ـ حاجی الحرمین جناب مولوی میر محمد حسین صاحب
بخاری المتخلص بہ موزون سر رشتہ دار صدر کچہری اہتمام ٹپہ خانہ جات
ممالک محروسہ سرکار عالی خلد اللہ ملکہ خلف الصدق حضرت مولانا
مولوی میر محمد صالح صاحب بخاری رحمتہ اللہ علیہ سے جو مشائخین عظام سے
اس ملک کی ہین ـ یہہ کلمات طیبات اور المقامات باقیات الصالحات
نعت سرور کائنات علیہ الصلوٰۃ والتحیات مین تالیف فرماے ہین
عجب طرحکے لطف اور عمدگیان دکہاے ہین ـ یہہ کلام موزون
نہ صرف موزونیت ہی مین بے نظیر ہے ـ بلکہ ہر طرحکے اوصاف سے

شش جہت میدان عشق کا ترجیع بند۔ ہر نظم مثنوی بلاغت کا

مستزاد۔ ہر نکتہ شرح فصاحت بیانی مین استاد۔ لغرض

اس مجموعۂ عشقیہ کی جسقدر توصیف کیجاے قلیل۔ اور جتنی اس

رسالہ کی تعلی ہو کوتاہی بیان کی دلیل ہے چونکہ اس کلام عاشقانہ

کی توصیف مین پوری پوری عہدہ برائی کار محال انجام ہے۔ لہذا

اسکے وصف مین چند ابیات جس کا مصرعۂ اخیر مادۂ تاریخ ہے

ختم کلام ہے۔

چون ز موزون این کلام با صفا
شد رقم در نعتِ حضرت مصطفا

وصفِ این خارج زحدِ آدمی ست
زانکہ این مملوز اوصافِ نبی است

طاقتِ انسان چوا ز وصفش بری ست
وصفِ وصفش ہم نہ حدِ شاعری است

ختم کردم ای معلّٰی بر دعا
تا شود مقصودِ ما ہر دوا دا

یا الٰہی از طفیلِ شاہِ دین
از طفیل جملہ اربابِ یقین

آتش عشق نہے بنہے در جان ما
ہمچو موزون مشتعل کن دم بدم

بہرِ سال طبع چون کردم خیال
تا شود معلوم از و تاریخ و سال

ہاتفم گفتہ بگو ای ذی عقول
زینت جان ہای عشاق رسول

قطعہ تاریخ طبع دیوان موصوف از تصنیف ایضاً بہ بحر دیگر

از جوشِ عشقِ حضرتِ موزون ما رین ار ات
دیوان بہ نعتِ سیدِ عالم چو شد تمام

تاریخ انطباع معلی بگفت دل
ماند قبول بارگہ خاص این کلام

۱۳۰۴ ہجری

تقریظ رقم زدۂ قلم فصاحت و بلاغت شیم شاعر جادو نگار در علم و فضل یگانۂ روزگار مولوی سید علاو الدین صاحب المتخلص بہ واجد صیغہ دار سابق صدر کچہری پٹہ خانجات ملک سرکار عالی

الحمد لواہب العطایا

والنعت لافضل البرایا

امابعد محبان رسول الثقلین کو بشارت اور عاشقان سید الکونین کو اشارت ہو کہ اندنون یہہ دیوان کثیر المنفعت قلیل الحجم مملو بقصاید نعتیہ رسولِ اکرم صلی اللہ علیہ وعلی آلہ واصحابہ وسلم نتیجہ افکار پر انوار ناثر بے بدل ناظم عدیم المثل غائص بحار عشق احمد مختار فارس مضمار نعت سید الابرار سید الحسیب الفطن اللبیب فاضل کرامت مشحون جناب مولانا الحاج مولوی میر محمد حسین صاحب البخاری المتخلص بہ موزون سررشتہ دار صدر کچہری انتظام پٹہ خانجات ملک سرکار عالی

بحسن سعی جناب الاکرم۔ فاضل الافخم شاعر بےعدیل۔ ناظم مفید المثیل

فرید الدہر۔ وحید العصر مجمع التواضع والتمکین۔ المتحلی بحلل الاوصاف

المجلّی جناب مولانا مولوی محمد مظفر الدین صاحب المتخلص بہ معلےٰ

مددگار ناظم شعبہ خانجات ملک سرکار عالی۔ مطبع مطلع الانوار دکن مین

چھپکر مطبوع طبایع خاص و عام ہوا۔ الحق یہہ وہ دیوان ہی جسکے رنگ

مضامین کا عجب ہی طور ہی۔ دواوین ہوتے ہین مگر یہہ دیوان کچھہ اور ہی

نظم اسکی دلچسپ معانی دلاویز مضمون ایک سے ایک فایق ہی۔

یہی سبب ہی کہ ابتدای نظم سے ہر ایک اس کا شایق ہی۔ سواد اسکا

مچھ سودائی عشق رسول ہی۔ بیاض نور افزای قلوب محبّت شمول ہی

ہر سطر جادہ تسخیر ہے۔ ہر نقطہ سپہر برج احمد کا اختر پر تنویر ہی

ہر حرف سے عشق نبی آشکار ہی۔ الغرض گلشن نعت کی نئی بہار ہی۔

سبحان اللہ کیون نہو کہ یہہ دفتر نعت رسول کبریا ہی جسکی مطالعہ سی

دل کو روشنی چشم کو ضیا ہی حصولِ سعادت ابدی اس سے سوا ہی

اللّٰهم انفعنا من برکاته بطول حیات المصنف وازدیاد حسناته

الی یوم القیام وآخر دعوانا الحمد لله الملک العزیز العلام والصلوٰة

والسلام علی رسوله خیر الانام واصحابه الکرام ــ

قطعۂ تاریخ عربی من واحد

فلما انشد مولانا البخاری	مدیحًا للنبی خیرِ الانامِ
فاحسن نظمه لفظًا ومعنا	کسلک الدرّ فی حسنِ النظامِ
هتی من طبعه حصل الفراغ	سالت الهاتف عام الختامِ
فارشد لی علی وجه النشاط	مدیح المصطفی خیر الکلامِ

۱۳۰۴ھ

ولہ ایضاً فارسی

صاحب الفضل جناب موزون گرد تدوین چو مدح اعلا

گفت بی ساختہ سالش وحید ذکر نعت سید نبی والا

۱۳۰۴ھ

ولہ تقریظ منظوم اردو مع تاریخ طبع

کہاں ہیں کدہر ہیں نغزالحوان نعت فدایان احمد محبان نعت

بصد شوق لین ذایقہ نعت کا مہیا ہی ان کی لئے خوان نعت

لکہا خوب موزون نے ہی اندنون کمال فصاحت سی دیوان نعت

ہی ہر حرف مملو بوصف نبی دکہائی ہی اسمین عجب شان نعت

سطور اوسکی روشن تراز کہکشان نُقَط مثل درہای عُمّان نعت

نہ خوف خزان یان نہ آسیب خار عجب ہی بہار گلستان نعت

ہین توصیف کی گوہر اسمین بہری یہہ دیوان موزون ہی یا کان نعت

چھپا جبکہ یہہ دفتر پر شرف	کہ تا عام ہو سب پہ فیضان نعت
لکھی اوسکی تاریخ واجدی یون	بخوبی ہوا طبع دیوان نعت
	سنہ ۱۳۰۴ھ

تقریظ کتاب مستطاب نعتیہ جناب رسالتمآب صلی اللہ علیہ وسلم موسوم بہ نگاہ موزون چکیدۂ قلم جواہر رقم شاعر شیرین زبان فرید العصر وحید الزمان حاجی مولوی محمد فیاض الدین صاحب صفا المتخلص فیاض نایب میر منشی صدر کچہری اہتمام شعبہ خانجات ملک سرکار عالی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اللہ جلشانہ کے ہم پر بڑے احسان ہین کہ ہمارے پیغمبر رسول آخر الزمان ہین رباعی پیغام خدا نخست آدم آورد ۞ انجام بشارت ابن مریم آورد

ہا جملہ رسل نامہ بے خاتم بود ۞ احمد بر ما نامہ و خاتم آورد۔

ہر چند نفس نبوت مین سارے انبیا علیہم السلام یکسان ہین مگر جو فضایل کہ خاصتاً جناب احمد مجتبی محمد مصطفے صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم کو خداوند پاک جلشانہ نے عطا فرمائے ہین ایسے کہان ہین

رباعی ـ پیش از ہمہ شاہان غیور آمدۂ ٭ ہر چند کہ آخر بظہور آمدۂ

ای ختم رسل قرب تو معلومم شد ٭ دیر آمدۂ زراہ دور آمدۂ

موحد وہی ہی کہ توحید رب العالمین کے ساتھہ فضیلت حضرت خاتم المرسلین

کی بہی جنکو اللہ جل شانہ نے اون الفاظ رؤف و رحیم سے یاد فرمایا ہی

جو خاص اپنے واسطے فرمایا ہی اوس کے دل مین جاگزین ہو ـ

رباعی ـ در منزل توحید کسی راہ است ٭ کز منزلت ختم رسل آگاہ است

گنجینہ لا آلہ الا اللہ را ٭ مفتاح محمد الرسول اللہ است

سبحان اللہ کہ اس گلدستہ نعتیہ فرحت افزون مین جو میری محسن

اور عنایت فرما حضرت موزون نے نہایت اخلاص اور اعتقاد کے

ساتھہ ترتیب دیا ہی ایسی ایسی رنگین مضامین فضیلت جناب حضرت

شفیع المذنبین کے درج کئے ہین کہ اسکی دید و داد دینی مین جس ـ

اب نہ سیر گلستان کی آرزو ہی نہ کسی بوستان کی جستجو۔ بہار دانش

اگر پوچہے تو اس کے ہر صفحہ بلکہ ہر ہر حرف مین نہان ہی۔ اور

شبنم شاداب معرفت اگر دہونڈئے تو اس کے ہر ہر نقطہ اسی

عیان ہی۔ ہمارا داغ گلشن و باغی نماندہ است ۔ اے بوی گل برو

کہ باغی نماندہ است۔ اب ناظرین باتمکین اور جان نثاران

حضرت رحمۃ للعلمین غور فرماوین کہ جب آپکی فضیلت اسدرجہ پہونچگئی ہو

کہ اگر ایک لاکہہ چوبیس ہزار پیغمبر ایک طرف کہڑے ہون اور

ہمارے جناب رسالت مآب بنفس نفیس ایک جانب ہمکو اتباع

اپنی ہی پیغمبر علیہ الصلوٰۃ والسّلام کی واجب و لازم ہی اگر اس

موقع مین آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کچہہ ارشاد فرماوین اور

ہم ان انبیا علیہم السّلام کی جانب دیکہین کہ بہلا اسباب مین

یہہ حضرات کیا فرماتی ہین تو فوراً ہمارا نام امتیون کے دفر سی نکالدیا جاویگا

اور وبال عظیم ہمارے جان پر ڈالا جاویگا اور اگر موسیٰ علیہ السلام بہی

حضرت کے زمانہ مبارک مین ہوتے تو بجز اطاعت آنحضرت صلی اللہ

علیہ وسلم کے کوئی روش دوسری اختیار نہ فرماتے پس اسصورتمین

آپ کی اطاعت اور بجا آوری احکام شریعت جوکچہہ زبان فیض ترجمان

حضرت صلی اللہ علیہ وسلم سے نکلے اور وہ بذریعہ حضرات محدثین

وائمہ مجتہدین اور بزرگان دین عظام ہمکو پہونچ گئی کسقدر فرض

نہ ہوگی اور بات یونہی ہی کہ جو اللہ تعالی کا محبوب بننا چاہتا ہی وہ

سچے دل اور پکے عقیدت سی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کی

اطاعت کرتا ہی بفحوای آیہ کریمہ قل ان کنتم تحبون اللہ

فاتبعونی یحببکم اللہ - اور حقیقت مین رسول اللہ صلعم کی

اطاعت عین اطاعت اللہ جلشانہ کی ہو کہ جسکے صلہ مین آدمی

اون انعام واکرام کا جو خاص انبیا وصدیقین وشہدا وصالحین کے

حق مین نازل ہوا ہی مستحق ہوتا ہی اور اون کے رفقا مین شمار کیا جاتا ہی

جیسا کہ اللہ جلشانہ فرماتا ہی ومن یطع اللہ والرسول فاولٰئک

مع الذین انعم اللہ علیهم من النبیین والصدیقین والشہدآء

والصلحین وحسن اولٰئک رفیقا۔ اب تعریف انبیا او رصدیقین

اور شہدا اور صالحین کی سنئے کہ انبیا علیہم الصلوٰۃ والسلام

وہ حضرات ہین کہ جنپر روح الامین فرشتہ ظاہر ا پیغام حضرت

رب العالمین کا پہونچاوے۔ اور صدیق وہ ہین کہ جو حکم وحی ہو

اون کا دل اوسپر بلا تامل گواہی دے اور تصدیق کرے۔

اور شہید وہ ہین جنکو پیغمبر کے حکم پر ایسا صدق حاصل ہو کہ اوسپر

جان دینی پر بہی مستعد ہوجائین اور کسیکی ملامت یا ایذا رسانی کا

خوف ولحاظ نرکہین ۔ اور صلحا وہ ہین کہ اون کی طبیعت نیکی پر

ہی پیدا ہوی ہو ہیں جو لوگ سوای ان حضرات کے ہین مگر فرمانبرداری

مین رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کی جان و دل سی سعی کرتی ہین

اللہ جلشانہ اون کو بہی بطفیل اتباع رسول اللہ صلے اللہ وسلم

کی ادہنین کی گروہ مین شمار کرے گا ۔ اور بے شک یہہ بہت بڑا

فضل ہی اللہ پاک کا جو بعد آیۂ موصوفہ ارشاد فرماتے ہین

کہ ذلك الفضل من اللہ وکفی باللہ علیما اور جس نے

کہ نبی صلے اللہ علیہ وسلم کی اطاعت سے موہنہ موڑا تو بے شک

اوس نے حضرت کے دامن حفاظت وشفاعت کو بہی ہاتہہ سی

چہوڑا کما قال اللہ تعالی من یطع الرسول فقد اطاع اللہ و

من تولی فما ارسلناك علیهم حفیظاً - غرض بہت بڑی فضیلت
دنیوی واخروی عند اللہ وعند الرسول اتباع سنت مین ہی کہ جسکا
بیان انسان ضعیف البنیان سے خارج از امکان ہی سے
سو علم سے گر سینہ ہو معمور بشر کا ۔ کیا وصف نبی لکھہ سکی مقدور بشر کا
لہذا چند آیات قرآن مجید پر ہی اکتفا کیا گیا اب حضرات ناظرین سے
یہہ امید ہی کہ جب اس کتاب کو دیکھین حضرت رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم کے فضائل مبارک پر واقف ہو کر اعمال صالحہ اختیار کرین
اور اوامر ونواہی کا ایسا خیال رکھین جیسا کہ کوئی عمدہ عمدہ
نعمتون پر راغب ہووے اور زہر کے استعمال سی محترز رہی
اور للہ اس کتاب کے مصنف اور اس متفرظ کی حق مین دعائے خیر
فرماوین اللہ تعالی اپنے فضل وکرم سے ہمارا خاتمہ بخیر کرے اور

ہم کو اپنے رسول مقبول کی محبت اور اطاعت مین مارے اور فردای

قیامت لوا شفاعت حضرت حامی امت کی نیچے جاے دے

وآخر دعوانا ان الحمد للہ رب العالمین ۔

تاریخ طبع کتاب گلدستہ نعتیہ مصنفہ مولانا مولوی میر محمد حسین صاحب بخاری

المتخلص بہ موزون طبعزاد محمد فیاض الدین نایب میر منشی صدر کچہری مذکور

گرد موزون برای این تصنیف	سعی مشکور و کوشش موفور
نیست جز نعت احمد مرسل	امر دیگر بخاطرش مخطور
ای خوشا قسمتیکہ در دو جہان	ہست مداح مصطفی ماجور
مصطفائیکہ بر درش حمد بار	جبہہ سایند قیصر و فغفور
در جمال و کمال مصطفوی	این کتابیست بی نظیر دہر
چند اکز صفای مضمونش	منفعل شد بیاض گردن حور

صفحہ اش را کہ سورۂ نور است	دید و شرمندہ گشت چشمۂ حور
زان بہ فیاض از رہ اخلاص	گشت تحریر سال چون منظور
زد رقم از سر ادب تاریخ	منطبع شد کتاب مطلع نور
	۱۳۰۴ھ

تقریظ از نتائج افکار شاعر بے بدل عدیم المثل نازک خیال خجستہ فال سعید ازلی میر حشمت علی صاحب المتخلص حشمت میر منشی صدر کچہری اہتمام شہ پنانجات ملک سرکار عالی تلمیذ حضرت حیدر مرحوم وجناب معلی صاحب مدظلہ العالی

ہزارہا بلکہ کروڑہا شکر ہی اوس باغبان حقیقی کا کہ جس نے اس گلشن ایجاد مین ہژدہ ہزار عالم کو بشکل گلہای گوناگون پیدا کیا اور اوس مین حضرت انسان کو لباس - ولقد کرمنا بنی آدم سے زینت دیکر تمغہ نطق وگویائی عطا فرمایا - اور وہ اپنی حبیب پاک احمد مجتبے محمد مصطفے صلے اللہ علیہ وسلم سے کے لیلاے نعت پاک مین شکل مجنون اور شمع رسالت پر شکل پروانہ مفتون رہی

اگرچہ تخلیق انسان بصورت ظاہری آب وگل سے ہی مگر اوسمین

وہ وہ کشف وکرامات مین کہ کسینی آجتک اوس کی کسب وکمال

کی ماہیت کو قیاس مین نہ لاسکا۔ اور کنہہ حقیقت کو نہ پاسکا نظر برین

آفرینندۂ روزگار نے خلعت کمال عزت وتمکین انسان کو دیکر

اشرف المخلوقات کا خطاب عطا فرمایا اور معدن علم وفضل اوس کے

قبضہ تصرف مین دیا تا مخلوق دیگر مین برتر واعلیٰ اور فرمان اطیعو اللہ

واطیعو الرسول پر شیدا و والہ رہی ہرچند کہ زمانہ ہای سلف وحال مین

اکثر شعرا نے میدان نعت احمدی مین سرفرسائی کی مگر میرے

مکرم ومعظم فاضل زمانہ متبحر یگانہ ماہر اسرار فصاحت واقف رموز

بلاغت صدر نشین محفل نکتہ دانی سرخیل مجلس مقصد وکامرانی

سید صحیح النسب والحسب اشرف النجباء افضل الفضلاء عاشق

رسول مقبول بارگاہ باری جناب مولانا حاجی مولوی میر محمد حسین صاحب
بخاری المتخلص بہ موزون مدظلہ العالی نے اپنے اوقات بابرکات کو
جو نعت گوئی سرور کائنات علیہ الصلوۃ والتحیات مین صرف فرماکر
اس گلدستہ نعتیہ سے ہم شایقین و تشنہ لبون کو مستفیض و سیراب
کیا اوس کا بیان لابیان ہی اگر چشم انصاف سے دیکھین تو فصاحت
و بلاغت مین سحبان وایل سے برتر اور قصائد گوئی مین عرفی
و انوری سے بہتر تر اور مین بیشک و بی ریب یقین بلکہ عین الیقین
سمجھتا ہون کہ یہ گلدستہ توشۂ آخرت بلکہ نتیجہ مغفرت ہی گلدستہ
نعت کیا ہی گویا گنجینہ حقیقت معانی و دفینہ معرفت حقائی ہی
اگر اوسکو گلبن بہار بے خزان اور نخل مراد گلشن جاودان کہی تو
توبجا ہی اور اس چمنستان عشق کو سنبل باغ جان اور قوت روح روان

تسکین بخش دل عاشقان کہئے تو زیبا ہی ۔ سے نے اس سے
عشاق کے دل کی تسکین اور قیامت تک یہہ فیض رحمۃ للعلمین باقی
و جاری ہی نام مصنف زندہ و ساری ہی چونکہ یہہ گلدستہ نعت رسول
مقبول ہی زیادہ گوئی اس مین فضول ہی ۔ ناظرین کو معاینہ سے
حقیقت کہل جائیگی ۔ میری صدق بیانی رنگ دکہلائیگی ۔ مشک آنست
خود بخود ببوید نہ کہ عطار مدح او گوید ۔ خدایا طفیل سے ان اشعار
نعتیہ کے میرا اور مصنف اور ناظرین کا خاتمہ موافق شعر جناب
فیاض الدین خان بندہ مرحوم کے بخیر ہوے دم وصف محمد مین
نکل جاسے تو اچھا ہ منگا بھی اسی ذکر مین ڈہل جاسے تو اچھا
آمین یارب العالمین اگرچہ اس ناچیز کو حوصلہ کہان کہ زبان
توصیف مین ان اشعار کے ہلا سکے مگر بلحاظ اس امر کہ یوسف کی

خریداری مین بہر حال نام شریک رہے یہ تقریر زیب تحریر کی ہے کہ

حضرات ناظرین اپنی گران مایگی اور اس کمترین کی بے حوصلگی پر نظر فرماکر

عیب پوشی فرماوین۔

قطعۂ تاریخ

بہ نعت سید عالم ز موزون	چو شد تصنیف این دیوان مرغوب
دلم حشمت سن طبعش بگفتہ	گزدیوان ز موزون گشت مطبوع ۱۳۰۰ھ
شد چو مطبوع دفتر موزون	وقت مسعود و ساعت محمود
سال او حشمت از سر اخلاص	چشمۂ فیض جاودان فرمود ۱۳۰۰ھ

ولہ بصنعت تدخلہ

قطعہ تاریخ طبع دیوان از محمد صدیق احمد تخلص فہیم فرزند دوین قاضی صاحب ضلع بہنی شاگرد خضر صاحب

حضرت موزون نے جو لکھی ہے نعت نبی مین یہ دیوان

ارباب بصیرت کہتے ہین ہر شعر یہ ہے جسکے صلِ علی

تاریخ فہیم ہیچمدان نے طبع کی اسکے یون لکھی

مخصوص مدح احمد مین دیوان موزون طبع ہوا

تقریظ از نتایج افکار شاعر یگانهٔ روزگار سحر بیان ممدوح فارس واصفہان سخنور بے نظیر
جناب سید امیر الله صاحب المتخلص بہ امیر صدر عال صدر شپه خانهٔ بلدهٔ حیدرآباد

چگویم یاران ستم ظریف راکه براه یار فروشی من بے بضاعت را
بکوچه و بازار می فروشند و درین معامله بے سود و زیان ہر چه تمامتر
میکوشند دانم که اینهمه بے چیزے نیست که بہمین گمان چیزے
می برند و باین گمان جنسی که باخود ندارم آنرا به بیع سلم می خرند
در افزایش من چنین و چنان که گفته اند دانی که مرا به بشنید گرفته اند
حسن ظن اینان درحق من بیشابیش است و مرا از بیمایگی سر از خجالت
در پیش طرفگیها که درین حالت حیفا حیف که نتایج سحر ساز از آن الله

خود را گم ساخته و هنوز که با خود نه پرداخته ام به ترتیب تقریظ شالی داده اند
و بار تکمیل خواهی نخواهی را در گردنم نهاده ہے ہے در مشکل عجیبی
افتاده ام که نه سر از حکم بر تافتن بتوانم و نه راه اطاعت شتافتن بار ے
چه توان کرد تنگ آمد و سخت آمد هیچ راه چاره ندارم بجز آنکه پارهٔ
نگارم پیدا است که زیره خوانان بزم سخن و اصول دانان قانون
این فن در زمان سلف به نیرنگ کاری افکار چه نقش ها که پرداختند
و به بلند آوازگی درین عرصه چه علمها که نه افراختند آرے هر یکے از ایشان
بصورت حرف یگانه بود و به معنی معنی بیگانه ہے اندرین بحر سخن هر
گهر را آب و تاب دیگر است سخن همان است که چون در گوش
سامع گذر افتد دل و جگر را شکنجی بگیرد چنانکه او بشکنجی در افتد و از
اثر تش لب را زیر دندان فشارد و سر را به جنبش در آرد و از

زانوی بزانوی نشستن آغاز کند و هر حرکت که کند همبرین انداز کند

ع اعجاز سخن را که بگویند همین است ـ این همه که میگویم بارے ازان

کیست همانا ازان ملا جامی است قدس سره السامی ـ حقا که جام

پیش
میش از خمستان دیگر است و نوای نیش از نیستان دیگر از زمزمه پرداز

در قالب سامعان و مادم روح تازه میدمد گویی که از نوبتر عالم نفخت فیه

خبری میدهد آن آزاده دل از دست داده خصوص در عرض نعت شاہ لیفا

خود را بوجد و حالے عجیبے می رساند داند کسیکه داند ـ تکلف برطرف

بتصنع در کنار هر جا که سخنش باین فرخی فال میزند جبرئیل امین بال

میزند ـ هرچند که درین زمان بعضے ها درین وادی دشوار گذار بر هنمونی

ذوق و شوق روشها برگزیده اند و به تلاشش سر منزلی هر سو دویده

مگر جناب موزون المعروف به مولوی میر محمد حسین صاحب بجا رسے

مصنف این مجموعه جادهٔ برگزیدهٔ جامی را خوش کرده است و از سوز
و ساز ازلی و گداز دلی بهرهٔ بقدر برده - هم اگر نغز گو رسیده شود
توان یافت که ترانه اش برنگی قلندرانه است و ظاهر که بدان خوشی
از هر کس می آید و درون جوشی که از شمایل و فضایلش هر قدر که
گفته آید از هزار یکی و از بسیار اندکی است کسانیکه او را پند داشته اند
ذات با برکاتش را از مغتنمات انگاشته اند اگر حق رسیده شود او را
با اینهمه گفتار ما احتیاجی و ما را جز بحق گفتن علاجی نیست هر قدر که
اشعارش شنیدم دل تراش و جگر خراش یافتم اگر غلط نکنم میتوانم گفت
که این کار کار صاحب جگران است نه کار دگران مصنف که هنروش
این بادهٔ خوشش کافی است محض بفیض و برکت تقلید جامی است
امید که خداوند عالم بدین نعت شریف رسول اکرم صلی الله